

Älykkään kaupunkiopastamisen pilotti

Kulttuurikohteiden opastavat elementit Lahdessa

Tekijä:

Pauliina Frimodig

Otsikko:

Älykkään kaupunkiopastamisen pilotti
Kulttuurikohteiden opastavat elementit Lahdessa

Sivumäärä:

87

Päivämäärä:

25.04.2021

Oppilaitos:

LAB-ammattikorkeakoulu,
Muotoiluinstituutti

Tutkinto:

Muotoilija (AMK)

Suuntautuminen:

Teollinen muotoilu

Ohjaajat:

Sara Ikävalko, Lehtori, LAB-ammattikorkeakoulu

Riitta Niskanen, Tuija Vertainen ja Susanna Korhonen. Lahden kaupunki 2

Author:

Pauliina Frimodig

Title:

A pilot for smart city guidance
Guiding elements of cultural sites in Lahti

Number of pages:

87

Date:

25.04.2021

University:

LAB University of Applied Sciences
Institute of Design

Degree programD:

Bachelor of Culture and Arts

Specialization:

Industrial Design

Instructor:

Sara Ikävalko, Lecturer LAB University of Applied Sciences

Riitta Niskanen, Tuija Vertainen and Susanna Korhonen. City of Lahti

Tiivistelmä

Työn aiheena oli Lahden kaupungin kulttuuripalveluiden opastaminen ja saavutettavuuden parantaminen. Opinnäytetyössä tarkoituksena on ollut luoda kestäviä ja älykkäitä ratkaisuja, jossa huomioidaan erilaiset kaupungin käyttäjäryhmät ja näiden tarpeet kaupungissa liikkuesssa. Työssä perehdyttiin erityisesti fyysiseen opastamiseen. Työn toimeksiantajana on toiminut Lahden kaupunki, tarkennettuna Lahden museot.

Opinnäytetyössä kartoitettiin kaupungin käyttäjien erilaisia tarpeita ja liikkumisen ongelmakohtia. Tilanteen kartoitusta ja taustatiedonkeruuta varten tehtiin asiantuntijahaastatteluja, sekä kyselytutkimus kaupungin asukkaille. Kaupungissa vireillä olevat kaavamuutokset ja rakennushankkeet on pyritty huomioimaan työssä mahdollisuuksien mukaan. Myös aikaisemmin tehtyjä opastamisen konsepteja alueelle on tutkittu taustoituksessa.

Kyselytutkimuksen ja tarpeiden kartoittamisen pohjalta on luotu kaupunkilaisprofiilit, joiden kautta kaupungin käyttäjät ovat hahmottuneet. Profiilit takennettiin Helsingin kaupunginkin hyödyntämää Kulttuurin ja vapaa-ajan kaupunkilaisprofiilit -työkirjan ohjeita mukailleen.

Työhön muodostui opastettava sektori, minkä varrelle opastettavien elementtien verkosto ja konsepti on luotu. Opastettava reititys valittiin nykyistä katuverkostoa hyödyntäen Lahden matkakeskukselta Päijänteenkadulla sijaitsevalle Malski-keskukselle. Reiteillä liikkuminen on painottunut jalan- kulkun ja pyöräilyyn, sekä erilaisilla muilla kevyen liikenteen välineillä kul- kemiseen.

Älykkään kaupunkiopastamisen pilotti pitää sisällään useita eri elementtejä, karttapisteitä, haaraopasteita ja ohjaavia pienopasteita. Opastamisessa on pyritty huomioimaan myös erityishuomiota suunnittelussa vaativat ryh- mät. Tasavertainen liikkuminen on yksi työn lähtökohdista. Lopputuloksena toteutui kerroksellinen ja vaiheittain toteutettava konsepti kulttuurikohtei- den opastamiseen, mikä on mahdollista laajentaa myös muuhun keskus- ta-alueen opastamiseen.

Avainsanat

Opastaminen, palvelumuotoilu, älykäs opastaminen, saavutettavuus, käyttäjäprofiilit, sujuva liikkuminen.

Abstract

The subject of the thesis is to improve the Lahti city's cultural services of guidance and accessibility. The purpose of the thesis has been to create solutions that take into account the different user groups of the city and their needs when they moving around on the city. The work focused on physical guidance

The work has been commissioned by the City of Lahti, specifically the Lahti Museums. The thesis surveyed different needs of city users and their movement problem points.

For the purposes of survey the situation and background data collection, as well as a questionnaire survey of city residents. The plan changes and construction projects pending in the city have been taken into account in the work as far as possible. Previously made guidance concepts for the area have also been studied in the background. On the basis of the survey and the mapping of needs, city profiles have been created, through which the users of the city have been perceived. The profiles have been built in accordance with the instructions in the Culture and Leisure City Profiles workbook utilized by the City of Helsinki.

Has been selected for a guided area, along which the network and concept of guided elements is created. The route to be guided was chosen from the Lahti travel center to Malski on Päijänteenkatu, utilizing the existing street network. Routes were designed for light motion transport and walking.

The guide includes several different elements, Map Points, branch signs and guiding mini-signs. In guidance, groups that require special attention in planning are also noteworthy. Consideration of accessibility is one of the one points of the work. The end result is a layered and step-by-step concept for guiding cultural sites, which can be extended to other guided routes in the city center.

The topic of the work is guiding the cultural services of the city of Lahti and improving accessibility. The purpose of the thesis has been to create solutions that take into account the different User Groups of the city and their needs when moving around the city. The work focused on physical guidance The work has been commissioned by the City of Lahti, specifically the Lahti Museums.

Keywords

Guidance, service design, intelligent guidance, accessibility, user profiles, smooth movement.

Sisällys

1. Johdanto	1	4. Opastaminen	34	6. yhteenveto
1.1. Aihe	2	4.1. Liikkuminen Lahden keskusta-alueella	35	6.1. Prosessi
1.2. Kehittämistehtävä ja tavoitteet	3	4.2. Opastamiseen liittyvät säädökset	41	6.2. Lopputulos
1.3. Tutkimusmenetelmät	5	4.3. Esteetön opastus	42	6.3. Pilotin jatkokehitys
1.4. Muotoiluprosessi	10	4.4. Digitaalinen opastaminen	45	6.4. Toimeksiantajan arviointi
1.5. Taustamateriaalit	13			
2. Lahti	15	5. Älykkään kaupunkiopastamisen kokonaisuus	48	Lähdeluettelo
2.1. Kehittyvä kaupunki	16	5.1. Älykkäs kaupunkiopastaminen	49	Kuvaluettelo
2.2. Lahti kulttuurikaupunkina	19	5.2. Reitit	52	Liitteet
2.3. Kehittämisen tarpeet	21	5.2.1. Valitut reitit	53	
		5.2.2. Reittien osat	54	
3. Kaupungin käyttäjäprofiilit	22	5.3. Opasteet	59	
3.1. Kaupunkilaiset tutkimuksen pohjalta	23	5.3.1. Pilotin opastetyypit	60	
3.2. Profiilien luominen	25	5.3.2. Vanhat ja uudet elementit	65	
3.3. Profiilit	28	5.3.3. Opastaminen reiteillä	66	
		5.3.4. Kuvakieli opastamisessa	68	

1. Johdanto

1.1 Aihe

Opinnäytetyön aiheena on Lahden kaupungin kulttuurikohteiden opastaminen ja sen avulla saavutettavuuden parantaminen. Toimeksiantajana toimii Lahden kaupunki.

Älykäs kaupunkiopastaminen pitää sisällään muutakin, kuin karttapalvelun puhelimessa. Työssä keskitytäänkin fyysisiin opastamisen elementteihin kaupunkiympäristössä, mutta sivutaan myös digitaalisen opastamisen tarpeita. Älykkyyks keskittyy opastamiseen ja opasteisiin liittyviin lainalaisuuksiin ja kaikkia liikkujia palveleviin ratkaisuihin.

Aiheessa pureudutaan opastamiseen monesta eri näkökulmasta. Opastamisen tarkoituksena ei vain ole kertoa, mihin suuntaa kulkija on milloinkin menossa, vaan sen halutaan myös houkuttelevan ihmisiä uusiin paikkoihin ja hahmottamaan kaupunkiympäristön kokonaisuutta.

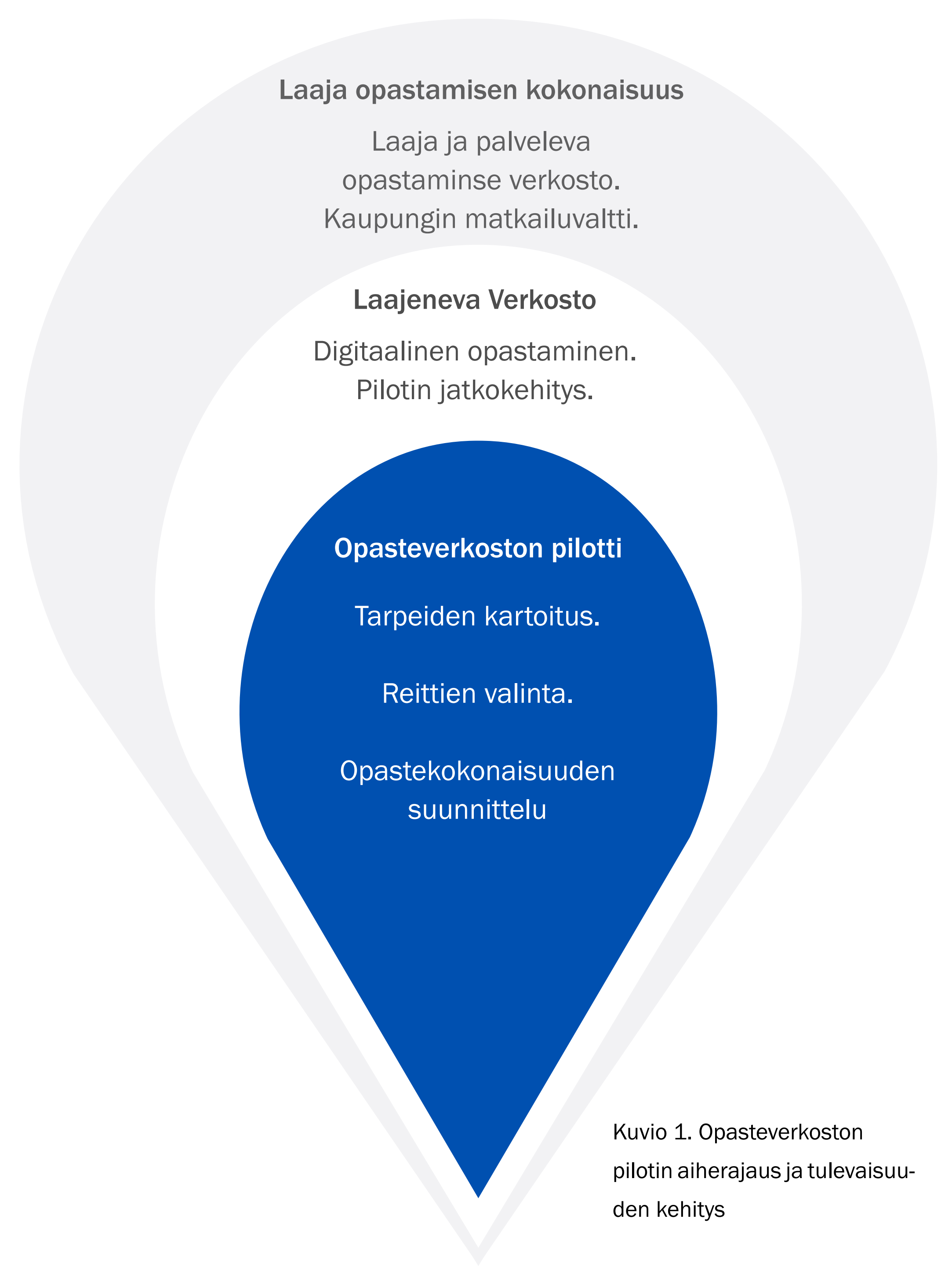
Erilaiset liikkumisen välineet ovat osa kokonaisuutta ja perinteisen jalankulun ja pyöräilyn rinnalla ovat myös muut pyörillä kulkevat liikkumisvälineet.

Kaikki tutkimusaineisto on kerätty vuonna, jolloin maailma on yleisessä COVID-pandemiatilassa. Olen painottanut, sekä haastattelukysymyksiin, että kyselytutkimukseen vastanneita ajattelemaan tulevaisuuden Lahtea ilman pandemiaa ja koronarajoituksia. Vuodet 2020 ja 2021 eivät ole olleet, edellä mainitusta syystä, ideaaleinta aikaa kulttuuripalveluiden kehittymiselle. Silti varmasti olemme kaikki toivoneet valoisampaa tulevaisuutta seuraaville vuosille.

1.2 Kehittämistehtävä ja tavoitteet

Tarkastellessa kehittymiskohteita ja mahdollisuuksia opastamisen näkökulmasta, on aiheeseen tartuttu aikaisemminkin. Aineistoa kerätessä olen törmännyt useisiin suunnitelmiin ja parannusehdotuksiin, joita on työstetty niin asiantuntijoiden, kuin opiskelijaryhmienkin toimesta. Tärkeäksi asiaksi onkin muodostunut kaupungin taholta jo osittain tunnistettujen ongelma-kohtien ja uusien havaintojen tuominen esiin yhdessä raportissa.

Kaupunkisuunnittelu ja erityisesti suunnitelmien toteutuminen on monivaiheinen prosessi. Siinä yhdistyvät aina kaupunkiorganisaation eri osat, asukkaat ja vierailijat kaupungin käyttäjinä, sekä lain edellyttämät vaatimukset.

Kuvio 1. Opasteverkoston pilotin aiherajaus ja tulevaisuuden kehitys

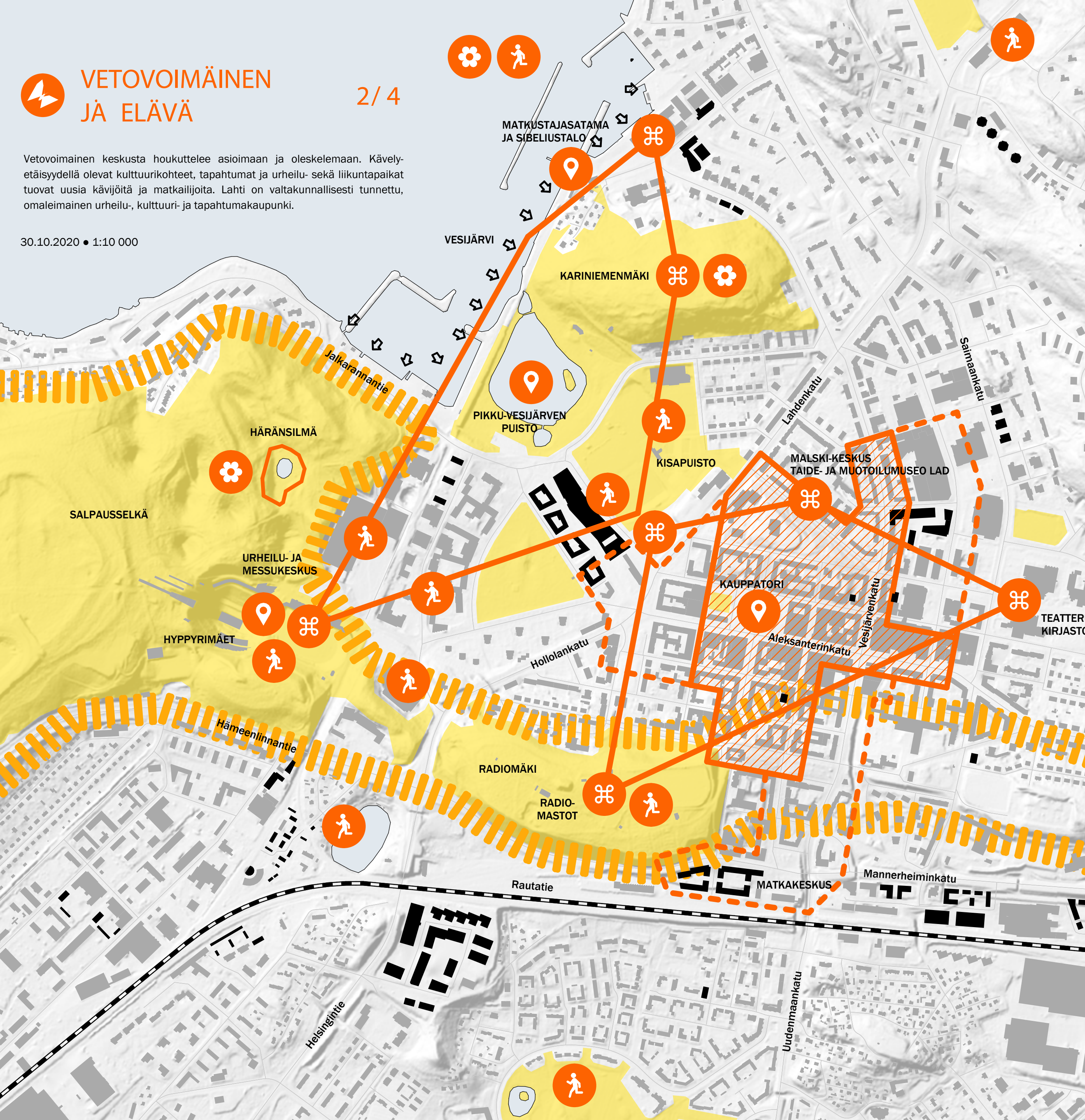

VETOVOIMAINEN JÄ ELÄVÄ

2/4

Vetovoimainen keskusta houkuttelee asioimaan ja oleskelemaan. Kävely-
etäisyydellä olevat kulttuurikohteet, tapahtumat ja urheilu- sekä liikuntapaikat
tuovat uusia kävijöitä ja matkailijoita. Lahti on valtakunnallisesti tunnettu,
omaleimainen urheilu-, kulttuuri- ja tapahtumakaupunki.

30.10.2020 • 1:10 000

Kehitettäväksi aiheeksi on noussut Lahden kaupungin uuden kes-
kustavision toteutumisesta edellyttävät muutokset. Visio pitää sisäl-
lään neljä teemaa, jotka osiltaan parantavat kaupungin käytettä-
vyyttä, elinvoimaisuutta ja palveluiden saavutettavuutta.
Teemat ovat Elinvoimainen ja täydentyvä, saavutettava ja kestävä,
viihtyisä ja vihreä, sekä vetovoimainen ja elävä. Tämä opinnäyte-
työ linkittyy teemoista juuri vetovoimaiseen ja elävään.
(Keksutavisio 2030.2020.)

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda kerroksellinen ja monivaihei-
sesti toteutettava opastamisen kokonaisuus. Kokonaisuudessa
huomioidaan eri käyttäjäryhmät ja liikkumisen tarpeet. Se kasaa
yhteen kehittymisen tarpeita ja keskittyy fyysisten opastavien ele-
menttien suunnitteluun.

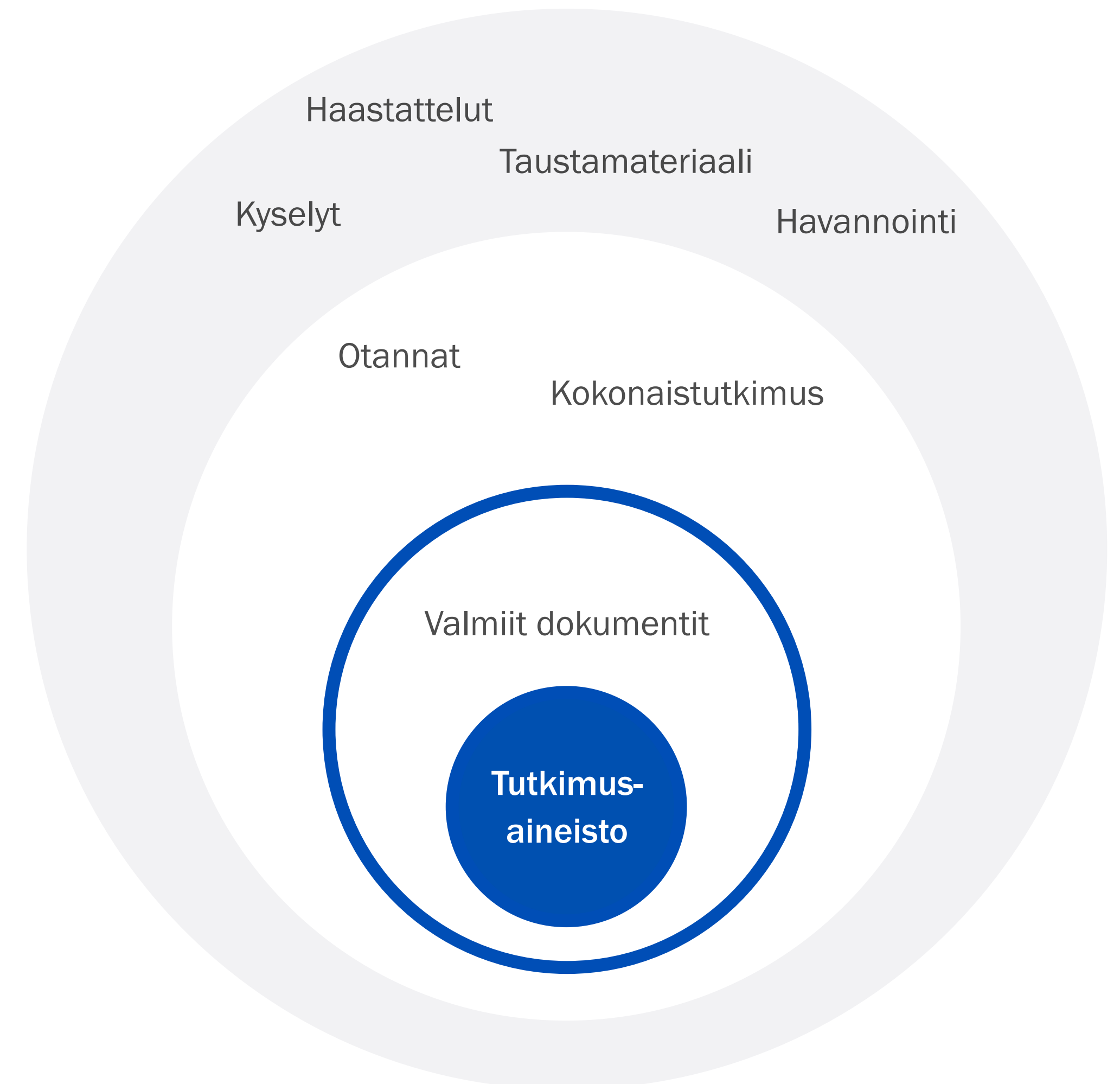
Kuvio 2. Lahden Keskustavision
kartta: vetovoimainen ja elävä (Lahden Kaupunki 2020)

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkittavan aineiston ja tutkimusstrategian määääviä paloja tässä opinnäytetyössä on ollut tarve kartoittaa kaupungin käyttäjien tarpeita. Olemassa olevasta pohja-aineistosta saatu tieto on rajannut näitä tarpeita ja tekemänsäni tutkimuksessa tietoa on syvennetty esiin nousseista seikoista.

Tärkeiksi tutkimusmenetelmiksi ovat nousseet ohessa olevan kuvan osoittamat menetelmät ja tiedonhaku. Tutkimus on nostanut esiin yllättäviäkin seikkoja, mutta se on myös vahvistanut olemassa olevaa kuvaa Lahdesta kaupunkina. Osa saadusta tiedosta onkin noussut toimeksiantajan näkökulmasta oletettua tärkeämmäksi tiedoksi, mikä aikaisemmin ei ole noussut esille muissa yhteyksissä.

Eri tutkimuksen osilla on ollut toisiaan täydentävä tarkoitus, ja sillä on myös haluttu sekä vahventaa, että rikkoa eri ryhmien käsitystä aiheesta koskevista asioista. Esimerkiksi haastateltavien asiantuntijoiden kokemusta Lahdesta monipuolisena kulttuurikaupunkina on haluttu peilata myös kaupunkilaisten näkökulmasta. Samoin keskustan tulevaisuuden näkymiä ja toiveita on erilaisilla tiedonkeruun menetelmillä verrattu toisiinsa.

KUVA 3. Tutkimusmenetelmien käyttö

Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksessa on kerätty kaupunkilaisten ja Lahdessa vierailleiden ihmisten mielipiteitä kaupungin kulttuuritarjonnasta, esteettömyydestä ja yleisestä liikkumisesta keskusta-alueella. Vastauksia ajalla 3.3. – 19.3.2021 tuli 97 kpl. Kyselyä jaettiin pääasiallisesti sosiaalisen median kanavissa ja muutamille valituille ryhmille myös sähköpostitse.

Kysely ei sisältänyt pakotetta vastata kaikkiin kysymyksiin. Osa kysymyksistä sisälsi vapaan kirjoituskentän, joita täytettiin vaihtelevasti. Eroja vastauksien laajuuteen tuli erityisesti eri ikäryhmien vastauksissa. Eri ikäryhmät myös kokivat kaupunkiympäristöä hyvin eri tavoin.

Kyselyn analysoinnissa on suodatettu vastauksia erilaisten ikäryhmien ja sosiaalisten statusten perusteella. Näistä eri suodatuskerroista muodostui selkeitä ryhmiä, mitkä jalostuivat käyttäjäprofiileiksi.

Tässä opinnäytetyössä kyselytutkimuksen sisältö tuleekin esille parhaiten juuri kaupunkilaisprofiilien kautta.

Kysely

Lahden kulttuurikohteet ja opastus

15 kysymystä jaettuna aihealueisiin

- perustietiedot
- palveluiden käyttö
- palveluiden laatu
- tiedonsaanti
- liikkuminen keskusta-alueella
- esteettömyys keskusta-alueella

Vastanneita 96

Haastattelut

Haastattelututkimuksessa olen haastatellut opinnäytetyötäni varten useita asiantuntijoita, niin Lahden kaupungin henkilökuntaa, kuin myös alueella toimivien organisaatioiden toimijoita.

Haastatteluiden tarkoituksena on ollut syventää käsitystäni Lahden kulttuurillisesta profiilista ja eri tahojen näkemyksistä kulttuuria kohtaan. Samalla olen saanut merkittävää informaatiota kaupungin tulevaisuuden tavoitteista ja visioista.

Haastatteluiden kysymykset ovat vaihdelleen haastateltavan asiantuntijuuden ja toimenkuvan mukaan. Kysymykset ovat liittyneet pitkälti haastateltavan näkemykseen Lahdesta kulttuurikaupunkina, toiminnassa havaittuihin ongelma-kohtiin ja tulevaisuuden näkymiin. Haastattellessa selviää, että ongelma-kohtat tunnustetaan Lahdessa hyvin. Kaupungilla on vahva halu kehittyä ja kehittää palveluitaan, sekä kaupunkiympäristöään erilaisia tavoitteita tukeviksi toimenpiteiksi.

Haastatellut

Lahden kaupunki:

Anu Miettinen
Taidekoordinaattori

Markus Lehmuskoski
Kaavoitusarkkitehti

Suvi Kuisma
Näyttelypäällikkö

Matti Karhos
Kulttuuriasianpäällikkö

Visit Lahti:

Raija Forsman, Toimitusjohtaja

Lahden Kaupuninteatteri:

Ilkka Laasonen, Johtaja

Sibeliustalo

Petra Peltovako
Markkinointi- ja viestintäjohtaja

Useankin haastateltavan mielestä olisikin tärkeää kehittää esimerkiksi liikumiselle eri kulkuvälineillä hyvät resurssit ja mahdollisuudet, jotta “porkkanaa” mm. pyöräilylle voitaisiin luoda parempien mahdollisuuksien kautta.

Erityiseksi ongelmakohtaksi opastamisen suhteen myös haastatteluissa nousi Matkakeskuksen-alue. Sen sokkeloinen olemus ja päätyminen, vaikka väärälle puolelle Vesijärvenkatua on luonut myös oman hankkeen, jossa on keskitytty tämän ongelman selkeyttämiseen aina raiteilta asematunneliin asti. Tässäkin hankkeessa taide on tärkeänä osana ilmaisua ja havaittavuutta. (Miettinen 2021.)

Lahden asukkaiden osallistaminen suunnitteluprosesseihin koetaan niin ikään tärkeäksi osaksi kehittämistä. Asukkaiden osallistamisinnosta haastateltavilla oli erilaisia kokemuksia tapauksista riippuen. Toisaalta kaupunkilaiset haluavat kovasti vaikuttaa heidän arkeaan koskeviin asioihin, mutta erillisiin info- ja osallistamistilaisuuksiin ei välttämättä saada osallistujia laajalla otannalla. (Wirtanen 2021.)

Havainnointi

Havainnointi on ollut myös tärkeä tiedonlähde tiedonkeruussa tätä opinnäytetyötä työstettäessä. Sitä on tehty valittujen reittien varrella eri vuorokaudenaikoina, sekä lumen- ja sulan maan aikaan. Reittien varsilla jo olevia opasteita on arvioitu ja niiden merkitystä opastamisessa verrattu muodostuneisiin tarpeisiin. (Palvelumuotoilupalo.fi 2018.)

Tärkeäksi havainnoinnin osaksi on muodostunut myös ihmisten käytöksen ja käyttäytymismallien tarkkailu. Hyvin tärkeä huomio voi olla mm. torikahvilassa kuullusta keskustelusta. Nämä, ehkä hieman sivulauseessa tokaisut lausahdukset saattavat tällaisessa tutkimustyössä nousta merkittävän tutkimuksellisen huomion asemaan ja tuoda merkittävää lisäarvoa jollekin tutkittavalle osa-alueelle. Kyseisen kuullun perusteella on kaupungissa asuvillekin tärkeää kertoa, mitä kaupungissa tapahtuu, tai millaisia käymisen arvoisi kohteita saattaa olla esimerkiksi työmatkan varrella. Tietoisuus leviää, kun ympäristössä on viestejä mahdollisuuksista.

Eryteisesti lumisena talvena 2021, on helppo ollut havaita, miten kaupungissa liikkujat valitsevat omat reittinsä, kun polut ovat lumen peitossa, tai aurausta joillain alueilla ei ole ehditty hoitaa. Nämäkin ovat niitä pieniä viestejä, joilla kaupunkilaiset viestivät omasta käyttäytymisestään.

Havainnointi

Seuratut alueet

Lahden Matkakeskuksen ympäristö.

Loviisanpässinuoman ja Hämeenkadun risteysalue.

Rautatienkadun ja Aleksanterinkadun risteysalue.

Vesijärvenkatu (Hämeenkatu-Viiskulma)

Viiskulma Vesijärvenkadun ja Päijänteenkadun risteyksessä.

Kirkkopuisto.

1.4 Muotoiluprosessi

Keskeisiä elementtejä on ammennettu niin palvelumuotoilusta, kuin kaupunkimuotoilusta. Muotoilun on monivaiheinen prosessi, mikä harvoin noudattaa menetelmiltään vain yhtä muotoilualueita. Siinä, missä aineettoman muotoilun osa alueet löytävät ihmis- ja käyttäjälähtöisiä ratkaisuja, aineellisen muotoilun työkaluilla työstetään konkreettisia ja katukuvassa fyysisesti näkyviä elementtejä. On muotoiluprosessi millainen tahansa, se sisältää keskeiset muotoilun vaiheet. Niitä vaiheistetaan esimerkiksi tuplatimantin avulla. (Palvelumuotoilupalo.fi 2018.)

Tuplatimantin idea on kehitystyön aikana hioutuvassa kahdessa timantissa. Ensimmäinen timantti muodostuu ratkaistavan ongelman ymmärtämisestä Tämä vaihe sisältää asiakasymmärryksen keräämisen ja sen kiteyttämisen. Toinen timantti sisältää ratkaisun kehittämisen (Palvelumuotoilupalo.fi 2018).

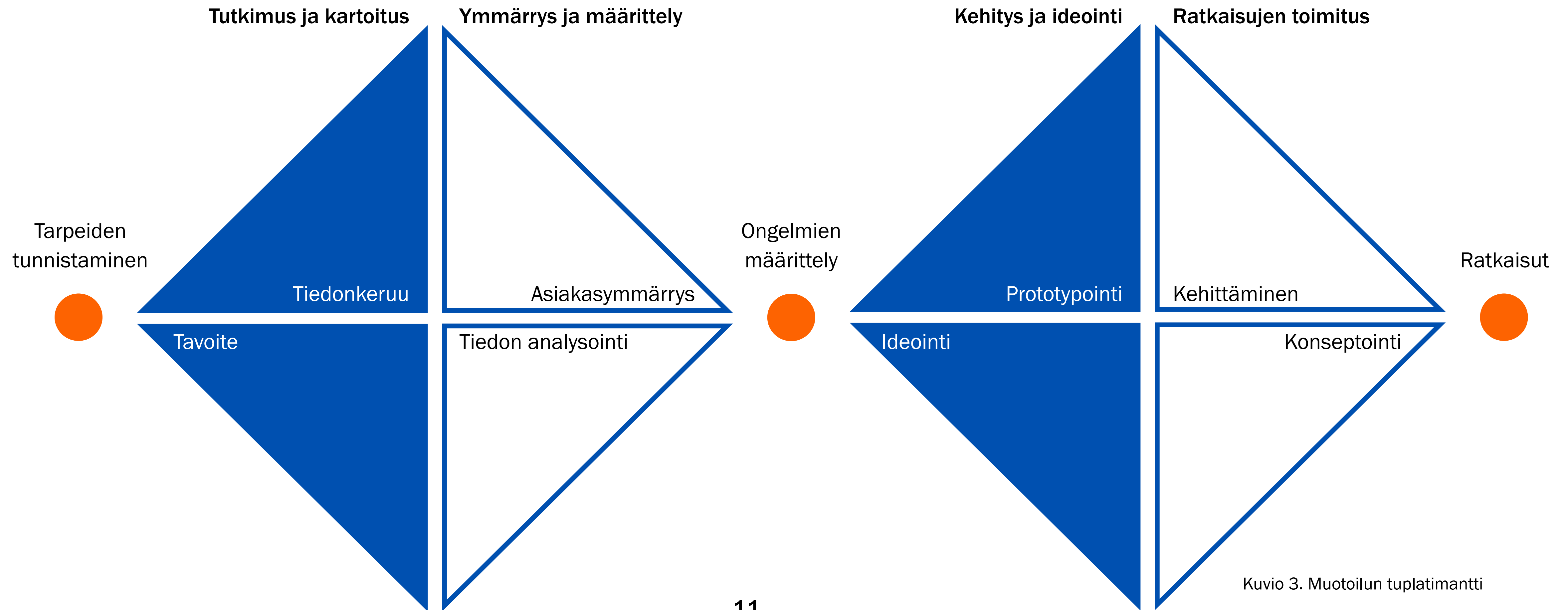
Tuplatimantti kuvaa hyvin luovaa ongelmanratkaisua. Siinä kerätään avoimesti ideoita ja tietoa ilman arviointia. Timantin toisessa vaiheessa tietoa analysoidaan ja arvioidaan näkökulman, sekä kiteytyksen saavuttamiseksi.

Käytännön palvelumuotoiluprosjektien toteutuksissa olemme tunnistanneet, että tuplatimantin ensimmäinen tutkimusvaihe tulisi jakaa kahteen osaan, jotta resursseja voidaan paremmin kohdistaa tunnistettujen teemojen tutkimiseen. On resurssien käytön kannalta järkevämpää selvittää aluksi tärkeä palvelun kipupisteet sekä sisäiset tavoitteet ja suunnata tutkimusvaihetta keskittymään näiden teemojen syventämiseen (Palvelumuotoilupalo.fi 2021).

Tässä opinnäytetyössä toteutuvat kaikki muotoiluprosessin vaiheet. Osittain vaiheet lomittuvat toisiinsa ja ajoittain joudutaan palaamaan takaisin esimerkiksi ideoinnin vaiheisiin. Tällainen prosessi kuitenkin takaa perusteellisen pohjatyön ja luovan työskentelyn aiheen parissa, sekä tuottaa kestäviä ja tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Kuviossa 4, avataan tutkimusta ja esiin nousseita seikkoja prosessin eri osissa. Myös työssä vahvasti mukana olleet suunnittelua määränneet tekijät esiintyvät kuvassa.

Muotoilun tuplatimantti

Kuvio 3. Muotoilun tuplatimantti

Design Drivers

Eli suunnittelua määräävät tekijät.

Kestävät ratkaisut

Vaiheittainen toteutus

Johdonmukaisuus

Älykäs kokonaisuus

Esteettömyys

Tarpeiden tunnistus

Ongelmien määrittely

Ratkaisut

Tiedonkeruu

- 12 haastattelua.
- Kirjallinen aineisto.
- Kaupunkimuotoilun YAMK-kurssityöt.

Asiakasymmärrys

- Kaupungin käyttäjiä ovat kaupunkilaiset.
- Kaupungilla myös omat tarpeensa kehittyä.
- Käyttäjien motivointi tärkeää tarpeiden täyttämiseksi.
- Kyselytutkimus kaupunkilaisille.

Prototypointi

- Olemassa olevien opasteiden mallien ja käytettävyyden arviointi
- Mahdollisten uusien opasteiden käytettävyyden ja huoltamisen arviointi

Kehittäminen

- Mahdolliset uudet opastavat elementit
- Reititys kohteisiin
- Opasteiden tarve ja sijainnit
- Mahdolliset materiaalit ja muokattavuus

Tavoitteet

- Löytää toimeksiantajaa oikeasti hyödyttäviä ratkaisuja.
- Työstää aineisto, jonka avulla voidaan kehittää palveluita.

Tiedon analysointi

- Nykyisen opastuksen epäkohtien kirjaaminen
- Eri käyttäjäryhmien huomiointi
- Kartoitus kaupungissa liikkumisesta
- Ajatus kaupungin käyttäjäprofiileista

Ideointi

- Kaupungin käyttäjäprofiilit
- Älykkään kaupunkiopastamisen
- Opastettavien reittien valinta
- Reittien valinta
- Opasteiden tarpeiden määrittely
- Opasteiden sijoittelun kartalle

Konseptointi

Älykkään kaupunkiopastamisen pilotti

1.5 Taustamateriaali

Tärkeänä lähtökohtana tutkimukselle ja työlle on ollut YAMK –opiskelijoille toteutetun kaupunkimuotoilukurssin sisältö. Kurssilla opiskelijat saivat tehtäväkseen tutkia ja keksiä ratkaisuja Lahden kulttuurikohteiden opastamiseen ja esille tuomiseen. Kurssin toteutuksesta vastasi LAB-ammattikorkeakoulun lehtori Sara Ikävalko. Mukana kurssin toimeksiannossa ja arvioinnissa oli myös Lahden kaupunki.

Kurssin toimeksianto liittyi myös olennaisesti Keskustavision vetovoimainen ja elävä -teemakarttaan, jossa Lahden keskusta-alueen keskeisimmät kulttuurikohteet ja museot muodostavat “kulttuuriperhoseksi” nimetyn reitin. Tehtävänä ei varsinaisesti ollut kehittää ehdotelmia vain tälle reitistölle, vaan parantaa opastusta ja näkyvyyttä yleisesti. (Betoni kukkii 2020.)

Paritöinä toteutetuissa kurssitöissä käsiteltiin opastamisen lisäksi mm. kohteiden parempaa esilletuontia. Mukana oli niin valmiiksi mietittyjä ja opastettavia reittejä, sekä spontaaniin kaupungintutkimiseen soveltuvia konsepteja. Kulttuuriperhosen reititystä tutkittiin töissä monelta kantilta ja sille oli kehitelty myös vastineita. (Betoni kukkii 2020.)

STREET ART

Kuvio 5. YAMK kurssi, street art esimerkkejä (Betoni kukkii 2020)

Erityiseen huomioon nousi Lahden kaupungin näkökulmasta parikin työtä, joissa erityistä huomiota oli kiinnitetty kaupungissa jo olemassa olevien pintojen hyödyntämiseen ja käyttöön opastuksessa. Kannatusta sai myös konsepti, jossa taidetta oli tuotu myös kohteiden ulkopuolelle, ikään kuin maistaisiksi sisällä olevasta tarjonnasta (Elämyksellinen taide-elementti 2020). Nämä taustamateriaalina toimivissa kurssitöissä esille nousseet asiat näkyvät myös tässä opastuksen kokonaisuudessa. Kurssilla toteutettu tarkastelu ja ratkaisut ovat olleet merkittäviä lähteitä myös tässä opinnäytetyöprosessissa ja lopputoteutuksessa.

HAVAINTOJA OPASTUKSESTA

- Opastusta on harvakseltaan.
- Reitti asemalta keskustaan on hankala hahmottaa.
- Opastus ei tue / ei viesti kaupungin brändistä.
- Opastus ei ole kaikkialla ajantasalla.
- Opastaminen ei ole yhtenäistä.
- Opasteiden tietoja on hankala päivittää.
- Osa opasteista on likaisia.
- Lanu-puiston opastus on vaisu.
- Vuodenajat vaikuttavat opasteiden näkyvyyteen.
- Opasteet ovat hyvin perinteisiä.

"Asemalta on huono opastus keskustaan, miksi opastaa Vesijärven kadun kautta? Meluinen ja tylsä. Lisäksi ei ole asematunnelissa tietoa kivasta Asemapäällikön kahvilasta."

(Museokioskin asiakas, nainen +55)

"Tiesin entuudestaan Lahdesta Sibeliustalon. Onko Lahdessa joku teatterimuseo? En ole huomannut, että Lahden kulttuurikohteita olisi jotenkin mainostettu Helsingissä."

(Nainen +22, käymässä Lahdessa, menossa katsomaan vesiturkuja)

"Lahden kulttuurikohteista tulee mieleen Lanu-puisto. Sinne on huono opastus. Voisiko alkaa jo Lanu-aukiolta. Kesällä olisi kiva jos olisi vaikka pop up -kesäkahvila siellä."

(Museokioskin asiakas, nainen +55)

"Kavennettu kohta Rautatienkadusta on kiva, saisi olla vaan pidempi."

(Nainen +55, kulkee päivittäin Helsinkiin junalla töihin)

"Meille ei ole varmaan kovin hyvin opastettu. Ollaan vähän syrjässä, hyppyrimäkien takana. Museokioski oli menestys, oli hyvällä paikalla."

(Radio- ja tv- museon työntekijä)

Kuvio 6. YAMK kurssin tiedonkeräyksen tuloksia (Betoni kukkii 2020)

2. Lahti

2.2 Kehittyvä kaupunki

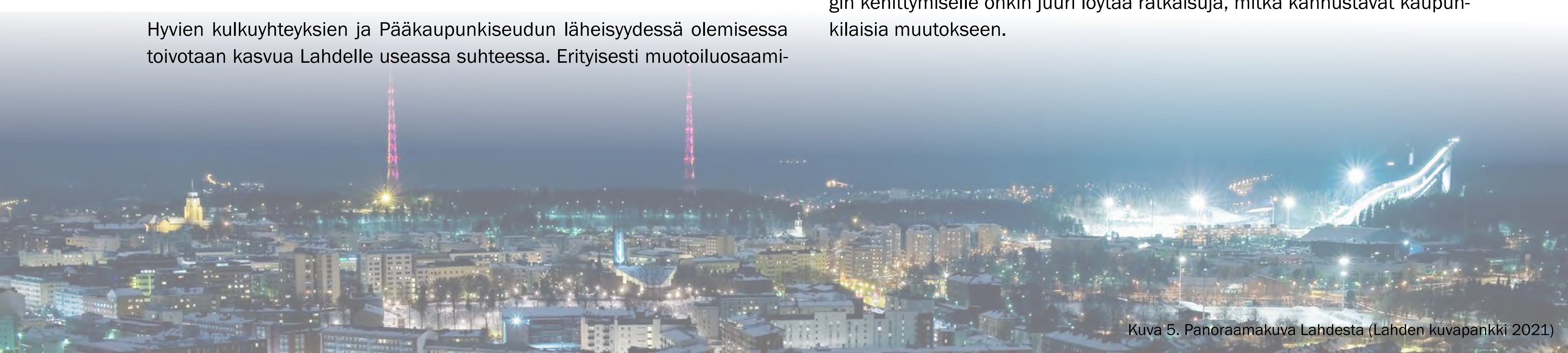
Lähes 120 000 asukkaan Lahti on keskisuuri kaupunki Päijät-Hämeessä ja samalla maakunnan keskuskaupunki. Se on Suomen kaupungeista kahdeksanneksi suurin ja sijaitsee hyvien kulkuyhteyksien ja vesireittien äärellä. (Wikipedia 2021)

Kaupunkina Lahdella on vahva halu kehittyä ja kasvaa. Esimerkkinä Lahden kunnianhimoista ja tahdosta kehittyä kaupunkina on Euroopan ympäristöpääkaupunkivuosi 2021. Pitkäjänteisellä suunnittelulla ja yhteistyöllä halutaan saavuttaa Lahdessa muutakin. (Lahti.fi 2021.)

Hyvien kulkuyhteyksien ja Pääkaupunkiseudun läheisyydessä olemisessa toivotaan kasvua Lahdelle useassa suhteessa. Erityisesti muotoiluosaami-

sella ja yritysten kehityksellä toivotaan lisää kasvua ja työpaikkoja alueelle. Liikkuminen ja liikkumisen tavat ovat haasteita niin ympäristölle kuin kaupunkisuunnittelulle. Lahdessa halutaan panostaa kestäviin muutoksiin ja suunnitelmissa on muuttaa mm. koko keskusta-alueen liikkumista ja käyttöä kaupunkilaisten hyväksi.

Havaintojeni mukaan helppoa se ei aina ole. Kaupungissa autoillaan paljon ja autolla kohteeseen pääsemistä tunnutaan pitämään jopa saavutettuna etuna, josta eivät kaikki haluaisi luopua. Isoimmat haasteet kaupungin kehittymiselle onkin juuri löytää ratkaisuja, mitkä kannustavat kaupunkilaisia muutokseen.

Kuva 5. Panoraamakuva Lahdesta (Lahden kuvapankki 2021)

Lahti kohdekaupunkina

Monien muidenkin seikkojen ohella Lahti tunnetaan erityisesti talviurheilu-kaupunkina. Suurin osa esimerkiksi työmatkoista Lahteen tekevästä henkilöstä on urheilijoita. (Forsman 2020.) Pandemia-ajan jälkeinen uusi normaali tuo tullessaan varmasti myös pysyviä muutoksia ihmisten liikkumiseen ja matkailuun. Erityisesti matkailun suhteen on nousussa useita uusia trendejä, kuten terveysturvallisuus ja joustavuus.

Sitran, kesällä 2020, tekemässä tutkimuksessa tutkittiin 1500 suomalaisen kaupunkilaisen tuntemuksia pandemian aiheuttamista muutoksista elämään ja mitkä muutokset haluttaisiin jäävän pysyviksi. Kysely toteutettiin kahdeksassa suurimmassa kaupungissa, myös Lahdessa. (Nissinen 2020)

Yli 42 prosenttia kyselyyn vastanneista oli liikkunut pandemian aikana enemmän kodin lähiympäristössä sekä -luonnossa ja 14 prosenttia aikoi jatkaa tätä. 19 prosenttia vastanneista kertoi, että oli harrastanut enemmän kotimaanmatkailua ja jopa 35 prosenttia kertoi ostaneensa aiempaa enemmän kotimaassa tuotettua ruokaa (Nissinen 2020).

Tutkimuksessa Nousee esille myös se, että kaupungit ovat edelleen mieluisia asuinpaikkoja ja kohteita matkailulle. On kuitenkin alkanut korostua viheralueiden ja luonnon läheisyyden tarve myös urbaanissa ympäristössä. (Nissinen 2020.) Mielestäni Lahdella on kaikki edellytykset oikeasuuntaiselle kehittämiselle ja kasvamiselle.

A. ELINVOIMA

A. ELINVOIMAN MUUTOS 2022

Lahti tarjoaa kansainvälisesti kiinnostavan toimintaympäristön älykkäiden ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen ja liiketoimintaan.

A1. Kasvamme yrittäjäystävällisenä opiskelu-kaupunkina ja luomme vetovoimaisen ja hyvinvointia lisäävän työ- ja elinympäristön.

A2. Lisäämme työllisyyttä ennakkoluulottomalla yhteistyöllä.

A3. Luomme uusia työpaikkoja tarjoamalla kaupungin kehitysalustaksi yrityksille. Lisäämme alueen yhteistyötä innovaatio-toiminnan kärkiteemoissa (ympäristö, muotoilu, digitalisaatio ja liikunta).

A4. Kasvatamme keskustan elinvoimaa ja lisäämme asuinalueiden viihtyisyyttä. Edistämme kestävän kehityksen mukaista yhdyskuntarakennetta ja liikkumista.

A5. Vahvistamme Lahden liikunta-, kulttuuri- ja tapahtumatarjontaa.

A6. Haemme kasvua vesiosaamisesta ja kestävästä matkailusta. Vaalimme puhtaita vesistöjä ja luonnon monimuotoisuutta.

Elinvoiman strategiset tavoitteet

1. Lahti on 125 000 asukkaan kaupunki vuonna 2022 ja 150 000 asukkaan kaupunki vuonna 2030. (A1)
2. Jatko-opiskelupaikkojen houkuttelevuus ja määrä kasvavat. (A1)
3. Toisen asteen koulutuksen suorittaneiden osuus kasvaa. (A1)
4. Työllisyysaste nousee vuoden 2008 tasolle vuoteen 2022 mennessä ja on yli 75 % vuonna 2030. (A2)
5. Uusien yritysten määrä kasvaa. (A1, A3, A4, A6)
6. Yrittäjien tyytyväisyys kunnan elinkeinopolitiikkaan kasvaa. (A1, A2, A3, A4)
7. Keskustan elinvoimaisuus kasvaa mitatusti. (A4)
8. Yhdyskuntarakenne kehittyy kestävästi. (A4)
9. Lahden asukaskohtaiset khk-päästöt ovat -80 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2025 mennessä. (A1, A3, A4)
10. Tapahtumien määrä kasvaa 3 % vuosittain. (A5)
11. Lähiluonnon virkistyskäyttömahdollisuudet kasvavat. Luonnon-suojelualueiden osuus kokonaispinta-alasta kasvaa. (A6)

ARVOT: Avoimesti, vastuullisesti, yhdessä

VISIO 2030

Lahti – rohkea ympäristökaupunki

”Kansainvälinen yliopistokaupunki ratkaisee tulevaisuuden haasteita. Lahdessa teemme rohkeita valintoja sujuvan arjen, hyvinvoinnin ja yrittämisen edistämiseksi.”

B. UUDISTUMINEN

B. UUDISTUMISEN MUUTOS 2022

Lahti on moderni, innostava ja palveleva kaupunki. Kaupunki tunnetaan uudistuvasta ja kokeilevasta toiminnastaan.

B1. Kehitämme palveluiden asiakaslähtöisyyttä, saavutettavuutta ja esteettömyyttä.

B2. Kehitämme toimintaamme joustavasti kokeilemalla.

B3. Uudistamme kaupunkikonsernin toimintatapoja ja rakenteita.

B4. Kehitämme kaupungin palveluasennetta ja toimintakulttuuria Suomen yritysystävällisimmäksi.

Uudistumisen strategiset tavoitteet

1. Asukkaiden tyytyväisyys kuntapalveluihin kasvaa. (B1)
2. Kaupungin tilatehokkuus kasvaa. (B1)
3. Toteutetut ja arvioidut strategiaa toteuttavat kokeilut. (B2)
4. Kaupungin tulo-rahoitus vuonna 2022 riittää kattamaan nettoinvestoinnit. (B3)
5. Yrittäjien tyytyväisyys kunnan viestintään ja tiedottamiseen kasvaa. (B4)

C. YHTEISÖLLISYYS

C. YHTEISÖLLISYYDEN MUUTOS 2022

Lahti on lapsiystävällinen hyvinvointikaupunki.

C1. Edistämme teoillamme lasten ja nuorten hyvää arkea.

C2. Teemme kaupungistamme tasa-arvoisen, suvaitsevaisen ja turvallisen. Kaikilla asukkailla on mahdollisuus osallistua yhteisön kehittämiseen.

C3. Tuemme kaupunkilaisten terveyttä ja hyvinvointia yhdessä 3. ja 4. sektorin toimijoiden ja yritysten kanssa.

C4. Kehitämme henkilöstön palvelu-osaamista, työssä oppimisen edellytyksiä ja työhyvinvointia.

Yhteisöllisyyden strategiset tavoitteet

1. Lapsivaikutuksia arvioidaan laajasti. (C1)
2. Yksinäisyyden kokemus vähenee. (C1, C2, C3)
3. Eri väestöryhmät ovat entistä terveempiä. (C1, C3)
4. Aktiivisesti osallistuvien asukkaiden määrä kasvaa. (C3)
5. Koettu turvallisuus lisääntyy. (C2, C3)
6. Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi lisääntyy. (C4)
7. Työnantajamaine kehittyy myönteisesti. (C4)
8. Lasten osallisuutta lisätään kaupungin palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä sekä kaupungin kaikissa lapsia koskevissa toiminnoissa. (C1, C2, C3)
9. Varhaiskasvatuksen piirissä olevien yli 3-vuotiaiden lasten määrä nousee merkittävästi. (C1, C2)

Kuvio 7. Lahden kaupungin keskustavisio 2030.

Sinisellä merkityt kohdat ovat olleet olennaisia tämän opinnäytetyön tavoitteiden kannalta (Lahden Kaupunki 2020)

2.3 Lahti kulttuurikaupunkina

Rosoinen, maskuliininen ja betoninen, rap-musiikkia suoltava piripääkaupunki.

Pyydetessä kuvailemaan Lahtea kaupunkina, varsinkaan ulkopuoliselle se ei ehkä näyttäydy vireänä ja monipuolisena kulttuurikaupunkina. Lahdella on vahva maine ja sen asukkaat ovat jopa ylpeitä omasta rosoisuudesta ja pitävät ylpeästi oman kaupunkinsa puolia.

Kuvio 8. Rouheaa Lahti
(Taustakuva Häkkinen 2016)

Elävä, vireä ja monipuolinen kulttuurikaupunki

Tarjonnaltaan ja tapahtumiltaan Lahdessa tapahtuu paljon. Konserttitalot ja laadukas kaupunginorkesteri järjestävät viikoittain ohjelmaa runsaalle yleisölle, eikä kaupunginteatteri jää kakkoseksi. Ja sana on kiirinyt, sillä niin kaupunginorkesterin, kuin kaupunginteatterinkin yleisöstä jopa puolet tulee kaupungin ulkopuolelta. (Laasonen 2021.) Isot taideorganisaatiot eivät suinkaan syö kaikkea tilaa Lahden kulttuurikentästä, vaan useat pienemmät teatterit ja taideryhmät tarjoavat myös sisältöä kulttuurin nälkäisille kokijoille. Erilaiset alakulttuurit soivat ja näkyvät kaupunkikuvassa mm. niille suunnattujen tapahtumien merkeissä.

Kuvio 9. Taiteellinen Lahti (Taustakuva Häkkinen 2018)

Taide katukuvassa

Julkinen taide on myös vahvasti esillä Lahdessa. Se on kaupunkisuunnittelun esteettinen osa-alue, jota koordinoi kaupungin organisaatiossa työskentelevä taidekoordinaattori. Taidekoordinaattorin toimi on osa kolmivuotista hanketta, jonka tarkoitus on tuottaa kaupungille toimintamalli ja taideohjelma. Julkista taidetta ei hallinnoida pelkästään kulttuuripalveluiden näkökulmasta, vaan sitä käsitellään osana kaupunkiympäristön- ja vuorovaikutuksen suunnittelua. Koordinoinnin ja taideohjelman onkin tarkoitus jatkossa toimia julkista taidetta ohjaavana elementtinä kaupunkisuunnittelussa Lahdessa. (Miettinen 2021)

Muraalit, sekä patsaat ovat yksi näyttävimmistä osista julkista taidetta ja erilaisten seinäpintojen hyötykäyttö taiteen alustana on ollut nousussa useita vuosi. Lahdessa on pitkät perinteet myös taiteen ja muotoilun koulutuksessa ja sekin näkyy katukuvassa. Lukuisat patsaat, jopa patsaspuisto, elävöittävät niin keskustaa, kuin lenkkipolkujenkin varsia. Osana kaupungin keskustaa on myös taideakseliksi nimetty reitti Matkakeskuksen kohti Aleksanterinkadun pääväylää.

2.4 Kehittämisen tarpeet

Jo aikaisemmissa projekteissa ja hankkeissa on havaittu selkeitä kehittämisen kohteita, mitkä osuvat myös tämän opinnäytetyön aluesektorille. Kehittämisen tarpeet vaihtelevat, mutta kaikilla parannuksilla voidaan vaikuttaa kaupunkikokemukseen ja kaupungin saavutettavuuteen. Oheisessa kuvassa hahmottuvat alueet ja mahdolliset ratkaisut tämän työn rajauksen näkökulmasta

Kuvio 10. Lahden kaupungin kehittämisen tarpeet -kaavio

3. Kaupungin käyttäjäprofiilit

3.1 Kaupunkilaiset tutkimuksen pohjalta

Olen luonut keräämäni tiedon pohjalta 5 kaupungin käyttäjäprofiilia. Profiilit auttavat hahmottamaan eri käyttäjäryhmien tarpeita kaupunkiympäristössä ja kertovat näiden ryhmien kulttuuripalveluiden käytöstä. (Kuva 2019.)

Tekemäni kyselytutkimus tuki haastattelemieni asiantuntijoiden näkemystä Lahden kulttuuritarjonnan laadusta ja monipuolisuudesta. Isoimmat erot tutkimuksessa liittyivät kokemuksiin lahden esteettömyydestä, tai keskustassa liikkumisen sujuvuudesta. Kyselyn vastauksista on helposti pystynyt suodattamaan vastauksia, mitkä ovat muodostaneet rungon kullekin profiilille.

Profiileja luodessa olen pyrkinyt mahdollisimman tunnistettaviin käyttäjiin ja samalla tuoda esiin heidän yksilöllisiä tunnistettuja tarpeitaan.

Nämä 5 profiilihenkilöä ovat valikoituneet kyselyn vastannaiden suurimpien ikäryhmien mukaan. Samalla ne edustavat mm. eri yhteiskunnan ja tulotason luokkia. Profiilihenkilöt edustavat myös kyselyssä ilmenneitä selkeitä näkemyseroja kaupungista ja sen käytettävyydestä. Pääosin profiilihenkilöt ovat avoimia ja suhtautuvat asioihin neutraalisti. Kullakin on kuitenkin selkeitä eroja esimerkiksi palveluiden käytettävyyden suhteen.

Miksi kaupunkilaisprofiilit

Ihmislähtöisyys on yksi palvelumuotoilun kulmakivistä. Siinä keskiössä on henkilö ja hänen yksilölliset, yhteisölliset ja kulttuurilliset tarpeensa. Profiileja voidaan luoda erilaisiin tarpeisiin monissa eri yhteyksissä. Niitä myös jopa kaivataan osaksi palvelukehitystä ja käyttäjäymmärrystä. Profiilien kautta kaupunkilaisten näkökulma saadaan hyödynnettyä kehitettäessä palveluita. (Kuva 2019.)

Kulttuurin ja vapaa-ajan kaupunkilaisprofiilit -työkirjassa profiilien käyttöä kuvataan seuraavasti:

Palvelumuotoilun keskeinen ajatus on omaksua palvelun käyttäjän, Kuvan tapauksessa kaupunkilaisen, näkökulma. Eläytymällä kaupunkilaisen arkeen, selvittämällä miksi hän tekee tiettyjä valintoja tietyissä tilanteissa ja minkälaiset motiivit ohjaavat näitä valintoja, voidaan suunnitella paremmin erilaisten ihmisten tarpeita vastaavia kokonaisuuksia (Kuva 2019).

Myös tässä tapauksessa jo saadun tiedon esille tuontia on helpottanut sen työstäminen profiilien muotoon. Profiileista tehdyt profiilikortit ilmentävät parilla silmäyksellä kokonaisuuden luodun profiilihenkilön ympärillä. Profiilit kuvaavat kukin isoa ryhmää kaupunkilaisia ja saattavat herättää henkilöidyttyään tarkentavia kysymyksiä. Niiden tarkoitus on kuitenkin tuoda esille juuri käsiteltäviä ongelmia ja tarpeita isossa kuvassa.

2.2 Profiilien luomiminen

Profiilien luontiin olen käyttänyt apuna Kulttuurin ja vapaa-ajan kaupunkilaisprofiilit -työkirjaa, mikä on Helsingin kaupungin luoma palvelukehityksen työkalu.

Työkirjassa kerätyn taustatiedon perusteella luodaan profiileja, joiden käyttäytymistä ja arvoja voidaan arvioida keskeisillä motivaatiotekijöillä.

Motivaatiotekijät auttavat tunnistamaan, mitä eri profiilit kaipaavat: arvostaako asiakkaamme esimerkiksi ajankohtaisia ja vaihtuvia sisältöjä pysyvyyden sijaan? Entä viehättääkö häntä ohjattu toiminta omaehtoisuuden sijaan? (Kuva 2019.)

Vaikka työkirja opastaa profiilien luomiseen nimenomaan kulttuuripalveluiden kehittämisen näkökulmasta, on sen soveltaminen myös opastuksen ja saavutettavuuden kehittämisen kannalta oiva työkalu. Erityisesti erityishuomiota opastamisessa tarvitsevien ryhmien tarpeet tulevat hyvin esiin. Se korostaa myös tiedonsaannillisia näkökulmia ja painopisteitä.

Profiilikorttien motivaatiotekijät

Yleisesti työkirjan ohjeistuksessa profiilit muodostuvat kehittämisen työpajojen tuloksena. Tässä opinnäytetyössä niitä on rakennettu kerätyn tietoaineiston pohjalta. Tärkeää on pohtia profiilien motivaatiotekijöitä käyttäen erilaisia palveluita. Kaikki kerätty ja analysoitu tieto sijoitetaan janoille, jotka mittaavat profiilin pystyvyyttä ja avoimuutta erilaisia asioita kohtaan. Lopulta muodostuu nelikenttä, josta ilmenevät mm. profiilin mielenkiinnonkohteet, mahdolliset erityistarpeet ja suhtautuminen erilaisiin asioihin.

Pystyvyys kuvaa suhdetta palveluiden tarjoajiin ja muihin asikkaisiin. Ilmentää kokemusta, sekä mahdollisuutta käyttää palveluita.

Avoimuus kuvaa kiinnostuksenkohteita suhteessa mielikuviin erilaisista palveluista, asennetta ja halua kokea esimerkiksi uusia asioita.

Pystyvyyden ja avoimuuden muodostamat motivaatiotekijät

Järkkymättömät ovat pystyviä, mutta eivät niin avoimia kokeilemaan uutta.

Innostettavat taas kokevat avoimuutta uusiakin juttuja kohtaan, mutta heidän pystyvyytensä on järkkymättömiä heikompi.

Hemmotellut ovat sekä pystyviä, että avoimia. Heidän kriteerinsä erilaisen palvelujen suhteen saattaa tästä syystä olla korkea.

Toiveikkaat ovat ryhmä, mutta heidän osallistumisellaan saattaa olla jokin este. Tämä este voi liittyä elämäntilanteeseen, tai liikuntarajoitteisuuteen.

Yksikään luoduista profiileista ei ole vain yhtä näistä. Eri mielenkiinnon kohteet ja tarpeet jakautuvat omiin ryhmiinsä profiilista riippuen.

(Kuva 2019.)

Kuvio 11. Pystyvyyden ja avoimuuden janat ja nelikenttä (Kulttuurin ja vapaa-ajan kaupunkilaisprofiilit 2019)

2.3 Profiilit

Profiilikorteissa ilmennetään liikkumista ja kaupunkiympäristössä navigointia symbolein. Symbolit siis kertovat liikkumisen välineistä kaupunki alueella ja siitä, miten profiilihenkilöt löytävät paikasta toiseen

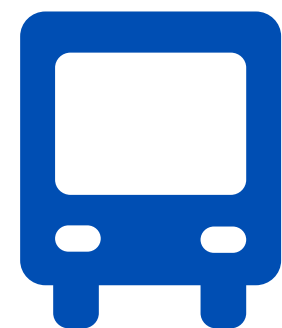
Kaupungissa liikkumisen symbolit

Polkupyöräily

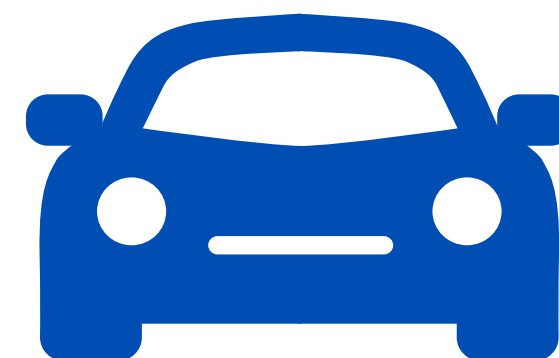
Jalankulku

Joukkoliikenne

Taksi

Oma auto

Kaupungissa navigoinnin symbolit

älylaitteiden sovellukset

opasteet

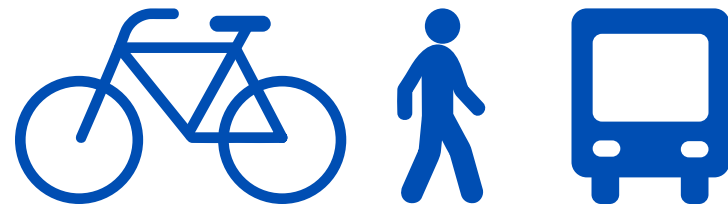
ulkomuisti

Kuvio 12. profiilikorttie symbolit

Leeni

Korkeakouluopiskelija 21-vuotta , Lahti

Liikkuu kaupungissa

Navigoi

"Muraalit tuovat kivasti väriä ja katseltavaa kävelymatkan varrelle kaupungissa, jolloin kävely-matkat tuntuu taittuvan nopeammin"

PYSTYVYYS

Pienempien tapahtumien kävijä

Kaupungissa järjestettävien suljettujen tapahtumien ja festivaalien liput ovat niin kalliita, että niihin osallistuminen ei usein tule kysymykseen. Eikä niiden tarjonta välttämättä kiinnosta nuorempaa yleisöä.

Kaupungin haltuunottaja

Liikkuu ympäristössä paljon ja etsii uusia mielenkiintoisia paikkoja.

Osallistuu mielellään esim. ilmaistapahtumiin yhdessä kavereidensa kanssa.

Musiikkia ja taidetta monipuolisesti

Käy pienilläkin keikoilla, mikäli opiskelijapudjetti antaa myöden. Samoin käy katsomassa mielenkiintoisia taidenäyttelyitä.

AVOIMUUS

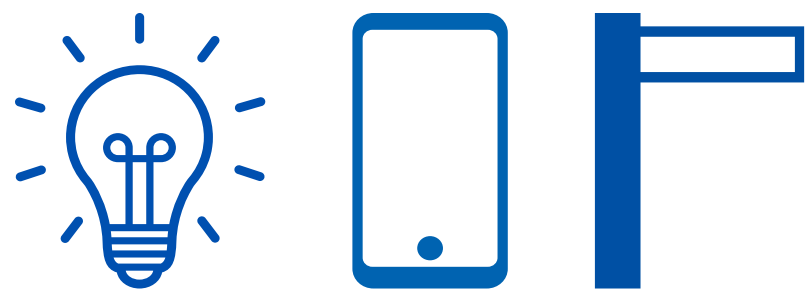
Anu

Projektipäällikkö 45-vuotta, Hollola

Liikkuu kaupungissa

Navigoi

"Ruutukaavassa on helppo kulkea. Ongelmat ovat matkakeskussella suunnan löytämisessä ja paikoituksessa. Autolla yksisuuntaiset kadut yllättävät ja joitakin erikoisia risteyskoja (vapaudenkadulta vesijärvenkadulle). Kannaksenkatu -Laaksokatu alueen muutos on käsittämätön."

PYSTYVYYS

Tietoinen kulttuurinystävä

Olisi ajan ja taloudellisten seikkojen puitteissa mahdollisuus käyttää erilaisia palveluita paljonkin ja monipuolisesti.

Ei kuitenkaan ole kovin avoin täysin uusille kokemuksille

Seurassa nauttija

Nauttii hyvästä ruuasta ja ystävien seurasta. Mikäli nämä tekijät liittyvät myös kulttuurielämykseen, on kynnys kokemuksille matalampi.

Hyvän sään pyöräilijä

Tottunut autolla liikkuja, joka tiedostaa, että voisi liikkua muillakin kuluvälineillä enemmän.

Kauniina kesäpäivä pitääkin pyöräilyä hyvänä vaihtoehtona. Erityisesti jos siihenkin liittyy hyvä seura.

AVOIMUUS

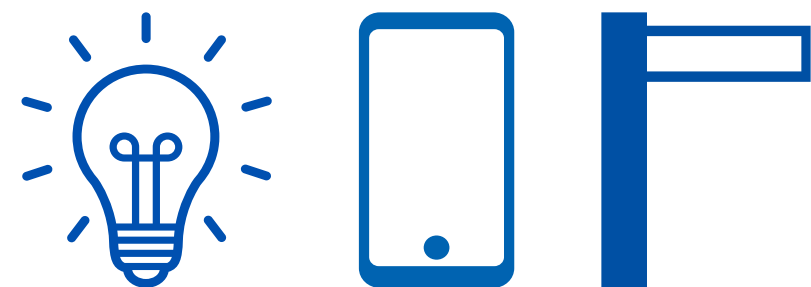
Kai ja Tiitus

Hoitovapaalla (sovellussuunnittelija) 36-vuotta, Lahti
Tiitus 2-vuotta

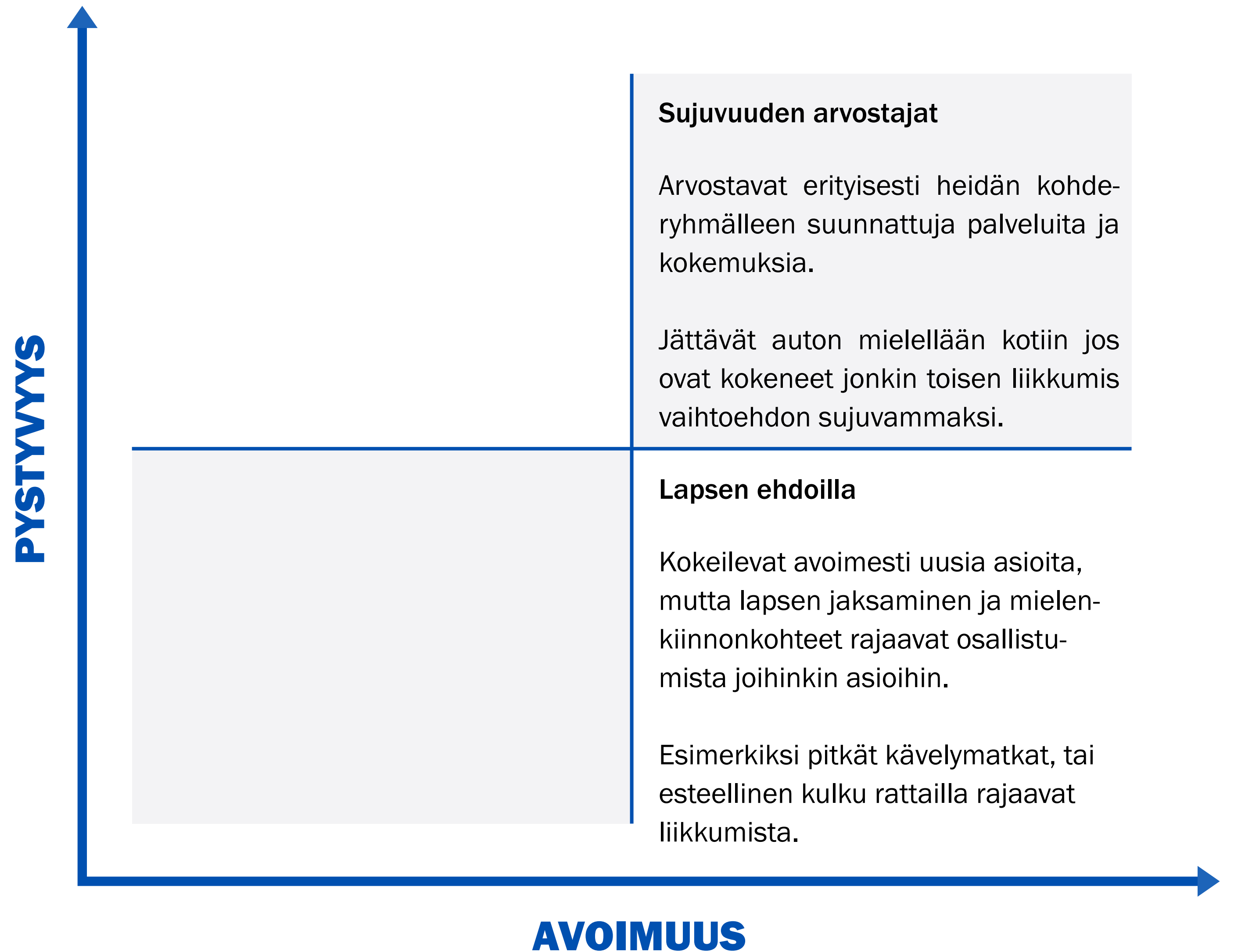
Liikkuu kaupungissa

Navigoi

"Erytisen hyvää on kävelyetäisyydellä olevat kohteet. Huonoa on etten ainakaan itse ole löytänyt koottua tietoa eri palveluista. Menoinfo on jotenkin kökkö."

Reijo

Eläkeläinen 72-vuotta, Lahti

Liikkuu kaupungissa

Navigoi

"Parempaa voisi olla, liikennemerkkejä ei keskusta alueella tule katsottua, sen huomaa kun katsoo autojen pysäköintiä ja pyöräilijöiden käyttäytymistä. Vaikka pyörätie on toisella puolella katua, ajetaan silti kävelytiellä."

PYSTYVYYS

Korkeakulttuurin arvostaja

Ei juurikaan osallistu kaupungissa järjestettäviin katutapahtumiin.

Esimerkiksi liikkuminen keskustassa on kivetysten takia haasteellista. Myöskään väentungokset eivät houkuta

Avoin ajankäyttäjä

Omaa paljon vapaa-aikaa ja täyttää sitä mielellään mieluisella sisällöllä.

Käy paljon kirjastossa ja tapaa kulttuurin äärellä myös tuttuja, sekä ystäviä.

Esteettömyyden armoilla

Sairauden vuoksi tarvitsee apuvälineitä liikkumiseen. Kulkureitit kaupungilla ja käyntiä joissakin kohteissa rajoittaa esteellisyys liikuntarajoitteisille

AVOIMUUS

Laura

Terveydenhoitaja/YAMK -opiskelija 38, Jyväskylä

Liikkuu kaupungissa

Navigoi

"Matkakeskus on tuntemattomalle ihan mahdoton paikka! Siinä joutuu lähes päivittäin neuvomaan ihmisiä. Linja-autoissa ei ole näyttöä tai kuulutusta, missä mennään, jolloin ei tiedä, missä pitäisi jäädä pois. Eikö tähän voisi saada jonkinlaisen parannuksen?"

PYSTYVYYS

Uteliias tarkkailija

Viettää aikaa Lahdessa useamman päivän kerrallaan ja käyttää vapaa-aikansa kaupunkiin tutustumiseen.

Käy välillä myös kulttuurikohteissa, mutta ihastelee myös julkista taidetta ja arkkitehtuuria.

Haasteita pidemmillä siirtymillä

Haluaisi tutustua alueeseen laajemminkin, mutta ei haluaisi käyttää aikaa kävelyyn.

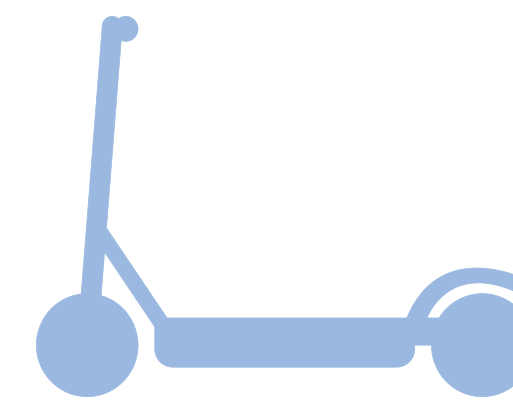
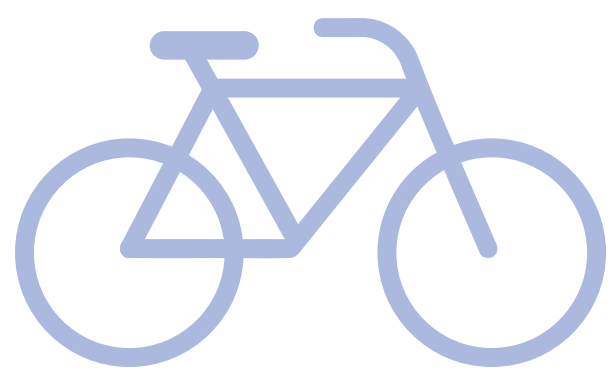
Kaipaa kaupunkipyöriä ja selkeämpää joukkoliikenteen opastusta.

AVOIMUUS

4. Opastaminen ja liikkuminen

KIRKKOKATU 23 ← 21

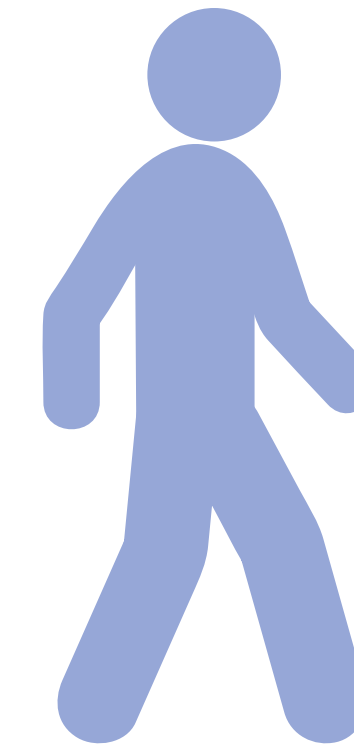
VESIJÄRVENKATU 11

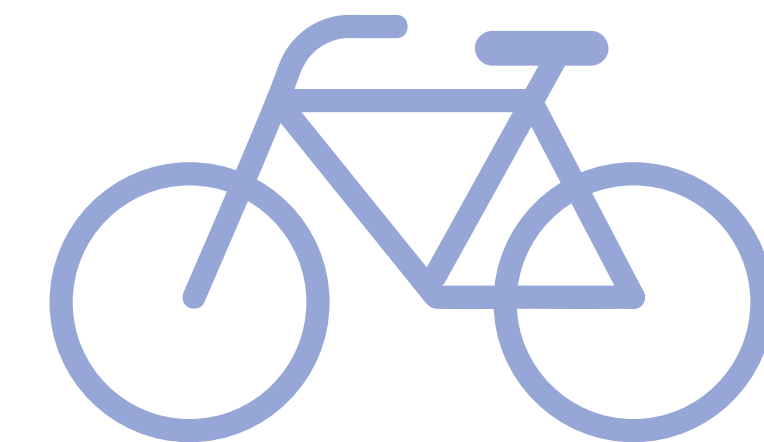
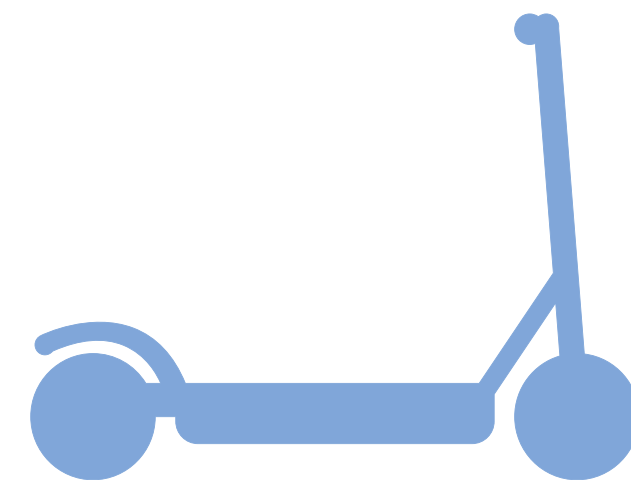
4.1 Liikkumisen tavat Lahden keskusta-alueella

Kymmene vuotta sitten (2010–2011) tehdyn henkilöliikennetutkimuksen mukaan suomalaiset tekivät 32 % matkoistaan jalan, tai polkupyörällä. Lyhyillä, alle kilometrin matkoilla yli puolet matkoista tehdään jalan. 1–3 kilometrin matkoilla jalan kulki vain joka neljäs. 3–5 kilometrillä edelleen 15 % kulki matkansa kävelen. Pyöräilyn suhde kävelyyn 0,5–3 kilometrin matkalla oli 16 %. Tämä oli myös tutkimuksen mukaan pyöräilijöiden suosituin haarukka pyöräiltävään matkaan. Valtakunnallisessa strategissa on ollut tuolloin tavoite nostaa kävelyn ja pyöräilyn osuutta 20 prosenttia. (Jalkanen ym. 2017, 254.)

Vuonna 2016 tehdyssä vastaavassa tutkimuksessa Päijät-Hämeessä jalan tehtyjen matkojen osuus oli 24 % ja pyöräilyn 8 %. Koko maan kävelyn ja pyöräilyn yhteenlaskettu osuus tutkimuksessa oli 30 %. (Liikennevirasto 2018.)

Edellytykset yli 300 miljoonan lisämatkan saavuttamiselle ovat sujuvan kävelyn ja pyöräilyn verkostot koko rakennetun ympäristön alueelle. Kaupunkielämän kannalta pyöräilyllä ja jalankulku näyttäytyvät samankaltaisina, mutta ovat liikennemuotoina erilaisia. Niiden vaatimukset poikkeavat toisistaan. (Jalkanen ym. 2017, 254.)

Erityisesti vilkkailla ja kapeilla väylillä, kuten keskustoissa, jalankulku ja pyöräily tulisi erottaa toisistaan. Suuntaa-antavana erottelutarpeen rajana pidetään yleensä 1500 jalankulkijaa ja pyöräilijää vuorokaudessa. Tätä vähäisemmällä liikkujamäärillä liikenne sujuu myös yhdistetyllä jalankulku- ja pyörätiellä (Jalkanen ym. 2017, 55)

Tutkimuksissa ei ole käsitelty muiden liikkumistapojen osuutta käytetyillä väyläosuuksilla. Monet katukuvaan viime vuosina ilmestyneet liikkumisen tavat ovatkin usein hieman harmaalla alueella sen suhteen, että missä niillä tulisi kulkea. Esimerkiksi sähkömoottorilla liikkuvat kulkupelit saavuttavat korkeitakin, jopa 25km/h nopeuden ja ovat myös hyvin äänettämiä laitteita. Nämä laitteet noudattavat samoja liikennesääntöjä pyöräilijöiden kanssa. Ongelmia syntyy erityisesti väylillä, joissa jalankulkijat ja muut liikkijat käyttävät samaa katualuetta.

Jalankulku

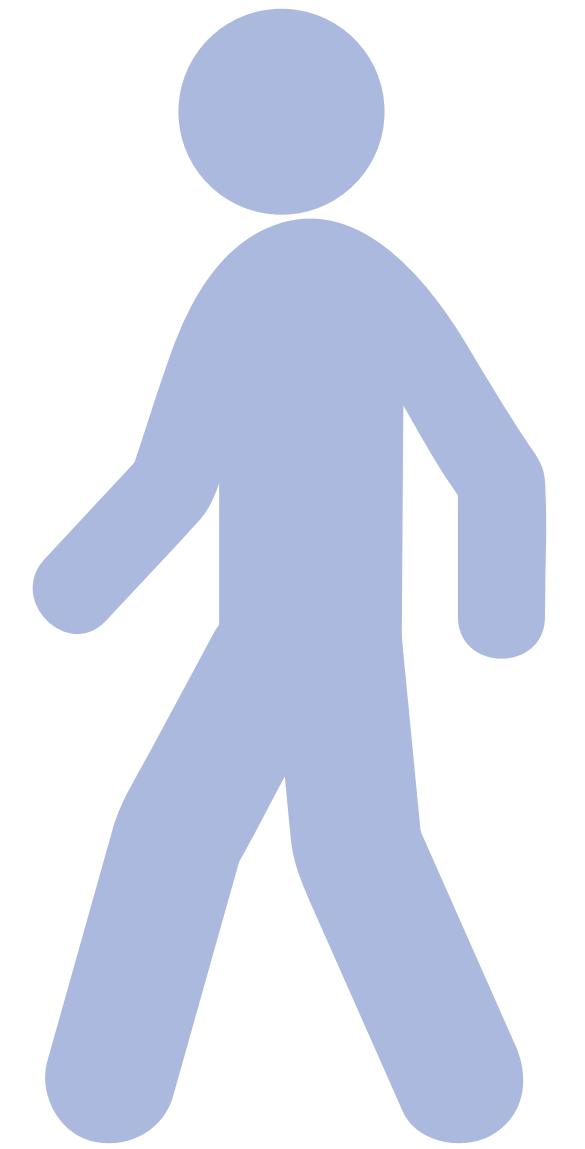
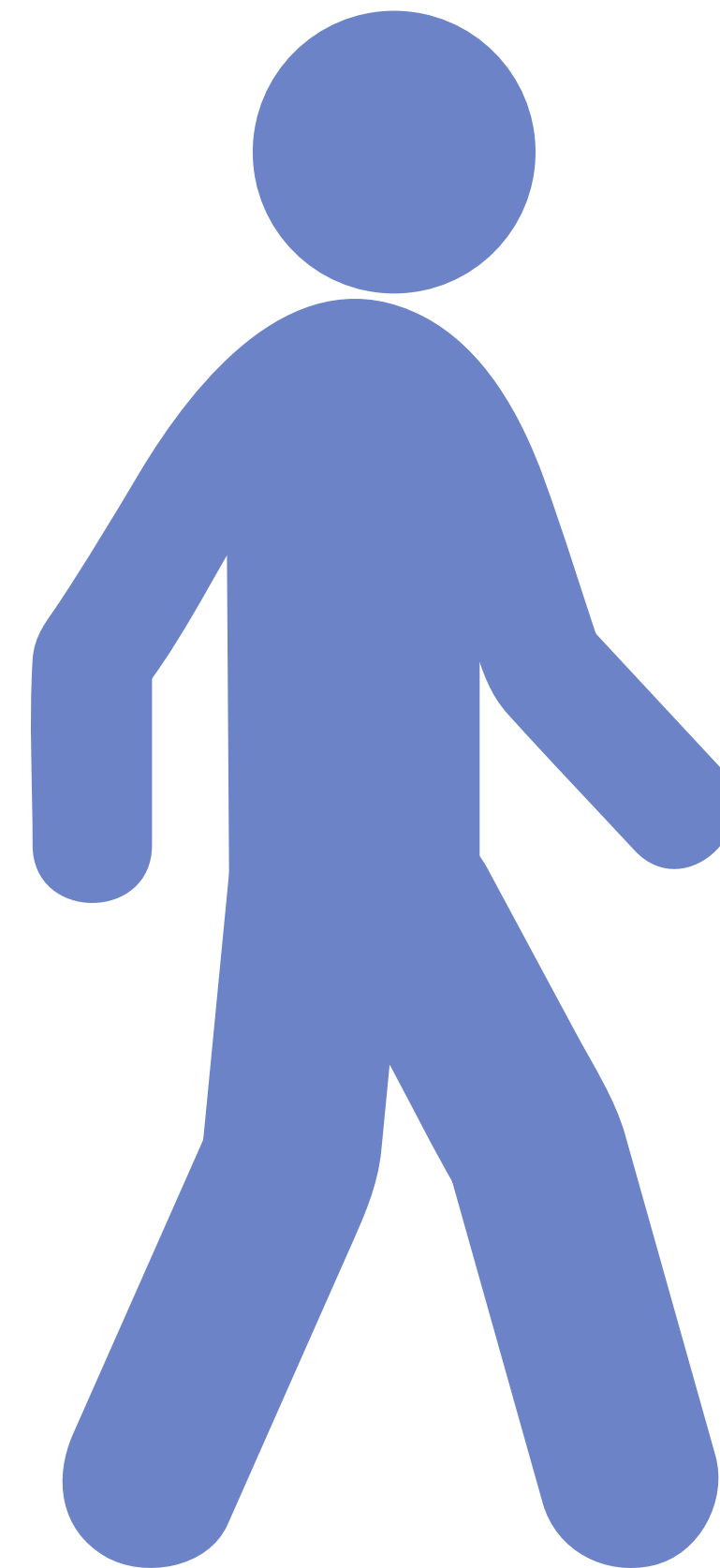
Kävely on normaalisti ihmisen luontaisin liikkumismuoto. Matkat ja kävelyvauhti vaihtelevat suuresti matkan tarkoituksen mukaan. Ominaista kävelyn lisääntymiselle kuitenkin on jalankulkuympäristön miellyttävyys.

Kaupunkialueilla kävelyä voidaan edistää suunnittelemalla jalankulkuympäristöt helppokulkusiksi ja houkutteleviksi. Mikäli ympäristö ei miellytä, ei kulkija välttämättä seuraa suunniteltuja linjauksia. Reitin kiinnostavuus on avain asemassa. Maamerkeillä, sekä kauniilla näkymillä saatetaan houkutella liikkuja kävelemään pidempiäkin reittejä. Mikäli kävelijä kokee toisen reitin olevan 10 % lyhyempi, mahdollisuus halulle oikaista kasvaa.

Jyrkät nousut ja laskut, tai yli 10 askeleen portaat saattavat vaikuttaa reittivalintaan. Metrinkin nousu vastaa kävelijästä 10 metrin kävelyä tasaisella.

(Jalkanen ym. 2017 255 - 256.)

Lahti kaupunkina koetaan hyvin kompaktina ja siinä suhteessa helppokulkuisena myös kävellen. Erityisesti keskusta-alueen kadut on helppo oppia ulkoa ja tarve opastamiselle vähenee. Samoin lisääntynee myös poikkeaminen suunnitelluilta reittiosuuksilta. Houkuttelevuus ja sujuvuus nousevat tällöin avain tekijöiksi kävelyreittien mielekkyydelle.

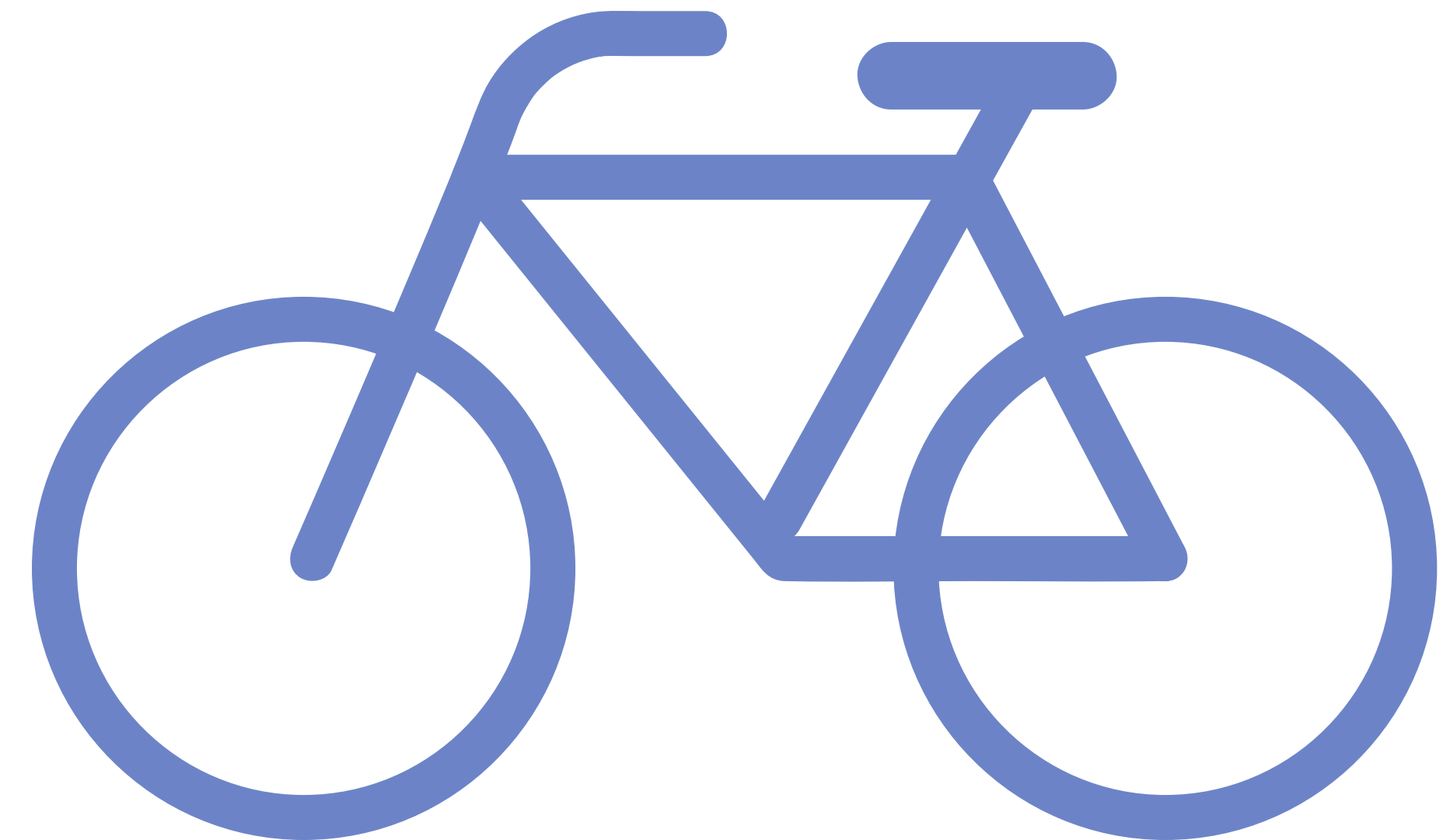

Pyöräily

Pyöräily on kävelyn ohella ekologisesti kestävin liikkumisen muoto. Pyöräilymatkojen tarkoitukset keskittyvät koulu- ja työmatkoihin, sekä joukko- ja raideliikenteen asemille liikkumiseen. Pyöräily puhtaasti harrastuksena on myös kasvussa. Suosiota kaikissa tarkoituksissa nostaa sähköavusteisten ja sähköpyörien yleistymisen, mikä pidentää myös pyöräiltäviä matkoja. Suomessa pyöräily painottuu pääosin vuoden lämpimään puoliskoon. (Jalkanen ym. 2017 256.)

Samoin kuin kävelylle tarkoitetuilla reiteillä, myös pyöräilyn verkoston tulee olla johdonmukainen ja miellyttävä. Pienet suunnan muutokset ja maiseman vaihtelut reitillä tuovat matkaan kepeyttä ja houkuttelevuutta. Houkutteleva pyöräily-ympäristö pitää sisällään mahdollisimman vähän mäkiä. (Jalkanen ym. 2017 256.)

Lahdessa maastonmuodot ovat varmasti yksi haaste pyöräilyn suosion lisäämiselle. Siksi pyöräilyreittejä suunniteltaessa tulee huomioida vaihtoehdot, jotka eivät aina välttämättä ole lyhyimpia, mutta sujuvampia reittejä.

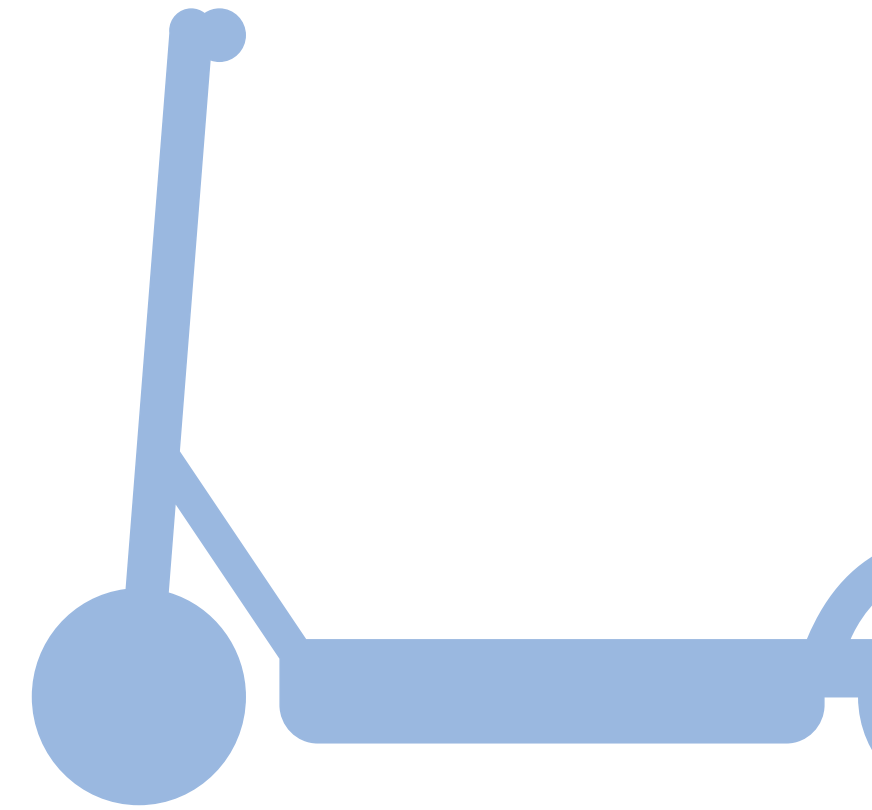

Muut liikkumisen välineet

Vaikka tässä tapauksessa liikkumisen tavoista on rajattu pois moottoriajoneuvot, liikkuu jalkakäytävillä, kävelykaduilla ja pyöräteillä paljon muutakin. Huhtikuussa 2021 Lahden katukuvaan tulivat vuokrattavat sähköpotkilaudat, jotka ovat suomalaisille tuttuja myös isompien kaupunkien katukuvasta.

Sähköpotkulaudat ovat aiheuttaneet keskustelua heti niiden tulostaan lähtien, mutta tuovat toivotun vaihtoehdon keskusta-alueella liikkumiseen. Lahdessa ei ainakaan toistaiseksi toimintasäde näille laitteille ei ole kovin suuri. Käytettävässä verkostossa on kuitenkin huomioitu Korkeakoulukampuksen sijainti muutaman kilometrin päässä keskustasta ja Matkakeskuksesta, mikä varmasti rikastuttaa liikkumisen mahdollisuuksia tällä matkustusvälillä.

Lisää liikkumisen mahdollisuuksia tuovat Syksyllä 2021 niin ikään Lahden kaupunkikuvaan ilmestyvät kaupunkipyörät. Pyörät on varustettu myös sähköisellä avustuksella, mikä on tervetullut lisä kaupungin mäkiseen ympäristöön. Kaupunkipyörien toimintasäde tulee varmasti olemaan potkulautoja suurempi ja mahdollistavat pidemmät käyttömatkat.

Välinpitämättömyys liikenteessä

Välinpitämättömyys liikenteessä aiheuttaa paljon keskustelua. Sitä tapahtuu kaikilla eri liikkumisen muodoilla ja aiheuttaa pahimmassa tapauksessa vaaratilanteita. Sekä omissa havainnoissa, että kyselytutkimuksen kommenteissa tuli esille, että osa tienkäyttäjistä tuntee oikeutusta tietynlaiseen välinpitämättömyyteen. Syyt tähän ovat usein kova kulkunopeus, tai kiire.

Tekemässäni kyselytutkimuksen vastauksissa oli havaittavissa eroavaisuuksia mm. turvallisuuden tunteesta kaduilla liikkuessa. Merkille pantavaa oli, että mikäli henkilö oli työssä käyvä ja liikkui keskusta-alueella todennäköisesti hieman kiireisenä, koki hän alueella liikkuvat pyöräilijät uhkaavina, tai ohitse suihkivina vaaratekijöinä.

Mikäli vastaajan elämäntilanne oli kiireettömämpi, suhtautui hän suopeammin muihin liikkujiin liikkumisvälineestä huolimatta.

Todettavaa on, että tutkimus tehtiin ennen uusien sähköpotkulautojen ja kaupunkipyöräkokeilun alkamista.

Opastamisella voi olla merkitystä myös välinpitämättömän ja vaaroja aiheuttavan teidenkäytön kannalta. Selkeät ja johdonmukainen opastaminen auttaa hahmottamaan selkeän paikan liikenteessä ja niissä on syytä huomioida myös uudemmat liikkumisen välineet. Ei ole suinkaan syytä pystyttää kieltomerkkejä maantiepyörille, tai sähköisille laudoille, vaan ruokkia teidenkäyttäjiä vastuullisempaan toimintaan omilla kaistoilla ja liikennenopeudesta kertovilla opasteilla

4.2 Opastamisen johdonmukaisuus

Opastuksen johdonmukaisuus on ollut tärkeä perusta tälle suunnittelulle. Olen liikkunut havainnointivaiheen aikana kaupungissa paljon. Erityisesti pyöräilyn ohjaus siirtymillä on aiheuttanut hämmennystä liikennemerkkien ohjatussa ristiin. Seuraavissa kuvissa muutama esimerkki. Molemmat kuvat eivät ole valittujen reittien varrelta, mutta kuvaavat hyvin yleisiä ristiriitaitilanteita opastamisessa.

Selkeä viesti infopisteestä, mutta ei matkaa, tai tarkempaa suuntaa

Pyöräilyn ohjaus pois katuosuudelta

Merkintä pyöräilyn sallimisesta samalla kadulla

Kuvio 13.
Epäkohtia katujen
opasteissa

4.3 Esteetön opastus

Esteetön opastus ei ole vain liikkumisen takaamista pyörätuolilla liikkuville, tai näkövammaisille lain edellyttämin määrain. Esteettömyys on myös yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua yhteiskunnan toimintaa ilman esteitä ja omana itsenään. (Rakennusliitto 2019, 7.)

Esteettömyyden takaamisesta eri ympäristöistä määräävät esteettömyys säädökset niin EU:n- kuin suomenkin tasolla.

Säädös määrittää katualueilla selkeä ja johdonmukainen, esteetön ja turvallinen reitti hahmottuu jalankulku- tai kevyenliikenteen väylää pitkin paikasta toiseen. Vastaavasti reitti aukion, tai torin poikki löytyy vaivatta; eksymättä, törmäämättä, putoamatta, kompastumatta tai liukastumatta. Tasoeroissa on sekä portaat että luiska. Yli metrin korkuisissa tasoeroissa on hissi ja tarvittaessa liukuportaat. Hissin ovi erottuu kuten julkisten rakennusten sisäänkäyntiovi. (HKR & SOTERA 2005, 6.)

Mikäli halutaan saavuttaa paras mahdollinen lopputulos, on suunnittelussa syytä käyttää kokemusasiantuntijoita ja tehdä havainnointia mm. heidän kauttaan. Asiantuntijoiden tekemän esteteettömyyselvityksen tulee täyttää tietyt kriteerit. (HKR & SOTERA 2005, 6.)

Esteellisyyteen vaikuttavat monet tekijät. Syyt saattavat olla jatkuvia, tai hetkellisiä. Kaikissa tapauksissa esteettömän liikkumisen ja opastamisen tarve on oleellinen. Opastamiseen valituilla pilottireiteillä esimerkiksi sairaalan läheisyys on olennainen opastettava kohde, jonne liikkumiseen saattaa liittyä paljon esteellisiä tekijöitä.

Esimerkkejä

Esteellisyyttä aiheuttavia tekijöitä

- Näkövamma
- Liikuntavamma
- Lukihäiriö
- Värisokeus
- Kuulovamma
- Toimintarajoitteet
- Liikkumisen rajoitteet
- Muistisairaudet
- Kielitaidon puute

Tilapäisiä häiriöitä

- Väsymys
- Stressi
- Päihtymys
- Mobiililaitteisiin tai omiin ajatuksiin keskittyminen
- Kuulokkeet

Esteettömyyden perustermejä

Kaikille sopivan suunnittelun lähtökohtana ovat kaikille soveltuvat suunnitteluratkaisut, jotka huomioivat ihmisten moninaiset tarpeet ja toimintakyvyn.

Liikkumisympäristön esteettömyydellä tarkoitetaan fyysistä esteettömyyttä, muun muassa toimivaa mitoitusta ja tasoerojen ratkaisemista myös apuvälineillä liikkuville sopivalla tavalla

Aistiesteettömyydellä tarkoitetaan ensisijaisesti näkemis- ja kuulemisympäristön muodostavaa toiminnallista kokonaisuutta. Lisäksi tasapainoaisesti vaikuttaa mahdollisuuteen käyttää esimerkiksi liukuportaita sekä tiloja, joissa on liikkuvaa valoa.

Näkemisympäristön esteettömyydellä tarkoitetaan sopivan voimakasta, tasaista ja häikäisemätöntä valaistusta, valaistuksen hyvää värintoistoa sekä tummuuskontrastien huomioimista tilan hahmottamisen helpottamiseksi.

Kuulemisympäristön esteettömyydellä tarkoitetaan tilojen hyvää akustiikkaa ja toimivaa äänentoistoa sekä kuulemisen apuvälineitä.

Ymmärtämisen esteettömyydellä tarkoitetaan helposti hahmotettavia tiloja ja selkeitä sekä yksiselitteisiä ratkaisuja, esimerkiksi symboleiden hyödyntämistä opasteissa
(Esteetön rakennus ja ympäristö -työkirja)

Koho-opasteet ovat opasteita joko kadun/lattian pinnassa, tai muilla pinoilla. Niihin kuuluvat omat ”koodistonsa” minkä perusteella esimerkiksi näkörajoitteinen tietää kääntyä esteettömälle reitille.

Äänimaailmat tarkoittavat keskistymiä, joiden äänen näkövammaisen kuulee joko omalla korvalla, tai niiden ilmaisuun suunniteltu laite viestii äänestä. Opastuksen keskeisissä pisteissä, joissa kartat sijaitsevat, ovat omiaan tällaisille majakoille

(Rakennusliitto 2019, 8.)

4.4 Digitaalinen opastaminen

Digitaalisen opastaminen on kokonaisuus, jossa erilaiset alustat ja toiminnot toimivat reaaliajassa ja vuorovaikutuksessa toisiinsa nähden. Vaikka älykäs opastaminen on paljon muutakin, kuin digitaalisia palveluita, on tärkeää punnita monia toimintamalleja. (Avaava 2019, 34.)

Tähän opinnäytetyöhön on kartoitettu erilaisia vaihtoehtoja toimiviksi käyttöalustoiksi, sekä vertaillut erilaisia vaihtoehtoja mm. selainpohjaisuuden ja mobiilisovelluksen välille. Näitä vaihtoehtoja punnitessa on hyvä muistaa esillä olevien vaihtoehtojen ominaisuudet ja kuinka ne palvelevat käyttäjiä eri laitella ja käyttöjärjestelmissä.

On alusta digitaalisille palveluille mikä tahansa, on tärkeää muistaa myös olemassa olevien ja paljon käytettyjen karttapalveluiden päivittäminen ja pitäminen ajan tasalla. Sama, kuin kuljetuissa reiteissä, myös hyväksi havaitut sovellukset pysyvät ihmisten käytössä vaikka uusia ja kohdistetumpia palveluita tulisi. On kuitenkin selvää, että digitaalinen opastamisen alusta on tärkeä osa kokonaisuutta, sovelletaan siinä sitten olemassa olevaa, tai tehdään uutta palvelua.

Laitteeseen ladattava Mobiilisovellus

Sovellusten määrä ihmisten älylaitteissa kasvaa, mutta samalla niihin suhtaudutaan myös kriittisesti ja harkiten. Keskustelua esimerkiksi sovellusten keräämästä käyttäjätiedosta käydään laajalti ja siihen liittyy paljon kritiikkiä. Ne vievät laitteiden muistitilaa ja vaativat toimiakseen aktiivista päivitystä ylläpitäjän toimesta. Sovellukset kuluttavat myös laitteiden akkuja, mikäli sovellusasetukset taustalla toimimisen suhteen eivät ole kunnossa. Sovellus toki sitouttaa käyttäjiään ja toimii oivallisesti usein käytettynä. (Sarkain 2021.)

Onkin tärkeää miettiä, että mitä kaikkia toimintoja sovellus pitäisi sisällään, että se palvelisi erityisesti kaupungissa ja lähialueilla asuvia, keskustassa liikkujia ja vierailijoita. Sovellusten rakentaminen ja päivittäminen on kalliimpaa kuin selainpohjaisten ratkaisujen luominen. Toisaalta niissä pientenkin yksityiskohtien luominen on helpompaa

Sovellukset ovat joko ilmaisia, tai maksullisia. Molemmissa tapauksissa sovellus ladataan käyttöjärjestelmän määräämästä sovelluskaupasta, jossa maksullisten sovellusten myynnin tuotosta omansa ottaa sovelluskauppaa tekevä organisaatio. Sovelluskauppa saattaa toimia myös markkinointialustana. Tätä kautta saatavan näkyvyyden suhde pienenee toki vuosittain.

Suurin kysymys tulevaisuuden kannalta sovellusten suhteen on, että millaisia laitteita me käytämme tulevaisuudessa. Sovellukset tarvitsevat toimiakseen päivityksiä koko ajan kehittyvien laitteiden yhteensopivuuden takaamiseksi. Epävarmaa myös on, käytämmekö edes nykyisillä älylaitteilla olevia käyttöjärjestelmiä, eli Androidia, tai IOS:sta.

Mikäli palvelulla halutaan luoda kilpailuetua toisiin vastaaviin palveluihin, on siinä mobiilisovelluksella etunsa.

Verkkoselainsovellus

Toisena vaihtoehtona digitaalisen opastamisen alustaksi on verkkoselaimen kautta toimiva sovellusratkaisu, jonka käyttö ei vaadi erillisen applikaation lataamista. Silloin tarvitaan ainoastaan laite, mikä on yhdistettynä internetiyhteyteen ja tukee verkkoselainta. Selainpohjaisuus harvemmin sulkee pois minkään älylaitteen käyttäjiä, mutta tarvitsee toimiakseen parempaa verkkoyhteyttä.

Selainpohjaisilla ratkaisuilla voidaan luoda pitkän aikavälin vakautta, suhteessa muuttuvaan ja päivitystä tarvitsevaan mobiilisovellusmaailmaan. Mikäli selaimen kautta toimivassa sovelluksessa tarvitaan navigointia, tai varmistuksia esim. tekstiviestin kautta, on tässä mobiilisovelluksella etunsa. Näitäkin ominaisuuksia kehitetään paremmiksi selainpohjaisiin palveluihin. (Lamia 2017.)

Verkkoselainsovellus ei vie laitteella muistitilaa. Uudemmat mobiililaitteet sisältävät jo paljon aiempaa enemmän muistikapasiteettia, mutta silti sovellusten vievä tila ja määrä ärsyttää monia. Tämä luo etua verkkoselainsovellukselle (Lamia 2017.)

Hybridiratkaisu

Mikään edellä mainituista vaihtoehdoista ei sulje toistaan pois, päinvastoin. Hybridiratkaisussa sama tieto ja käytettävyys on mahdollista saavuttaa useilla eri tavoilla. Kosketusnäytölliset karttapisteet, mobiilisovellus ja verkkoselaimella toimiva alusta on syytä tehdä toimimaan yhteen ja toistamaan samaa ulkoasua. Myös niiden käyttäminen tulee olla yhtä helppoa ja johdonmukaista.

Yhtenä esimerkkinä voidaan pitää kaupunkien bussiliikenteiden reittio-
pas-palveluita, joita käytetään niin älylaitteilla, kuin tietokoneiden selaimilla. Myös monet karttapalvelut ovat käytettävissä useissa alustoissa. Kun käyttäjä oppii käyttämään yhtä palvelukokonaisuuden osaa, on palvelun etu, että sama loogisuus toistuu myös muissa palveluissa.

5. Älykkään kaupunkiopastamisen kokonaisuus

5.1 Älykäs kaupunkiopastaminen

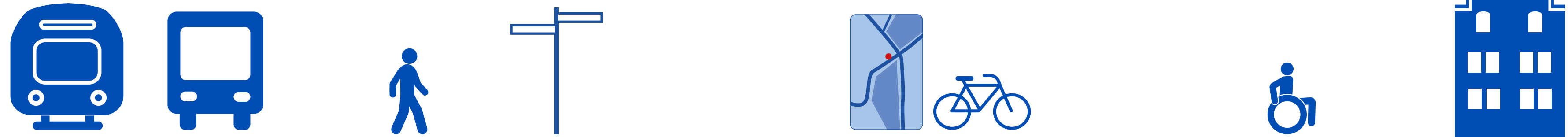
Älykäs kaupunkiopastaminen on laaja kokonaisuus, jossa yhdistyvät monet eri osa-alueet. Se palvelee kaikkia käyttäjiä tasapuolisesti ja huomioi heidän erilaisia tarpeitaan. Älykkyys ei siis tarkoita vain älypuhelimien sovellusta, tai kosketusnäytöllisiä karttapisteitä kaupunkiympäristössä, vaan se koostuu niin fyysisistä elementeistä, kuin käyttäjien tunteita huomioivista palveluista. (Avaava 2019, 34.)

Lahdessa ei ole omaa kaupunkiopastamisen ohjeistusta. Tässä työssä on käytetty ohjenuorana älykkään kaupunkiopastamisen työkirjaa, sekä Helsingin kaupunkiopastuksen periaatteet -opasta.

Seuraavat graafiset kuvat kertovat älykkään opastamisen mallista ja osista.

Opastamisen konsepti

Opasteet.
Älykkäät kartat.
Ulkoasu.

Tuotanto

Älykäs opasteiden rekisteri
ja omaisuuden hallinta

Älykäs
sisällönhallinta

Älykäs karttatuotanto
- Karttakohteiset merkinnät
- Kohteiden nimeäminen ja
hierarkia
- Skaalautuvuus

Älykkäät verkostot
- Kohdehierarkia ja
reittiverkostot
- opasteverkostot
- Kohteiden ja reittien
ylläpito

Älykkäät digitaaliset
palvelut

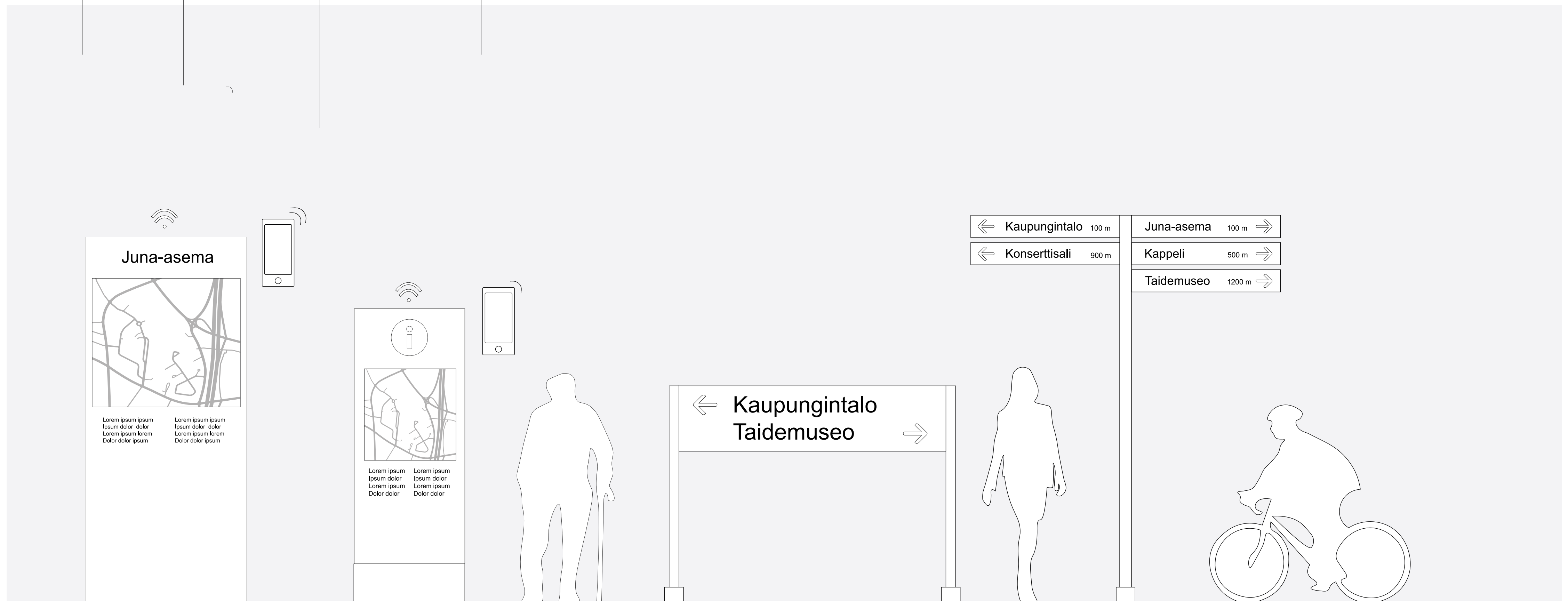
Älykkään kaupunkiopastamisen opastetyypit 1/2

● Koontipisteet

● Aluepisteet

● Ohjaavat opasteet

● Suuntaopasteet

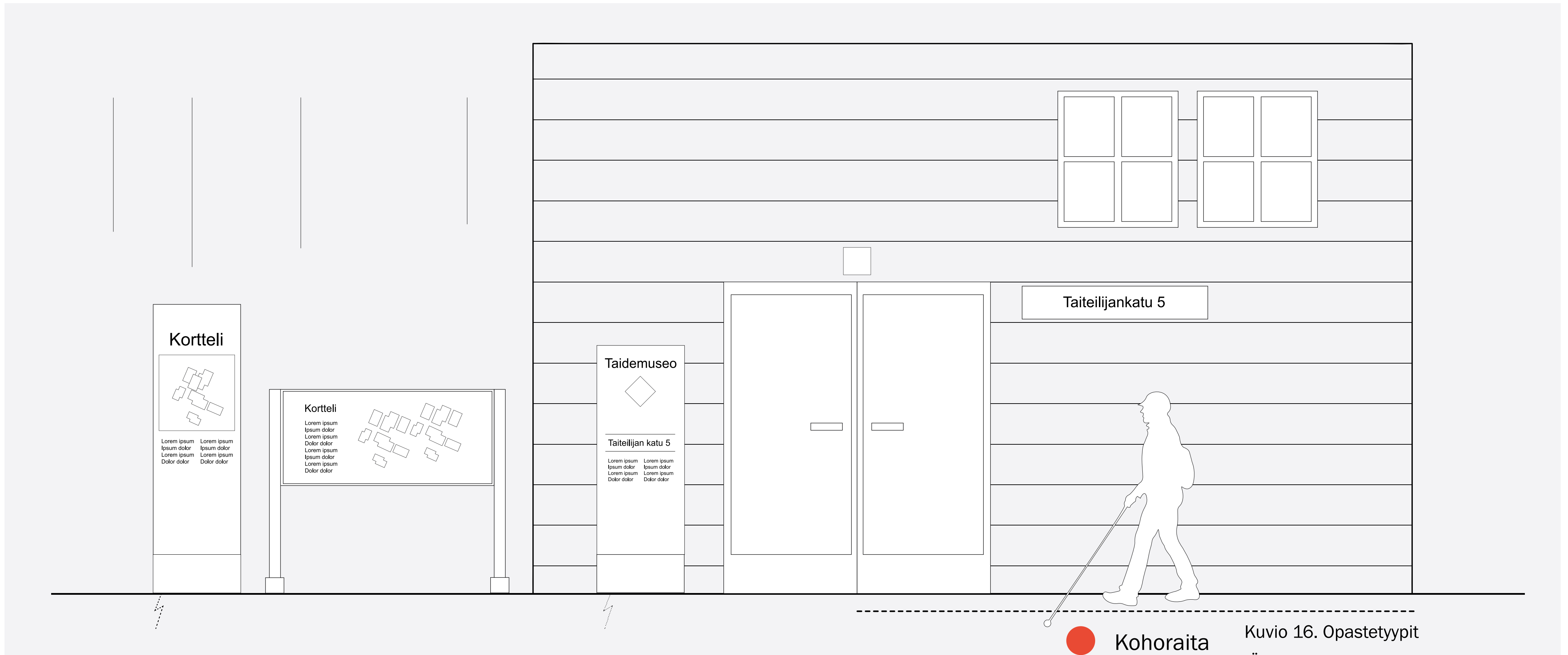

Kuvio 15. Opastetyypit

(Älykkään kaupunkiopastamisen käsikirja 2019)

Älykkääm kaupunkiopastamisen opastetyypit 2/2

- Kortteliopaste
- Kohokartta
- Kohdeopaste
- Kadunnimikyltti

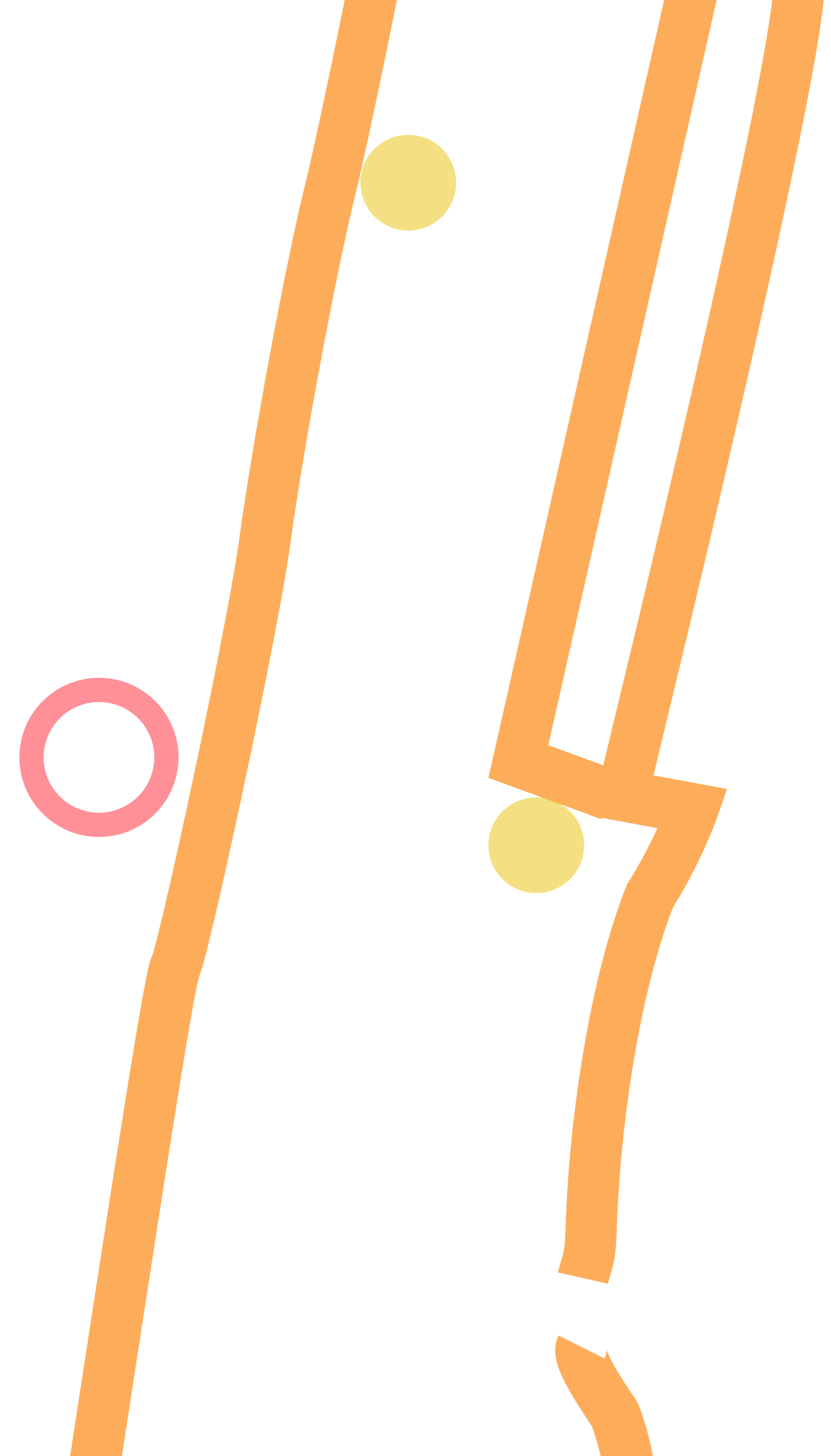
Kuvio 16. Opastetyypit
(Älykkään kaupunkiopastamisen käsikirja 2019)

5.2 Reitit

Opinnäytetyöhön on valittu 2 opastettavaa näkökulmaa reittien muodossa. Ensimmäinen reiteistä vie Lahden matkakeskukselta kohti vastakkaista opastamisen pistettä Malski-keskusta, jossa sijaitsee myös myöhemmin avattava Visuaalisten taiteiden museo Malva. Tämä reitti kulkee keskustaan, jo aikaisemmin Taideakseliksi nimettyä katua myöden. Reitin varrelle osuu niin julkista taidetta, ravintoloita, kuin viehättäviä kivijalkaliikkeitäkin. Matkan loppu sukeltaa vehreään Kirkkopuiston halki.

Siinä missä edellä mainittu reitti on parhaimmillaan eläväinen ja kiireetön kävelyreitti, edustaa toinen reitti sujuvaa pyöräilyreittiä. Se on reitti Matkakeskukselta vanhaa Loviisan junaradan pohjaa pitkin kohti Malski-keskusta. Vanhan radan tilalle on tullut kevyenliikenteenväylä, jota kehystävät vehreät lehmukset ja Lahdelle ominaiset ylämäet on helpoin ohittaa tätä reittiä pitki.

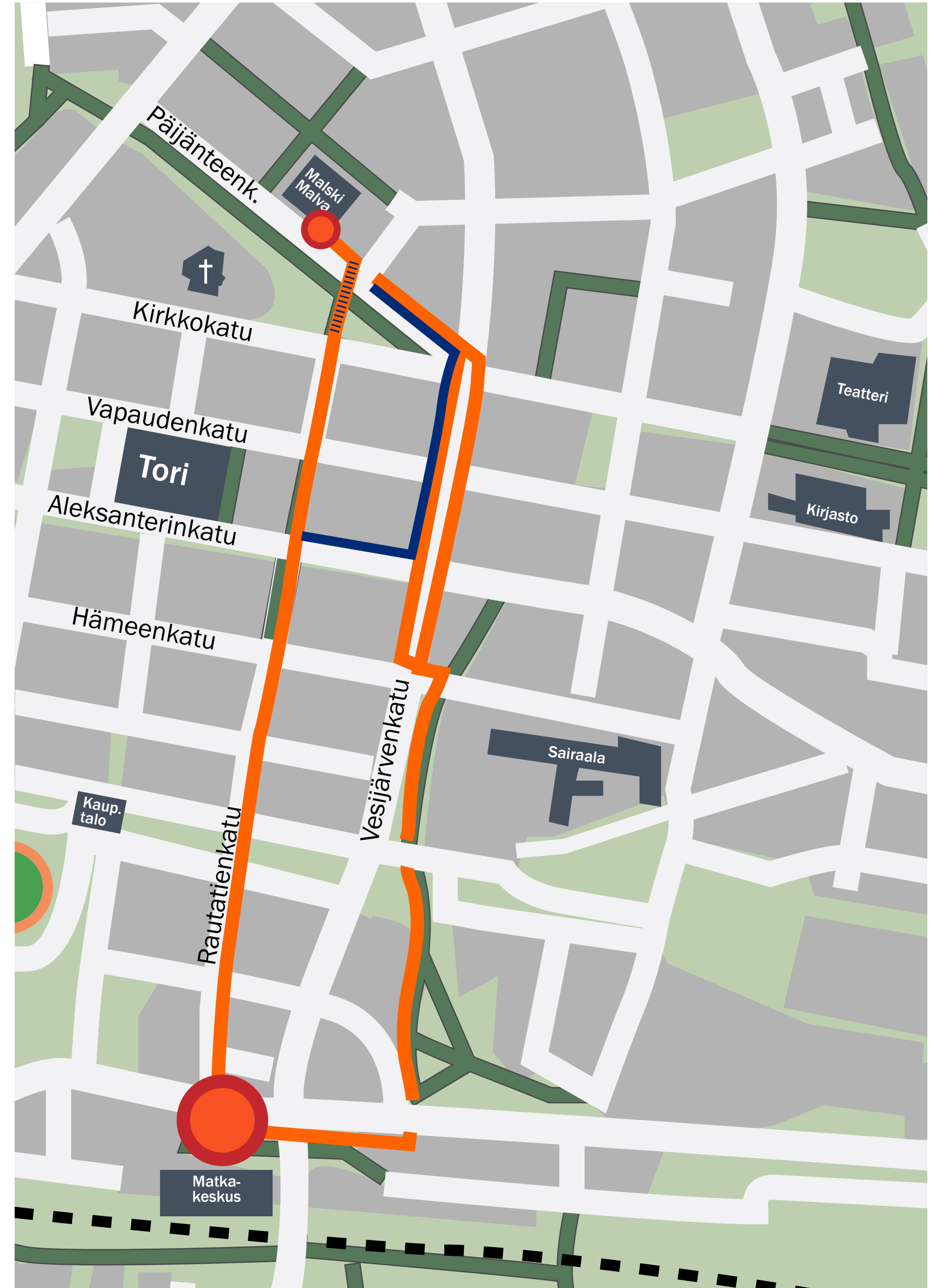
Verrattuna koko keskusta-alueen opastamisen konseptia, tai yksittäiseen kohteeseen opastamista, on tällä pilottireitti-mallilla mahdollista pureutua paremmin yksityiskohtiin ja yksittäisiin paikkoihin. Tämä mahdollistaa paremman skaalautumisen laajemmalle kaupunki-ympäristöön ja tulevaisuudessa muihinkin kohteisiin.

5.2.1 Valitut reitit

Reittien valinnassa on painotettu keskeisiä pisteitä niin liikkumisen, kuin kulttuurikohteiden näkökulmasta. Matkakeskus edustaa isoa logistista keskittymää, kun taas Malskin alue museoineen tulevaisuuden kulttuurillista keskusta.

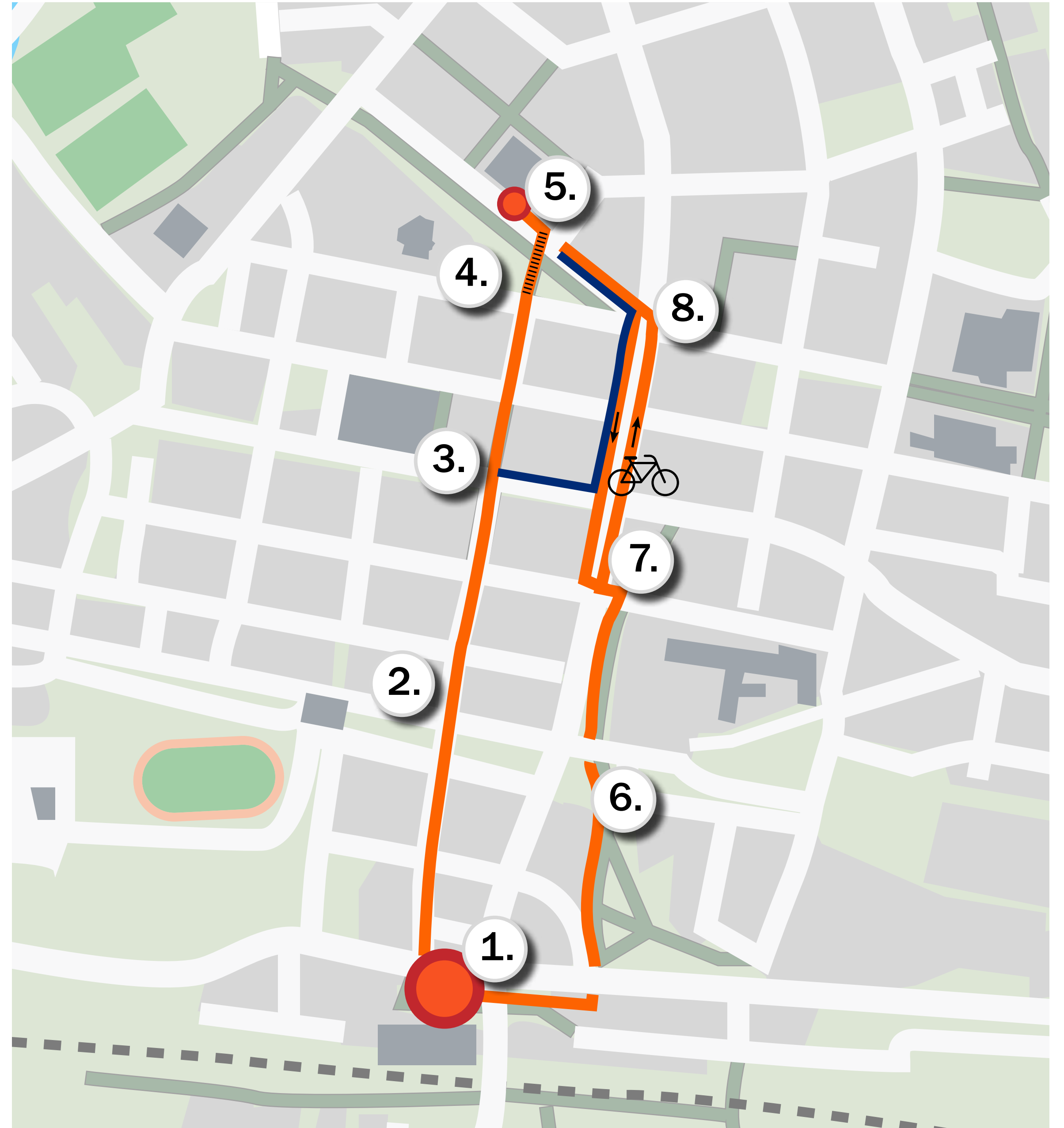
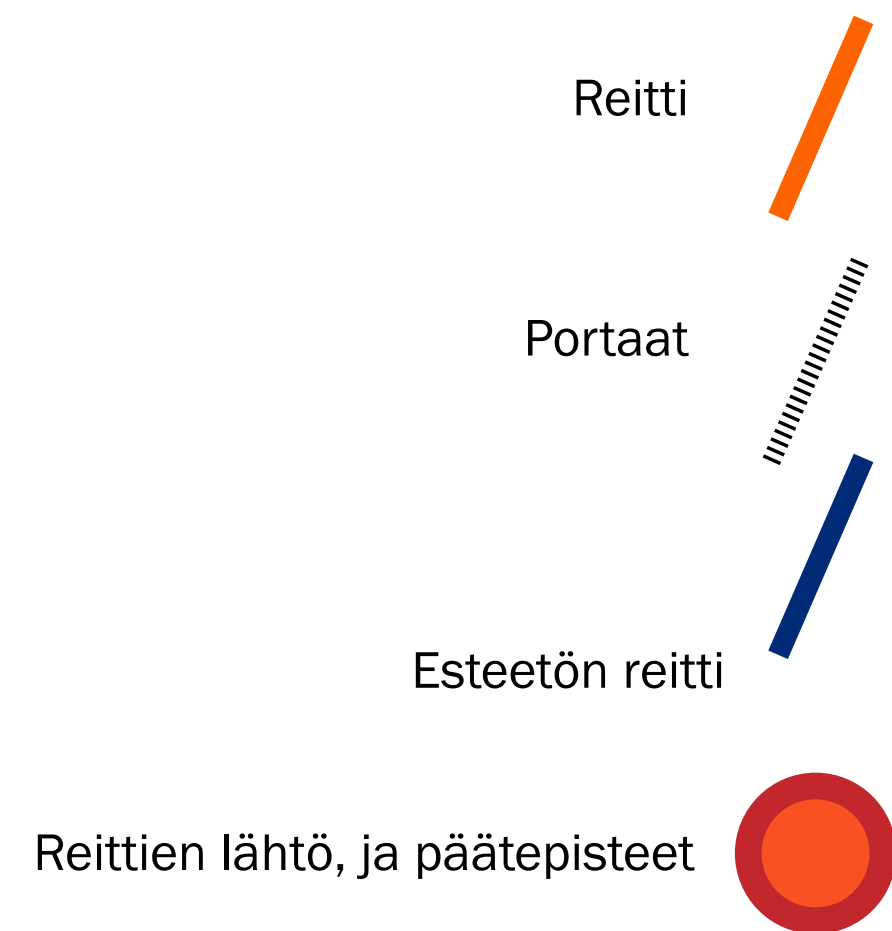
Reitit pitävät sisällään useita erilaisia ongelmakohtia ja ratkaisujen tarpeita. Tällä valinnalla on myös pystytty erottelemaan pyöräilyn ja jalankulun sujuvuudella omat painopisteet. Valitulle sektorille osuu myös ratkaistavia esteellisiä ongelmapaikkoja, kuin myös merkittävien laitosten läheisyys, kuten sairaala ja terveyskeskus.

Kuvio 17. Opastettavat reitit Lahden keskustassa

5.2.2 Reittien osat

1. Matkakeskuksen alue ●
2. Taideakseli (Rautatienkatu)
3. Aleksanterinkadun monikäyttöalue
4. Kirkkopuisto
5. Malskin-ae ●
6. Loviisanpässin uoma
7. Risteysalue
Hämeenkatu - Vesijärvenkatu
8. Viiskulma
Vesijärvenkatu - Päijäteenkatu

Saapumisen pisteet ja huomiot valituilla reiteillä

1. Matkakeskuksen alue

Niin Matkakeskuksesta lähtiessä, kuin saapuessakin oleellinen huomio on, että useille ihmisille se ei ole tuttu alue. Liikkuminen asematunnelissa ja laitureiden verkostossa saattaa olla hankalaa, vaikka tuntisi paikan ennestään. Huomioitavaa siis on alueen sokkeloisuus ja toimenpiteenä olisi ajankohtaista miettiä alueen opastusta johdonmukaisesti valittuihin reitityksiin nähden. Reitit laitureilta haluttuun suuntaan on syytä merkitä ajoissa. Samoin joukkoliikenteen pysäkit ja suunnat, joihin pysäkeiltä pääsee.

Aiheeseen on onneksi tartuttu ja kevään ja kesän 2021 aikana alueella on ollut käynnissä hanke, jossa opastavilla taide-elementeillä on tavoite selkeyttää liikkumista ja hakeutumista haluttuihin suuntiin. Hankkeessa ovat mukana Lahden kaupungin lisäksi VR ja Väylävirasto

Myös Matkakeskuksen ympäristön kehittyminen on työn alla, sillä alueelle on suunnitteilla uudisrakentamista ja muutoksia asemakaavaan. Tämän ympäristön kehittymisellä toivotaan tulevaisuudessa olevan positiivinen vaikutus alueen tunnelmaan, jolla voitaisiin välittää paremmin viestiä esim. keskustan läheisyydestä.

Kuva 12. Lahden asematunneli Vesijärvenkadun suuntaan (Tanhua 2016)

2. Taideakseli (Rautatienkatu)

Lahdessa on Taideakseliksi nimetty alue, joka tarkoittaa Lahden Rautatienkatua koko mitaltaan. Kadun varrelle on ripoteltu julkisen taiteen elementtejä. Kadun varrella on paljon ravintoloita, joiden terassit laajenevat kesäisin pitkälle kävelemisen ja pyöräilyn väylälle. Se tietenkin elävöittää keskustaa, mutta kävelyn ja pyöräilyn alueet saattaa olla hankalaa hamotta.

Osalla Rautatienkadusta toteutettiin vuonna 2020 erillisen pyöräilykaistan käyttöä ajotien puolella. Havaintojen ja kommenttien perusteella väylä koettiin ahtaaksi ja jopa pelottavaksi liikkua. Vaikka katualuetta ei olekaan suunniteltu pyöräilyn pääväyläksi keskustaan, on syytä tulevaisuudessa huomioida myös tarve liikkua alueella erilaisilla liikkumisen välineillä.

3. Aleksanterinkadun monikäyttöalue

Tämä vilkas risteysalue pyöräkaistoineen on tässä opinnäytetyössä muodostunut myös keskeiseksi opastamisen paikaksi. Tästä kävelyreitistä esteetön kulku Malskin suuntaan erkaneekin omaksi reitiksi. Katualueet ovat leveitä ja monet tapahtumat, kuten Lahden kuukausimarkkinat leviävät myös tälle alueelle, muiden urbaanien tapahtumien ohella.

4. Kirkkopuisto

Lahden kirkkopuisto on kävelylle painotetun reitin loppuvaiheilla. Sen rinteitä tullaan portaita pitkin Päijänteenkadulle, josta Malskin pääovet jo näkyvätkin. Puistoon tuova Rautatienkadun loppuosan jyrkkä mäki ja portaattat alas puistosta tekevät siitä esteellisen. Siksi esteetön reitti erkaneekin omaksi osakseen jo ajoissa ennen esteitä. Myös talvikunnossapidollisesti puisto on haastava. Liikkujilta on turvallisuussyistä pakko rajata talviolosuhteissa joitakin kulkumahdollisuuksia pois.

5. Malskin -alue

Vielä rakenteilla ole alue ja toiminnot sen sisällä tulevat tulevaisuudessa muodostumaan tärkeäksi kulttuurilliseksi keskittymäksi. Nyt (kevällä 2021) jo auki olevat ravintolat ja museokauppa antavat osiittain toimintojen monipuolisuudesta. Saapumisen ja lähtemisen pisteenä Malskin -aluetta on myös hyvä ajatella koontipisteenä. Saavutaanpa sitten kaupunkipyörällä, kävellen tai julkisilla kulkuneuvoilla, täytyy kaiken käydä sujuvasti ja ilman turhaa selvittämistä paikan päällä. Autoilla saapuville on myös hyvä painottaa laheista Toriparkkia pysäköintialueena. Itsessään Malskin -alueella pysäköintitilaa on vähän ja suurta osaa parkkitilasta tarvitsevat myös alueen asukkaat.

6. Loviisanpässin uoma

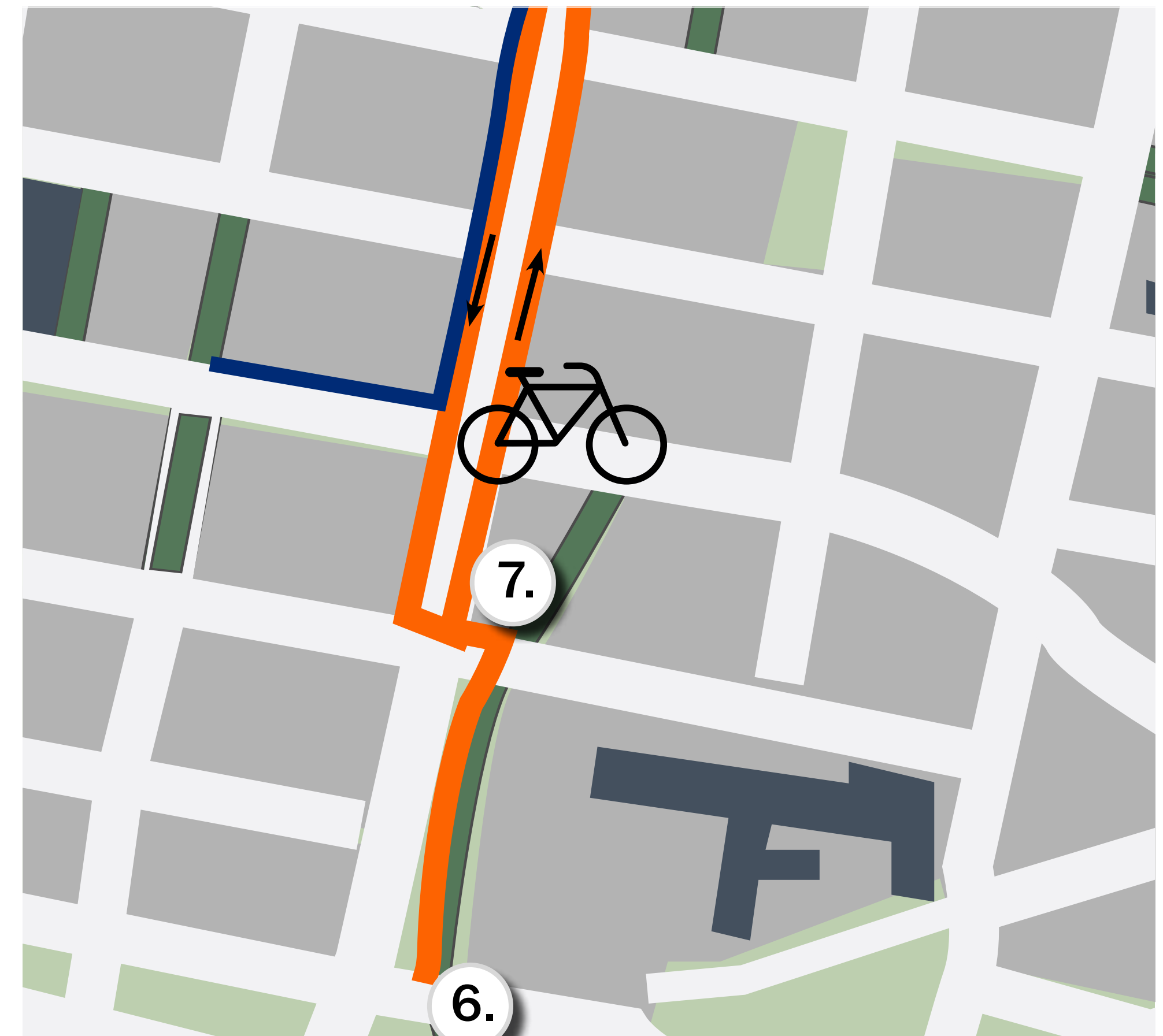
Kulkureitti Matkakeskukselta pyöräilyn reitille on mutkikas, mutta reitille päästyään on liikkujan helppo kulkea kohti keskustaa. Reitti on varsin tasainen ja helppokulkunen. Sen varrelta kuitenkin erkanee useita haaroja, joiden kohdalla opastaminen on tärkeää. Reitin varrelta pääsee myös liikkumaan muihin kulttuurikohteisiin ja erkaneminen toiselle reitille ajoissa on olennaista liikkumisen sujuvuuden kannalta.

7. Risteysalue, Hämeenkatu - Vesijärvenkatu

Tässä kohtaa reititystä siirrytään Vesijärvenkadulle, joka on tulevaisuudessa muodostumassa keskeiseksi julkisen liikenteen keskittymäksi. Myös pyöräily saa alueelle omat kaistat. Pyöräilyn suunnat näkyvät viereisessä kartassa.

8. Viiskulma, Vesijärvenkatu - Päijänteenkatu

Viiskulman kautta siirrytään Vesijärvenkadulta Päijänteenkadulle. Tässä risteyskohdassa opastus on erityisen tarpeen. Kulmauksessa on myös taideteos, joka voi auttaa hahmottamaan kääntymistä oikeaan suuntaan.

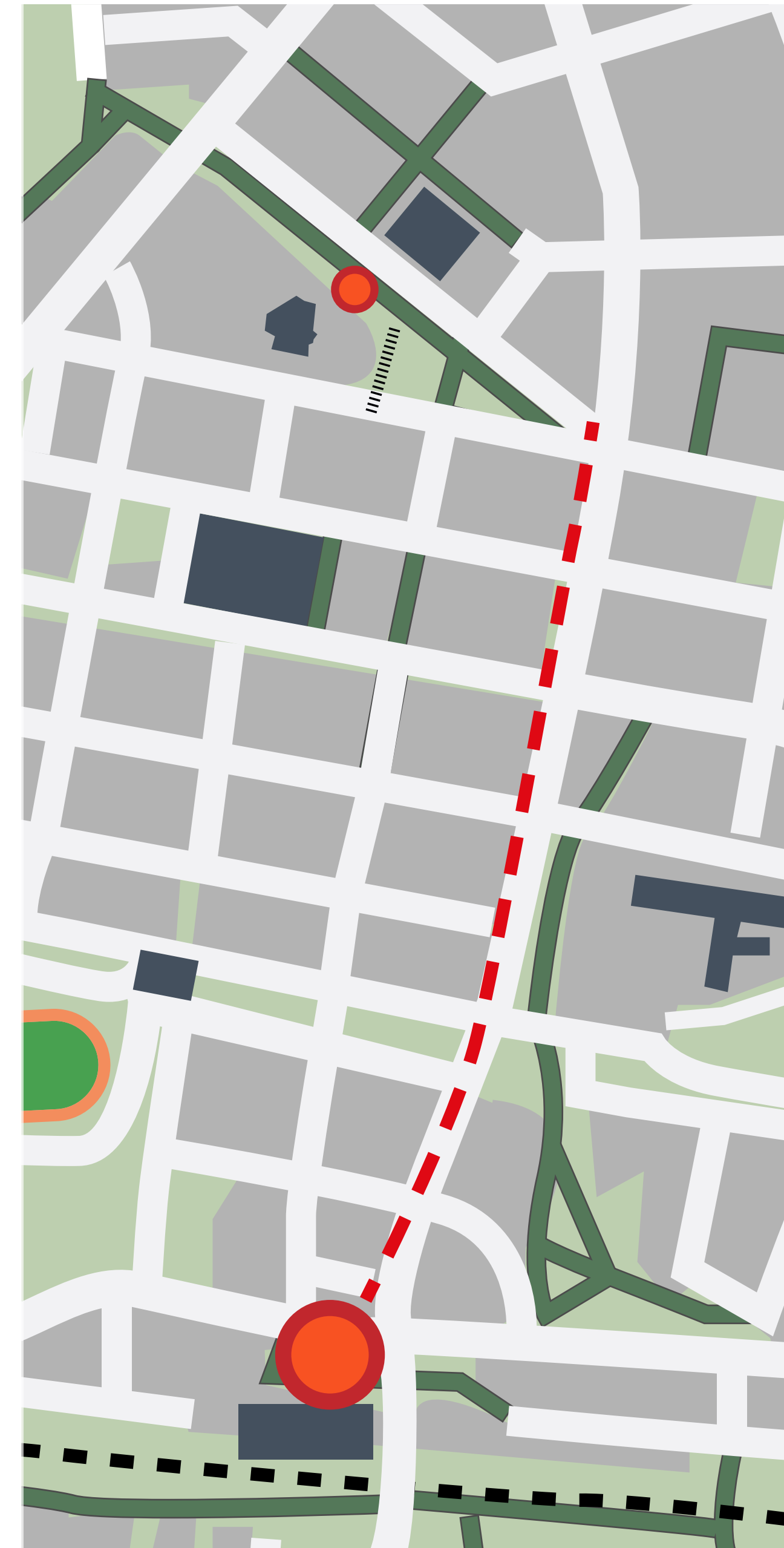
Kuvio 19. Pyöräilyn suunnat Vesijärvenkadulla

Vesijärvenkadun huomiointi

Hyvin suora reitti Malski-keskukselle kulkee myös Vesijärvenkadun kautta. Sitä pitkin kulkee myös pyörätie, mutta reitin varrella osuu jyrkkä mäki.

Syy Vesijärvenkadun poisjättämiseen opastuksen pilottireiteistä vaati pohdintaa, mutta sitä perusteltiin juuri hankalalla kulkemisella ja useilla liikennevaloilla. Katua ei ole syytä unohtaa ja sitä pitkin tullaan pyöräilemään jatkossakin. Olennaista on että muitakin vaihtoehtoja on, mikäli esimerkiksi pyöräillessä haluaa helpommalle reitille.

Myös Google Maps ja muut karttasovellukset ohjaavat kulkijan vesijärvenkadulle, mikä kohteena olisi vaikkapa Viiskulma. Hyvällä opastuksella olisi kuitenkin mahdollista saada liikkuja valitsemaan opastusten ohjaaman reitin

Kuvio 20. Vesijärvenkatu

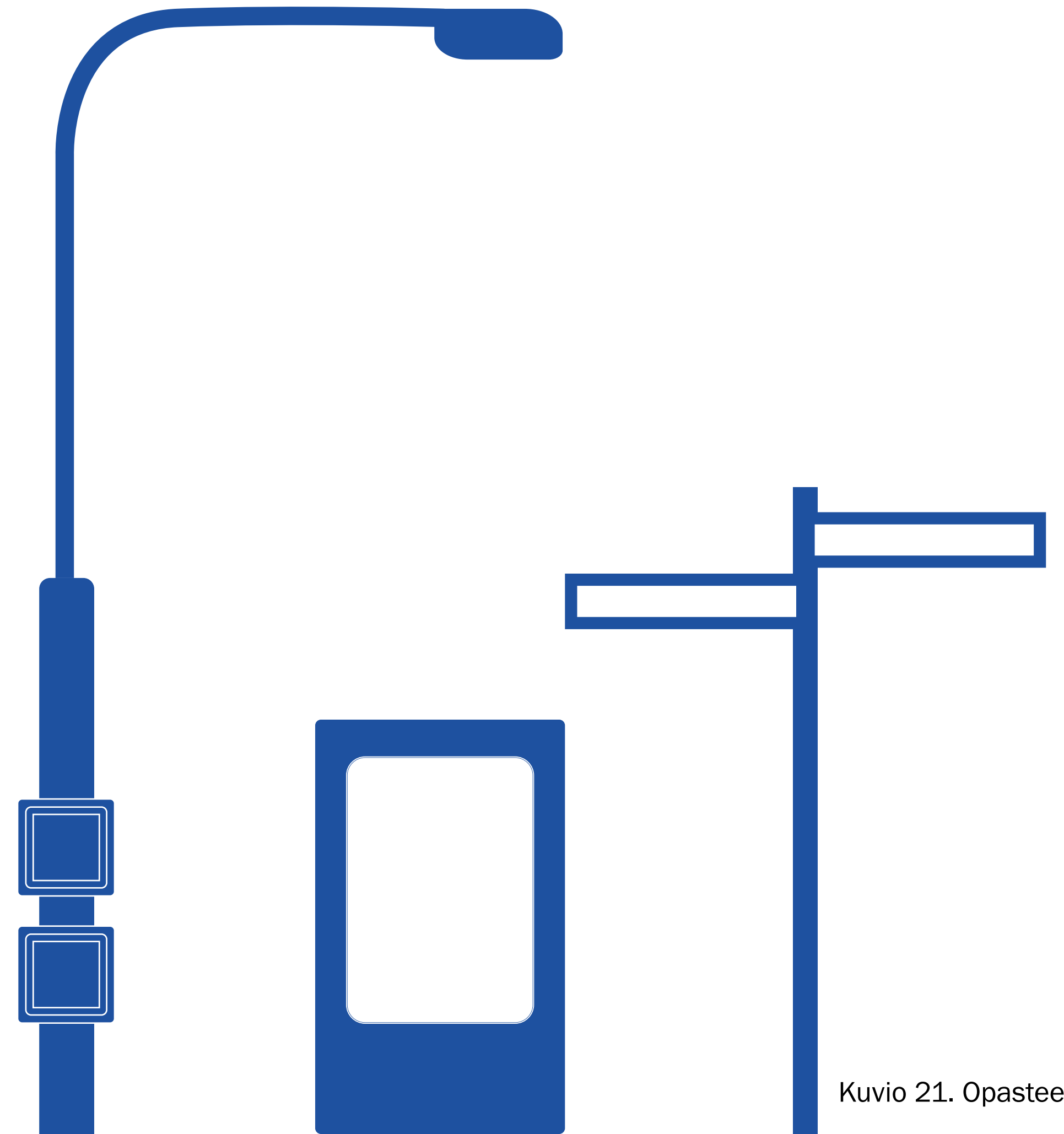
5.3 Opasteet

Opastamisen pilotti ei varsinaisesti pidä sisällään malleja uusista mahdollisista opasteista. Se kuitenkin luokittelee eri opaste tyytit ja antaa eväitä opasteiden ylläpitoon ja johdonmukaisen opastuksen toteuttamiseen.

Aikaisemmin esitellyt Älykkään kaupunkipastamisen työkirjan havainnekuvat (Kuviot 15-16) opasteista pitävät sisällään paljon muitakin opasteita, joita voidaan hyödyntää hyvin mm. kortteli opastuksessa. Tässä esillä olevat opastetyypit koskevat reiteillä opastamista

Seuraavissa osioissa esitellään siis eri opastetyypit ja miten ne sijoittuvat valituille reiteille. Myös vanhojen ja uusien opasteiden suhteeseen otetaan kantaa.

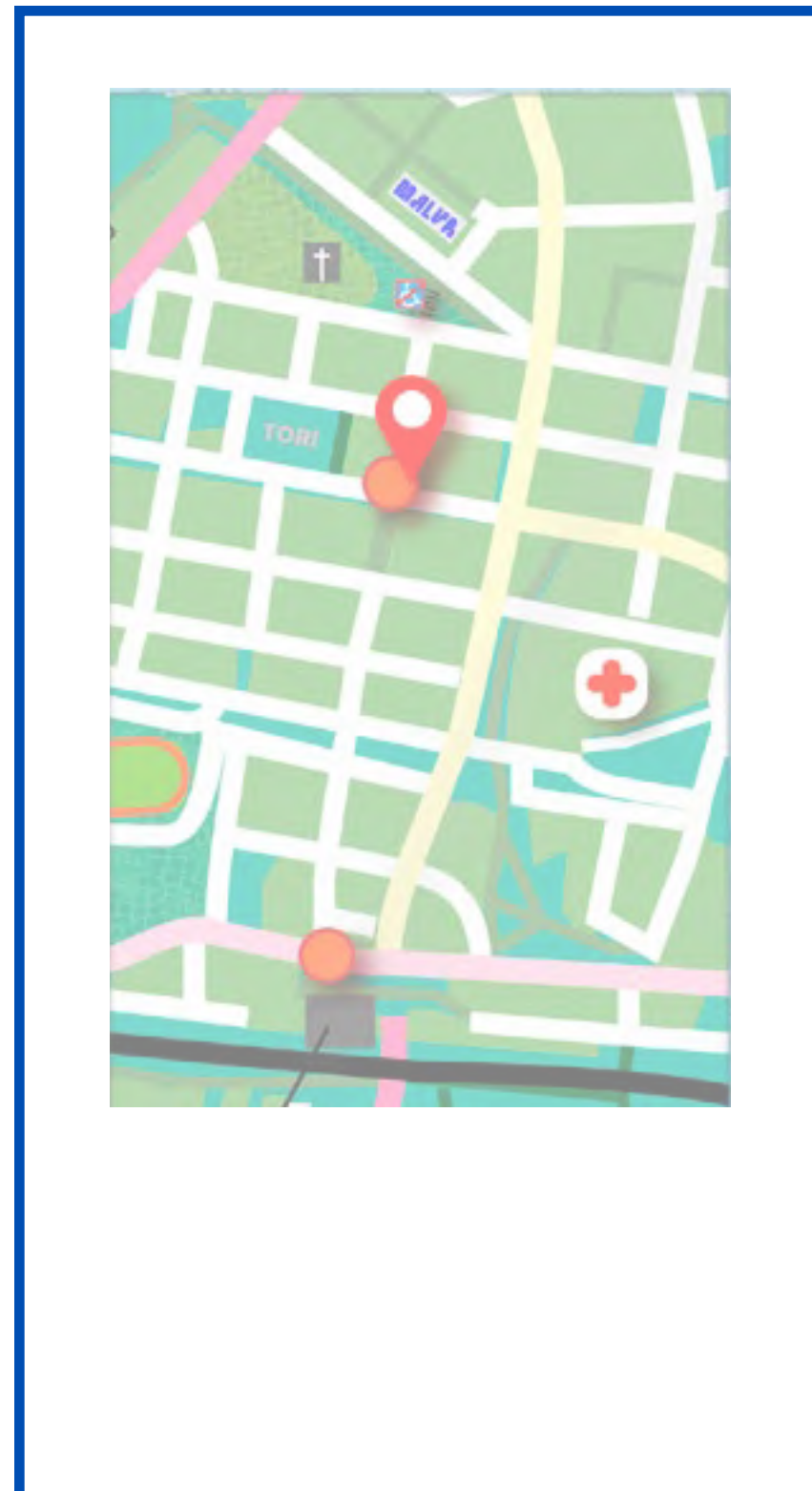
Johdonmukaisuus on yksi tämän opinnäytetyön kantavista teemoista. Tarkoituksena on, että tätä mallia voidaan hyödyntää muissakin kohteissa, mutta ei sulje pois kohteiden omaa opastusta ja mainontaan kohteiden läheisyydessä. Uudet opastavat elementit, kuten opastavat muraalit tai maalaukset seinäpinnoissa, ovat tervetullut lisä katukuvaan, mutta ne eivät saa syrjäyttää tai olla ristiriidassa muun opastuksen kanssa.

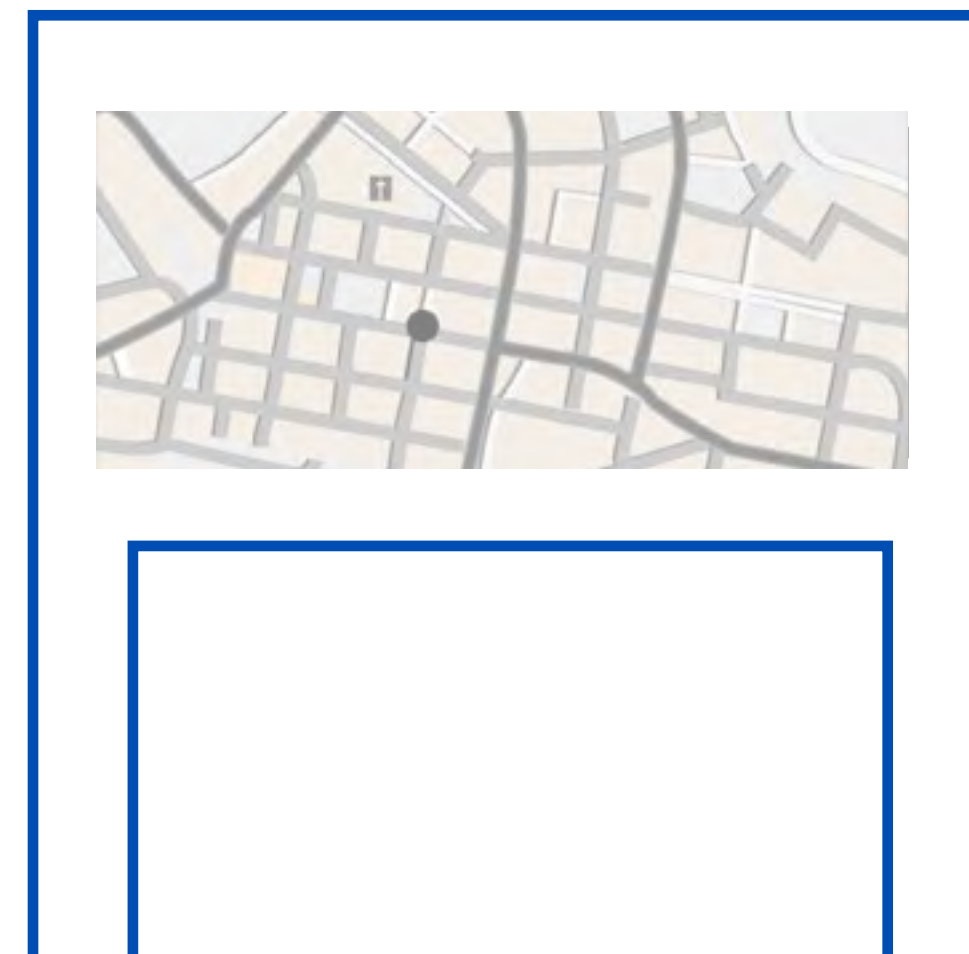
5.3.1 Pilotin opastetyypit

Karttapisteet

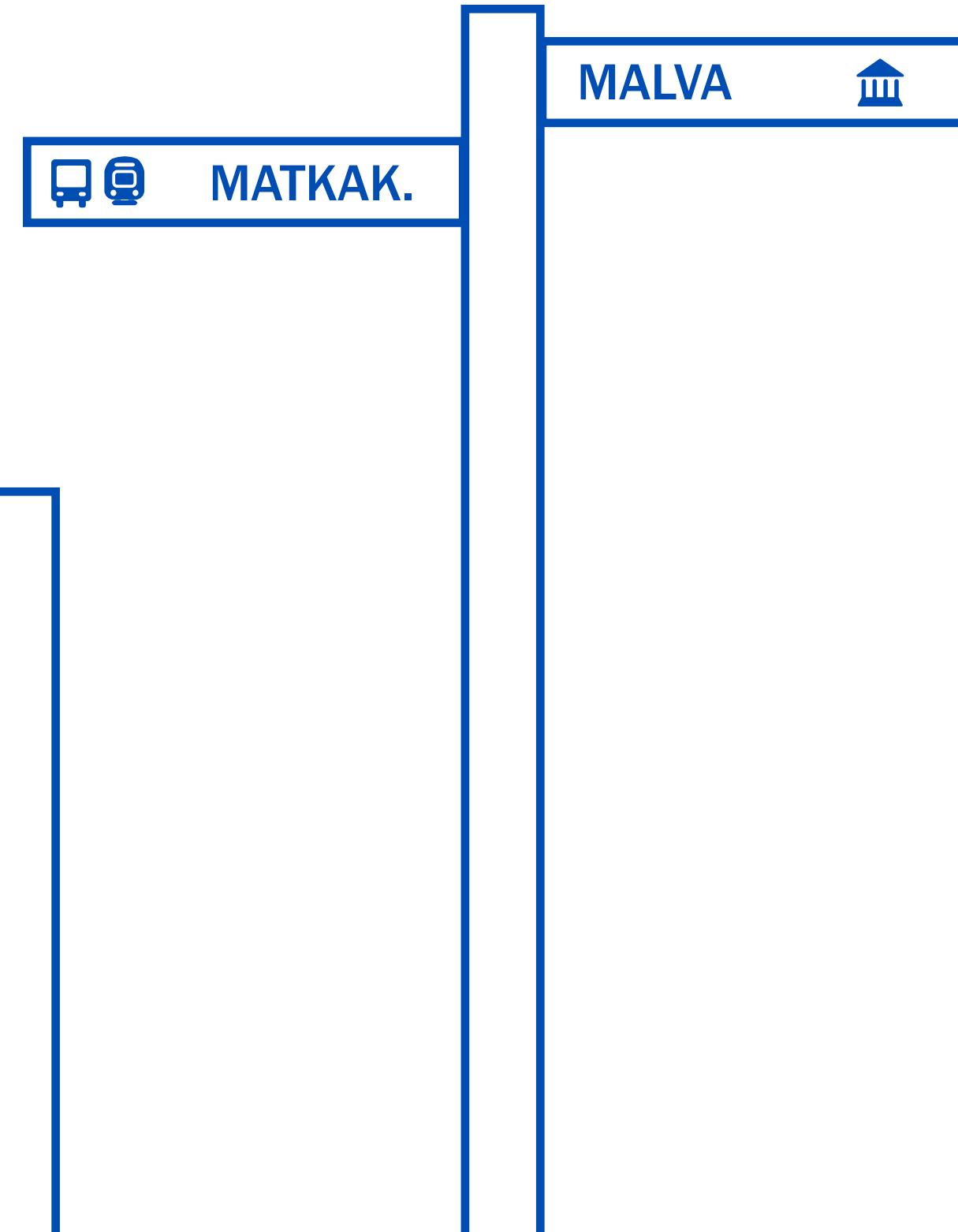
Kosketusnäytöllinen
karttapiste

Kohokarttapiste

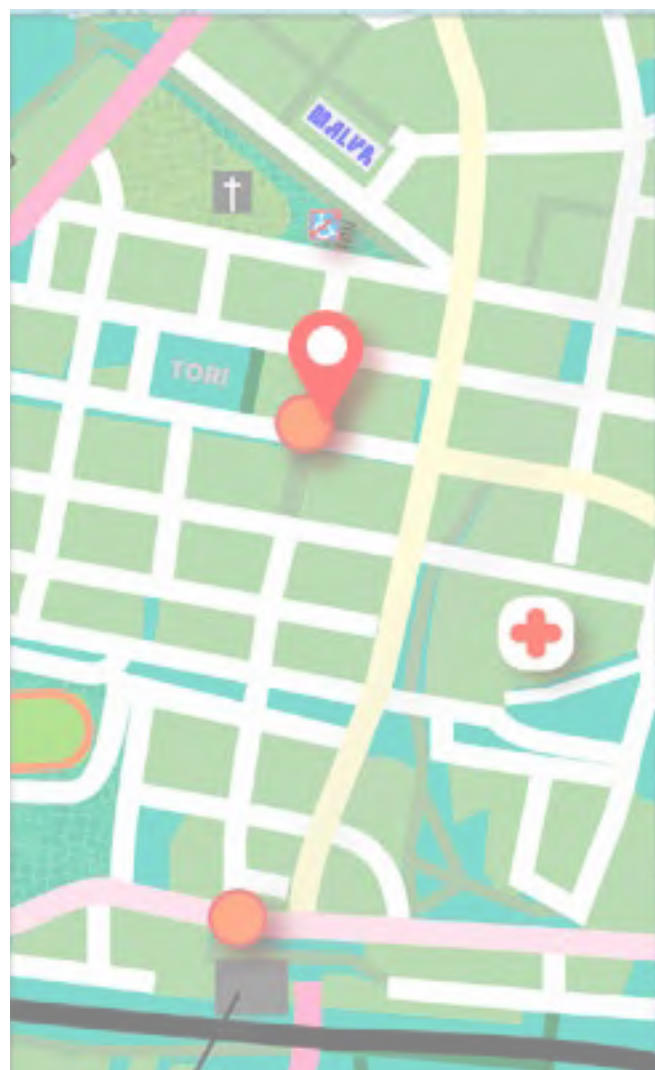
Suuntaopasteet

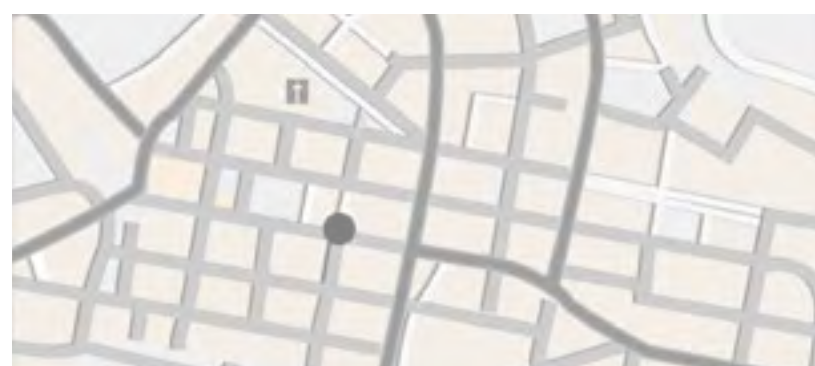
Ohjaavat opasteet

Kosketusnäytöllinen
karttapiste

Kohokarttapiste

Kuvio 23. Karttaopasteet

Karttapisteet

Karttapisteiden asettamista jokaiseen kadunkulmaan on tässä kokonaisuudessa nähty tarpeettomaksi.

Karttapisteetsijoitellaan keskeisille liikkumisen paikoille. Myöskään jokainen karttapiste ei välttämättä sisällä näkörajoitteisille tarkoitettuja kohokarttoja, mutta keskeisten koontipisteiden yhteyteen Majakkamaiset keskittymät sopivat hyvin.

Tässä kokonaisuudessa sellaisia olisivat Matkakeskus, Aleksanterinkadun monikäyttöalue ja torin ympäristö. Myös muut joukkoliikenteen vaihtokeskittymät on syytä huomioida. Pienempiä karttapisteitä voisi sijoitella kohteiden läheisyyteen ja joihinkin reittien risteyskohtiin.

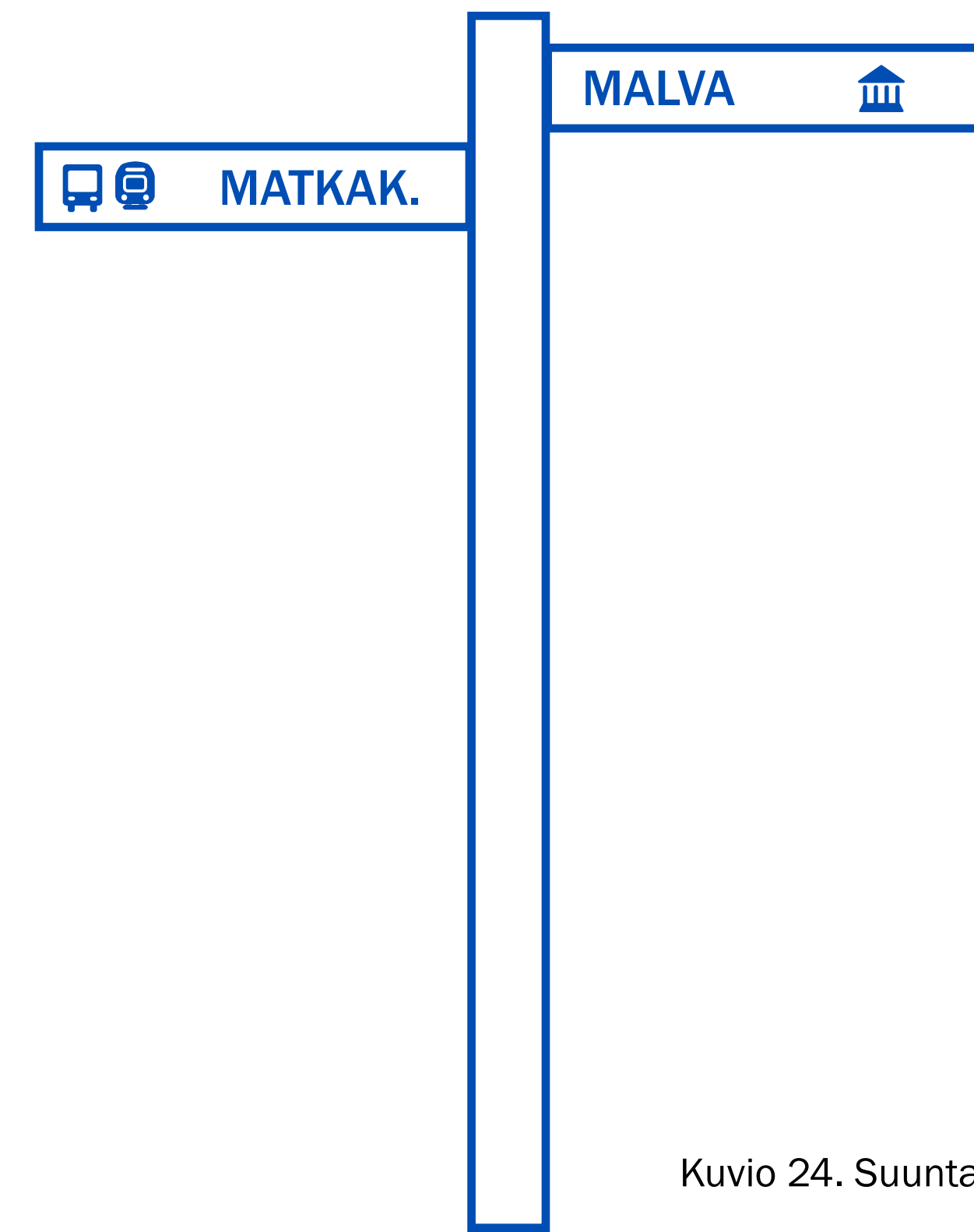
Karttaopasteiden tarkoitus on auttaa käyttäjiä hahmottamaan ympäristöä ja sen mahdollisuuksi. Tästä hyötyvät kaupungissa matkailevien lisäksi myös asukkaat.

Suuntaopasteet

Suuntaopasteet ovat perinteinen tapa opastaa ja kertoa etäisyyksiä. Niiden tarve ei ole vanhentunut ja ne ovat edelleen olennainen osa opastamista.

Kyse on osittain siitä, että niiden muotokieli on meille tuttu ja osaamme etsiä niitä katukuvasta. Tärkeää kuitenkin on, että tämän kokonaisuuden suuntaopasteet erottuvat katukuvasta ja ne on hyvin valaistu. Myös niiden muokattavuus nousee olennaiseksi osaksi. Voi tulla tarpeita muutta opasteiden paikkoja, tai opastaa jonnekin vain määrätyn ajan.

Vaikka terveydenhuolto ei liity tämän opinnäytetyön aiheeseen, tulee esimerkkinä mieleen pandemien aikana tarvittavat, väliaikaiset rokotus- ja näytteenottopisteet, joiden opasteita voisi lisätä ja poistaa myös kiinteissä opastepylväissä.

Pienet ohjaavat opasteet

Ohjaavat opasteet ovat ikään kuin merkistö, jonka perusteella liikkuja tietää olevansa oikealla reitillä.

Näitä pieniä opasteita on suunniteltu sijoitettavaksi olemassa oleviin kiinteisiin elementteihin, kuten valopylväisiin tai sähkökaappeihin. Niiden kuva-kieli tulee olla yksinkertainen ja merkkien väreillä voidaan ilmaista, minkä kohteen opasteesta on kyse. Nuolimerkinnät ohjaavat reitin varrella oikeaan suuntaan ja reitillä ei tarvitsse välttämättä liikkua kartan kanssa. Väreistä ja kohteista on syytä viestiä monissa pisteissä ja esimerkiksi haaraopasteiden on noudatettava samaa kaavaa.

Kuva 13. Rautatienkadun Cheek avenue (Häkkinen 2018)

Kuva 14. Asematunneli (Taustakuva Häkkinen 2016)

Seinäpinnat ja väliaikaiset opasteet

Erilaisten pintojen käyttöä opastamiseen on myös osa kaupunkikuvaa. Mitkään aikaisemmista esitellyistä opasteista ei sulje pois muidenkin pintojen käyttöä ja hyödyntämistä.

Olellaisinta on että kaikki opasteet vievät haluttuun suuntaan ja eivät syrjäytä muita opasteita. Asematunneliin 2021 tulevat opastavat taideelementit toivottavasti helpottavat tulevaisuudessa siellä navigointia (Miettinen 2021).

Hyvänä esimerkkinä spontaanista opastamisen ideasta, oli Cheek Avenue. Suositun artistin konserttia tuli kuuntelemaan suuri joukko ihmisiä eri puolilta suomea. Niimpä katuun piirrettiin reitit joita pitkin ihmismassojen tahdottiin kulkevan. Opastamisjärjestelyitä kehitettiin jälkikäteen. (Miettinen 2021)

5.3.2 Vanhat ja uudet elementit

Olennaista vanhojen ja uusien elementtien kannalta on se, että ne eivät opasta toisiaan vastaan. On myös syytä punnita, että ovatko kaikki vanhat opasteet edes tarpeellisia. Tarkoituksena ei tietenkään ole repiä katukuvasta kaikkia vanhoja opasteita ja tuoda tilalle uusia yhdellä kertaa. Muutos voi olla toteutettavissa kerroksellisesti ja vaiheittain.

Jo olemassa olevien ja säilytettävien elementtien pitäminen kunnossa on huomioitava ylläpidossa.

Tarkastelua vaativat myös julkisten rakennusten tarkoituksesta kertovat tekstit muuallakin kuin julkisivulla. Esimerkkinä kirjaston ja teatterirakennuksen nimen näkyminen jokaisella sivulla

Kuva 15. Kaupunkipyiloni

Pylonit

Nämä ehkä ikonisetkin kaupunkipyilonit seisovat rautatienkadulla ja muutamassa muussa keskustan risteyspaikassa.

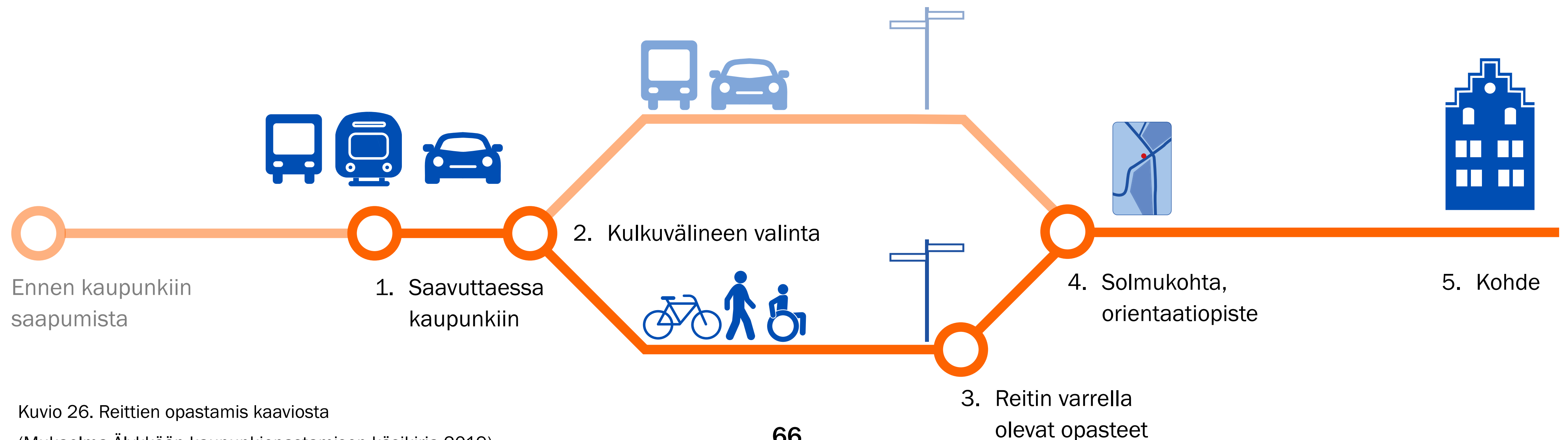
Niiden ongelmana on että niiden päivitettävyys on heikkoa ja niiden ylläpidosta ei varsinaisesti vastata aktiivisesti. Ne myös sijoittuvat niin, että niiden näkyminen puun, tai pensaan takaa on kaukaa mahdotonta. Lumiseen vuodenaikaan karttoja on myös mahdotonta nähdä astumatta lumihankeen. Ylipäätään näin monen karttapisteen tarvetta on syytä harkita.

Ehdotuksena onkin näiden elementtien poistaminen ja korvaaminen tässä työssä esiin nousseilla ehdotuksilla. Muutos toisi varmasti myös toivottua uutta ilmettä ympäristöön johon uusia opasteita sijoiteltaisiin.

5.3.3 Opastaminen reiteillä

Älykkään kaupunkiopastamisen kokonaisuudessa opastaminen alkaa jo ennen saapumista. (Avaava Oy 2019, 29.) Tässä tapauksessa se on rajattu kokonaisuuden ulkopuolelle ja opastaminen alkaa reitin alkupisteille saapumisesta. Valitut liikkumisen tavat eri reittivaihtoehdoilla on huomioitu, kuten myös erilaiset opasteet ja opastavat elementit. Uudet ja vanhat opasteet limittyvät osittain toisiinsa, mutta tässä kokonaisuudessa on myös muutosehdotuksia nykyiseen malliin.

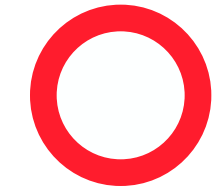
Tässä esiteltävillä suunnitelmalla ei haluta poissulkea kulttuurikohteiden omaa mainontaan erityisesti kohteen läheisyydessä, tai yksittäisten tapahtumien mainontaa kaupungin eri pisteissä. Myös esimerkiksi erilaisia seinäpitoja hyödyntävät taideteokset voivat olla osa kokonaisuutta, noudatellen kuitenkin opastamisen johdonmukaisuutta.

Kuvio 26. Reittien opastamis kaaviosta

(Mukaelma Älykkään kaupunkiopastamisen käsikirja 2019)

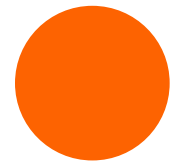
Sijoittelu

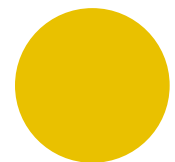
Kartta- / orientaatiopiste

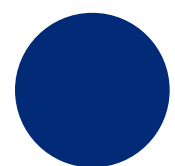
Pieni karttapiste

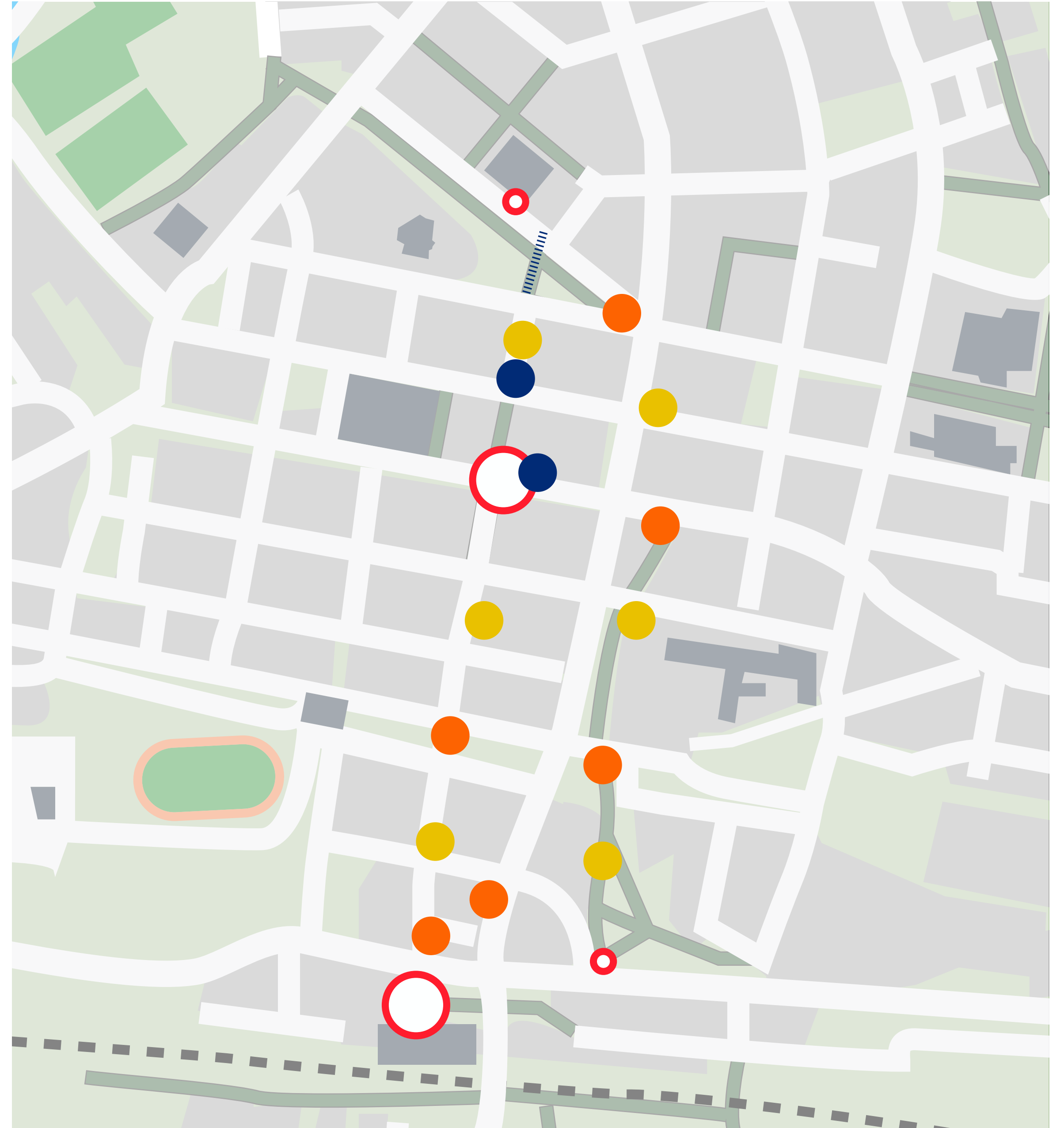
haaraopaste

Ohjaavat opasteet

ohjaus esteettömälle reitille

5.3.4 Kuvakieli opastamisessa

Opastamisessa isoa roolia näyttelevät myös piktogrammit, eräänlaiset kuvasympolit. (Koponen ym. 2016.)

Olen luonut työtä varten joitakin uusia piktogrammeja tai tehnyt tyyliin sopivaksi jo olemassaolevia kuvia. Luomani kuvat eivät itsessään ole täysin itseni keksimiä, vaan noudattelevat olemassa olevaa länsimaista symboliikkaa, joka on käyttäjille tuttua.

Esimerkkinä esteettömyyttä kuvaava pyörätuolihenkilö.

Ensimmäisenä yleisesti käytetty esteettömyysmerkki. Pyörätuolissa istuja on hyvin passiivinen.

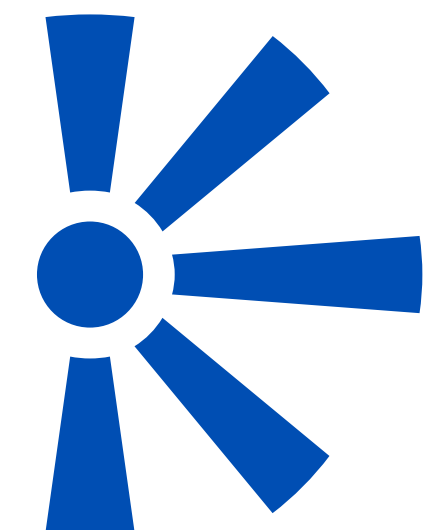

Toinen on uusi ja kansainvälisestikin käyttöön otettu aktiivinen ja itsenäinen pyörätuolin käyttäjä.

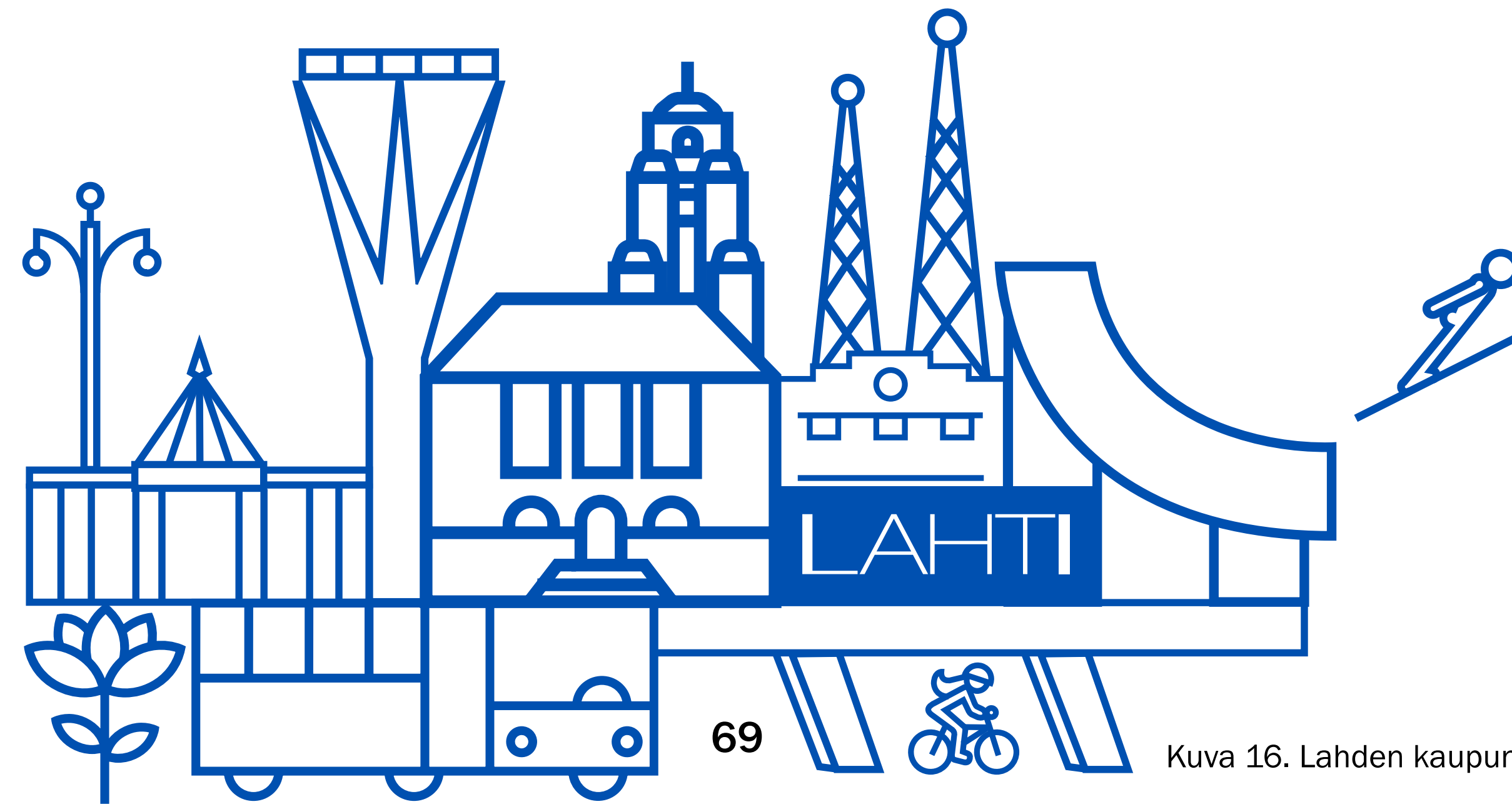
Kolmantena oma luomukseni aktiivisesta, mutta ei niin vauhdikkaasta pyörätuolin käyttäjästä.

Kuvio 28. Esteettömyysmerkkinä suunnittelu

Kuvakielen tulee siis myös muun ohella olla helposti ymmärrettävää, ja havaittavaa. Oman muuttujansa tekee se, että muualta maailmasta matkaavat turistit saattavat lukea vasemmalta - oikealle, tai kulttuurin kuvakieli on tyystin erilainen.

On kuitenkin tärkeää muistaa, että kaupungin oma ilme saa näkyä myös opasteissa, Lahdella on jo olemassa oma visuaalinen ilmeensä, yksinkertaisia viivapiirroksia hahmoineen käytetään jonyt.

Kuva 16. Lahden kaupungin graafinen ilme (Lahden Kaupunki)

6. Yhteenveto

6.1 Prosessi

Opinnäytetyötä aloittaessa olin hieman altavastajaan asemassa. Aloitin tällä aiheella hieman muiden jo aloitettua, edellisen opinnäytetyöni aiheen kaaduttua pandemian sulkutoimien vuoksi. Aihe on kuitenkin ollut mieluinen ja olen halunnut käyttää sen työstämiseen aikaa. Olen myös halunnut tehdä työn joka palvelee toimeksiantajaa mahdollisimman hyvin ja tekemäni työ voi olla lähtökohtana jatkotyöstölle.

Prosessin aikana olen tehnyt paljon taustatyötä ymmärtääkseni kaupungin toimintaa organisaationa, sillä siitä minulla ei ole ollut aikaisempaa kokemusta. Minulla on ollut hyvä yhteys toimeksiantajaan ja olen saanut aina tietoa niistä asioista, mitkä ovat olleen opinnäytetyöni kannalta oleellisia.

Eniten prosessista jään pohtimaan, että olisiko tulokset olleet erilaisia, mikäli esimerkiksi kysetutkimuksia ja haastatteluja olisi päässyt tekemään kasvokkain. Vaikka kaikissa toimissani olen painottanut ajattelemaan tulevaisuuskatsoisesti aikaa ilman pandemiaa, on se varmasti vaikuttanut ihmisten ajatuksiin ja vastauksiin.

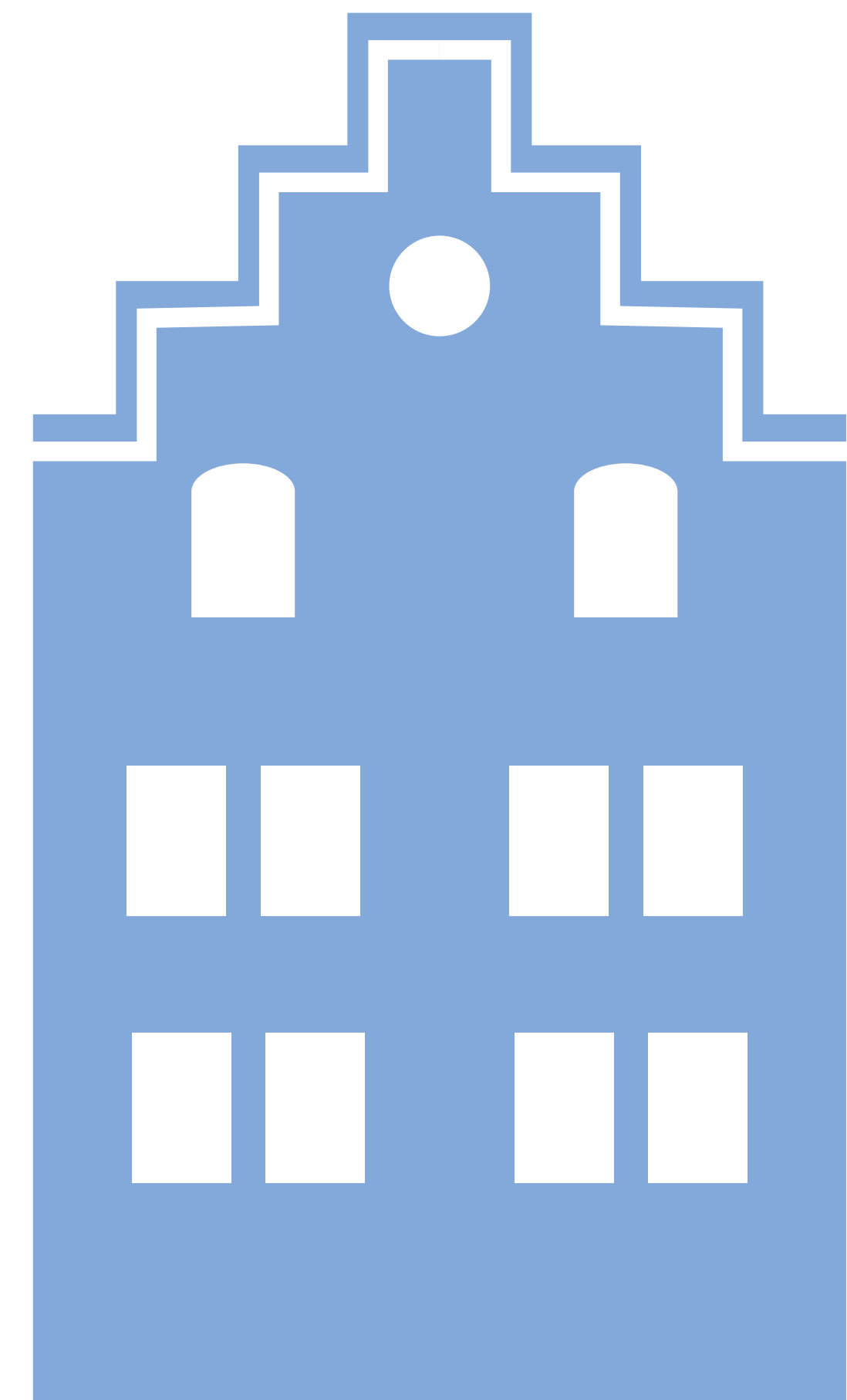
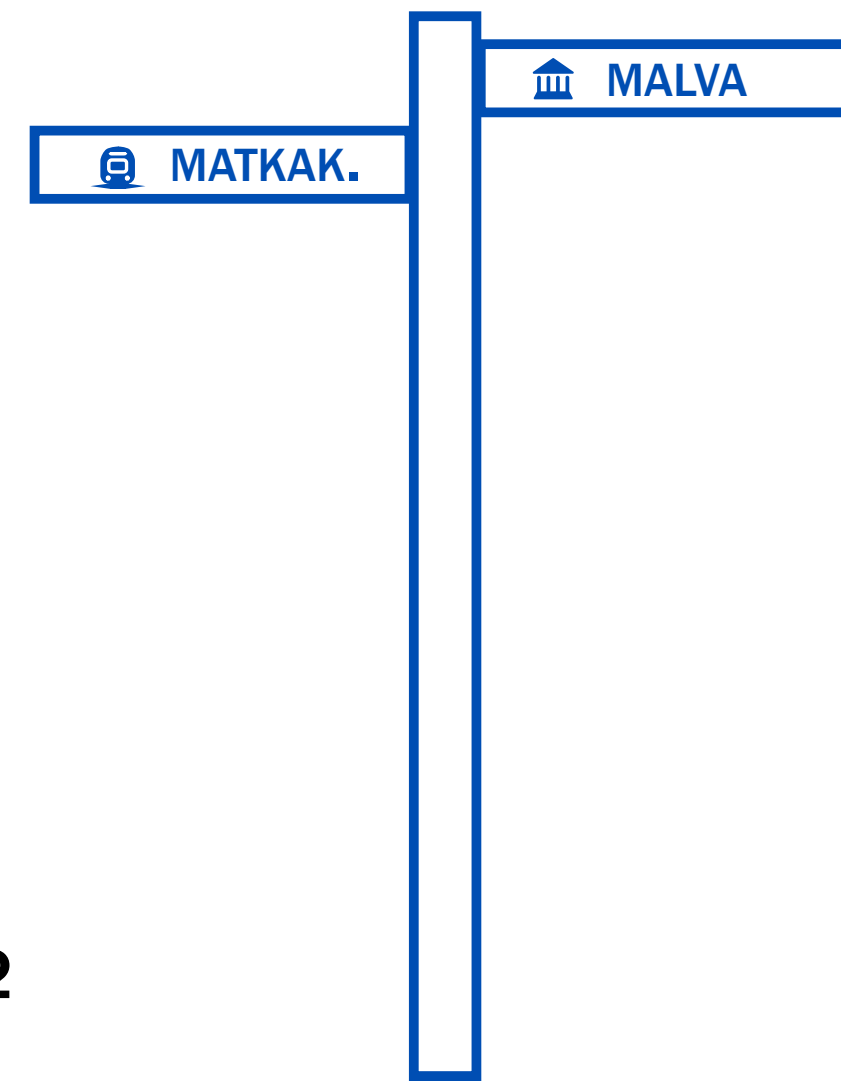
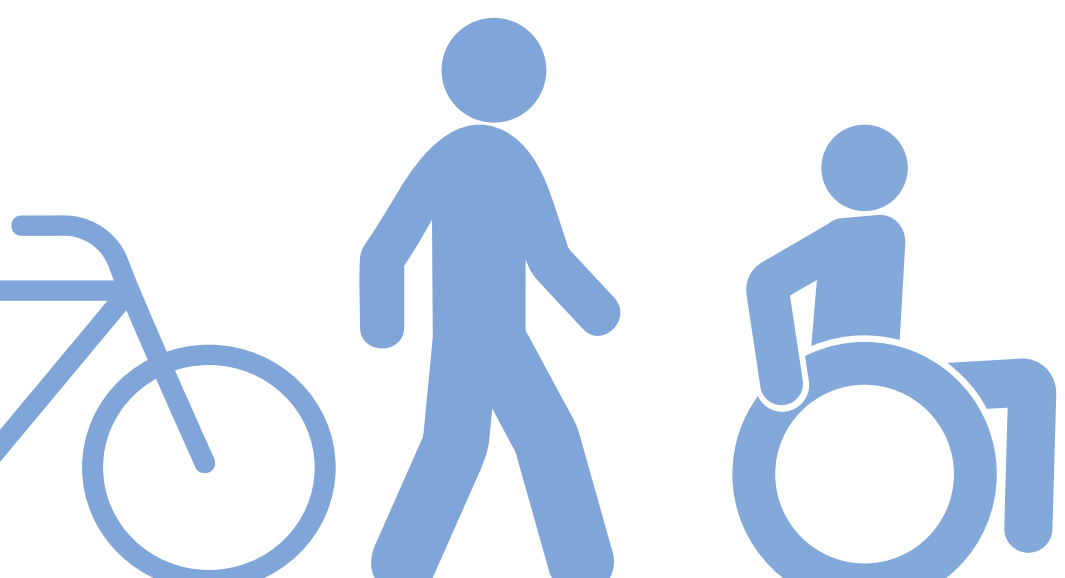
Prosessin aikana opitut asiat ovat haastaneet minua ja ilokseni myös oma työskentelyni on ollut hyödyllistä myös toimeksiantajalle.

6.2 Lopputulos

Opinnäytetyön lopputuloksena on moninainen kokonaisuus, jossa älykkäät ratkaisut yhdistyvät yhdeksi opastamisen kokonaisuudeksi. Vaikka työ ei pidä sisällään niinkään varsinaisia uusia näköisopasteita, on se hyvä tietopankki seuraaville jatkokehittäjille. Työ on alkanut kaupunkimuotoilun kurssinä, jatkunut omaksi opinnäytetyökseeni ja jalostuu toivottavasti vielä tästä eteenpäin.

Toimeksiantajani on saanut paljon hyödyllistä tietoa jatkettavan selvityksen kehittämisen tarpeista ja työkaluista. Oma kehittymiseni prosessissa on kehittynyt huimasti ja olen päässyt jälleen kerran haastamaan omaa osaamistani.

Lähtötilanteessa aloittaessani työnäen jälkijunassa, ei oma käsitykseni ollut, että lopputuloksesta tulisi näinkin laaja ja kattava. Toivon sen palvelevan tarkoitustaan hyvin.

6.2 Pilotin jatkokehitys

Tämä opastamisen pilotti antaa siis eväät opastamisen jatkokehitykselle ja laajemmalle suunnittelulle. Digitaalisen opastamisen osuus saanee jatkoa ja toivottavasti myös varsinaisten opasteiden suunnittelu.

Toivon toimeksiantajaltani Lahden kaupungilta huomion kiinnittämistä yhte-näiseen opastamiseen ja ennen kaikkia siihen, että niiden ylläpito on orga-nisoitua. Nyt kaupungissa on hyvin huollettujen opasteiden ja liikennemerk-kien lisäksi paikkoja, joiden hoitoa ei varsinaisesti ole määritelty.

Tulevaisuus näyttää meille olemmeko onnistuneet ennustamaan uutta, pandemian jälkeistä normaalia. Lahteen avautuu lähivuosia pitkään remon-tissa ollut Historiallinen museo ja aivan uusi Malva. Toivottavasti myös pal-jon muutakin uutta tapahtuu ja uudet alueet Lahdessa kehittyvät.

6.3 Toimeksiantajan arviointi

Pauliina Frimodigin opinnäytetyö ”Älykkään kaupunkiopastamisen pilotti, Kulttuurikohteiden opastavat elementit Lahdessa” vastaa hyvin kaupungin sille asettamia tavoitteita.

Lähtöaineiston keräämien on tehty huolella ja monipuolisesti, tutustuen ennakkoaineistoon ja Lahden ominaisuuksiin sekä haastattelun ja kyselyn avulla. Opinnäytetyö etenee analyttisesi käyttäjäprofiilien kautta opaste-ehdotuksiin. Opinnäytetyö antaa kaupungille hyvän pohjan jatkaa projektia eteenpäin. Erityisesti käyttäjäprofiilien luontia varten laaditusta kyselystä kaupunki saa arvokasta tietoa kulttuurikohteiden käyttäjistä ja heidän tarpeistaan.

Lahden kaupunki

Riitta Niskanen, projektipäällikkö, Kaupunkiympäristön palvelualue

Tuija Vertainen, museopedagogi, kaupunginmuseo

Susanna Korhonen, museoamanuenssi, kaupunginmuseo

Pauliina tarttui heti alusta lähtien rivakasti toimeen. Hän on oma-aloitteisesti pystynyt arvioimaan opinnäytetyön laajuutta ja siten työn alkuvaiheessa sovimme tutkittavaksi alueeksi Matkakeskuksen ja uuden Visuaalisten taiteiden museon Malvan välisen alueen. Opinnäytetyön ehdotukset ovat jatkossa monistetavissa muihin kulttuurikohteisiin. Pauliina on ollut ohjaajiin aktiivisesti yhteydessä ja siten opinnäytetyö on edennyt johdonmukaisesti oikeaan suuntaan.

Pauliinan esitystapa Teams-palavereissa on ollut erittäin selkeää ja innostavaa ja hän onkin ollut aina valmis tulemaan esittelemään opinnäytetyötä palavereihin tai muihin tilaisuksiin.

Lähteet

Avaava Oy 2019. Älykkään kaupunkiopastamisen käsikirja. Helsinki. Oy Nord Print Ab. Viitattu 17.2.2021. Saatavissa <https://drive.google.com/file/d/1p-GdSDpeS2I6Y7HdKuXZpv29GrDFUoNws/view>

Betoni kukkii. 2020. Lahti. Kaupunkimuotoilun YAMK-kurssi LAB-ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.3.2021

Elämyksellinen taide-elementti 2020. Lahti. Kaupunkimuotoilun YAMK-kurssi LAB-ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.3.2021

Elämyksellinen taide-elementti 2020. Lahti. Kaupunkimuotoilun YAMK-kurssi LAB-ammattikorkeakoulu. Viitattu 26.3.2021

HKR & SOTERA/invaliidiliitto. 2005. Ulkotilojen esteettömyyden kartoitus ja arviointiopas. Viitattu 23.2.2021. Saatavissa http://www.sotera.fi/pdf/suraku_opas.pdf

Jalkanen R. Kauppinen T. Pakkala T Rosengren C .2017. Kaupunkisuunnittelu ja asuminen. Helsinki. Rakennus-tieto

Koponen J. Hildén J. Vapaasalo T. 2016 Tieto näkyväksi. Helsinki. Aalto yliopisto

Laasonen I. 2021. Johtaja. Lahden kaupunginteatteri. Haastattelu 2.2.2021.

Lahden kaupunki 2020. Lahden keskustavisio 2030. Viitattu 17.2.2021. Saatavissa <https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/uudistuva-lahti/keskustan-kehittaminen/keskustavisio-2030/>

Lahti.fi. Viitattu 18.2.2021. Saatavissa <https://www.lahti.fi/>

Lamia. Viitattu 4.3.2021. Saatavissa <https://lamia.fi/blog/pwa>

Liikennevirasto. Henkilöliikennetutkimus 2016. 2018. Viitattu 2.3.2021. Saatavissa https://julkaisut.vayla.fi/pdf8/lti_2018-01_henkiloliikennetutkimus_2016_web.pdf

Miettine A. 2021. Taidekoordinaattori. Lahden kaupunki. Haastattelu 9.2.2021

Nissinen H. 2020. Korona-aika on ravistellut suomalaisten arvoja.

Sitra. Viitattu 10.3.2021. Saatavissa <https://www.sitra.fi/uutiset/korona-aika-on-ravistellut-suomalaisten-arvoja-kestavista-elamantavoista-toivotaan-pysyvia/>

Palvelumuotoilu Palo. Viitattu 20.2.2021 . Saatavissa <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/2018/1/31/palvelumuotoilun-vaiheet>

Rakennustieto Oy. 2019. Esteetön rakennus ja ympäristö. Helsinki. Viitattu 23.2.2021. Saatavissa <https://www.hel.fi/helsinkikaikille/fi/ohjeita-suunnitteluun/rakennusten-suunnitteluoppaat/>

Sarkain. Viitattu 9.3.2021. Saatavissa <https://www.sarkain.fi/mobiilisovellus-vs-mobiilisivu/>

Wikipedia Lahti. Viitattu 24.2.2021. Saatavissa <https://fi.wikipedia.org/wiki/Lahti>

Wirtanen Pipsa 2021. Toiminnanjohtaja. Lahti city ry. Haastattelu 5.3.2021.

Kuvalähteet

- kuva 1. Lehtinen, E/Lahden kaupunki 2020. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 2. Lehtinen, E/Lahden kaupunki 2020. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 3. Häkkinen L./Lahden kaupunki 2016. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 4. Rotko L./Lahden kuvat 2019. Viitattu 29.3.2021. Saataviss <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 5. Lahden kuvat 2021. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 6, Häkkinen L. Lahden kaupunki 2018. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 7. Korppi Films Oy/Lahden kaupunki 2015. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 8. Tanhua J./Lahden kaupunki 2013. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 9. Häkkinen L./Lahden kaupunki 2016. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 10. Rotko L./Lahden kaupunki 2015. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 11. Häkkinen L./Lahden kaupunki 2016. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 12. Tanhua J./Lahden kaupunki 2016. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 13 Häkkinen L./lahden kaupunki 2018. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 14. Häkkinen L./Lahden kaupunki 2016 Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>
- Kuva 16. Lahden Kaupunki. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://www.lahti.fi/uploads/2020/09/7c5ab1f9-lahti-piirros.svg>
- Kuva 17. Häkkinen L./Lahden Kaupunki 2019. Viitattu 29.3.2021. Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>

Kuviot

kuvio 1. Opasteverkoston pilotin aiherajaus ja tulevaisuuden kehitys

Kuvio 2. keskustavision 2030. Viitattu 9.2.2021

Saatavissa <https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/uudistuva-lahti/keskustan-kehittaminen/keskustavision-2030/>

Kuvio 3. Muotoilun tuplatimantti

Kuvio 4. Muotoiluprosessi ja design driverit

Kuvio 5. Kaupunkimuotoilu kurssi, YAMK 2020. Viitattu 7.4.2021.

Kuvio 6. Kaupunkimuotoilu kurssi, YAMK 2020. Viitattu 7.4.2021.

Kuvio 7. keskustavision 2030. Viitattu

Saatavissa <https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/uudistuva-lahti/keskustan-kehittaminen/keskustavision-2030/>

Kuvio 8. Häkkinen L./Lahden kaupunki 2016. Viitattu 11.4.2021 Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>

Kuvio 9. Häkkinen L./Lahden kaupunki 2018. Viitattu 11.4.2021 Saatavissa <https://lahdenkaupunki.kuvat.fi>

Kuvio 10. Lahden kaupungin kehittämisen tarpeet Kaavio

Kuvio 11. Kulttuurin ja vapaa-ajan kaupunkilaisprofiilit -työkirja 2019. Viitattu 17.3.2021.

Saatavissa <https://6aika.fi/alykkaan-kaupunkiopastamisen-kasikirja/>

Kuvio 12. profiilikorttien symbolit

Kuvio 13. Epäkohtia katujen opasteissa

Kuvio 14. Älykkään kaupunkiopastamisen käsikirja 2019. Viitattu 17.3.2021. Saatavissa <https://6aika.fi/alykkaan-kaupunkiopastamisen-kasikirja/>

Kuvio 15. Älykkään kaupunkiopastamisen käsikirja 2019. Viitattu 17.3.2021. Saatavissa <https://6aika.fi/alykkaan-kaupunkiopastamisen-kasikirja/>

Kuvio 16. Älykkään kaupunkiopastamisen käsikirja 2019. Viitattu 17.3.2021. Saatavissa <https://6aika.fi/alykkaan-kaupunkiopastamisen-kasikirja/>

Kuvio 17. Opastettavat reitit Lahden keskustassa

Kuvio 18. Reittien osat

Kuvio 19. Pyöräilyn suunnat Vesijärvenkadulla

Kuvio 20. Vesijärvenkatu

Kuvio 21. Opasteet

Kuvio 22. Opastetyypit

Kuvio 23. Karttaopasteet

Kuvio 24. Suuntaopasteet

Kuvio 25. Pienet ohjaavat opasteet

Kuvio 26. Älykkään kaupunkiopastamisen käsikirja 2019. Viitattu 17.03.2021. Saatavissa <https://6aika.fi/alykkaan-kaupunkiopastamisen-kasikirja/>

Kuvio 27. Opasteiden sijoittelu

Kuvio 28. Esteettömyysmerkina suunnittelu

Liitteet

Haastattelukysymykset

Kaikissa haastatteluissa noudateltiin samoja peruskysymyksiä. Haastateltavan toimesta riippuen niissä on ollut joitakin poikkeuksia, tai täsmentäviä kysymyksiä

Kulttuurikoalan henkilöille

Millainen kulttuuri ja taidekaupunki Lahti on?

Kertoisitko työnkuvastasi?

Millaisia ihmisiä paikka X tavoittaa, poikkeaako se tavoitelluista ryhmistä?

Löydetäänkö paikka X helposti?

Entä kansainvälisessä mielessä?

Onko kävijöiden haluama tieto saatavissa helposti?

Tuleeko paljon palautetta?

Onko tullut palautetta paikalle saapumisesta? Pääseekö ympäristössä hyvin liikkumaan?

Millaisia kehittämisen tarpeita koette, tai missä kaupunki voisi kehittyä?

Visiosi vuodella 2030?

Teknisen alan henkilöille

Kerro toimenkuvastasi lahden kaupungilla?

Millainen kulttuuri ja taidekaupunki Lahti mielestäsi on?

Millaisia kehittämisen kohteita Lahdessa mielestäsi on?

Lähtevätkö Lahtelaiset hyvin mukaan kehityshankkeisiin?

Visiosi vuodella 2030?

Kyselytutkimus

Lahden kulttuurikohteiden opastus

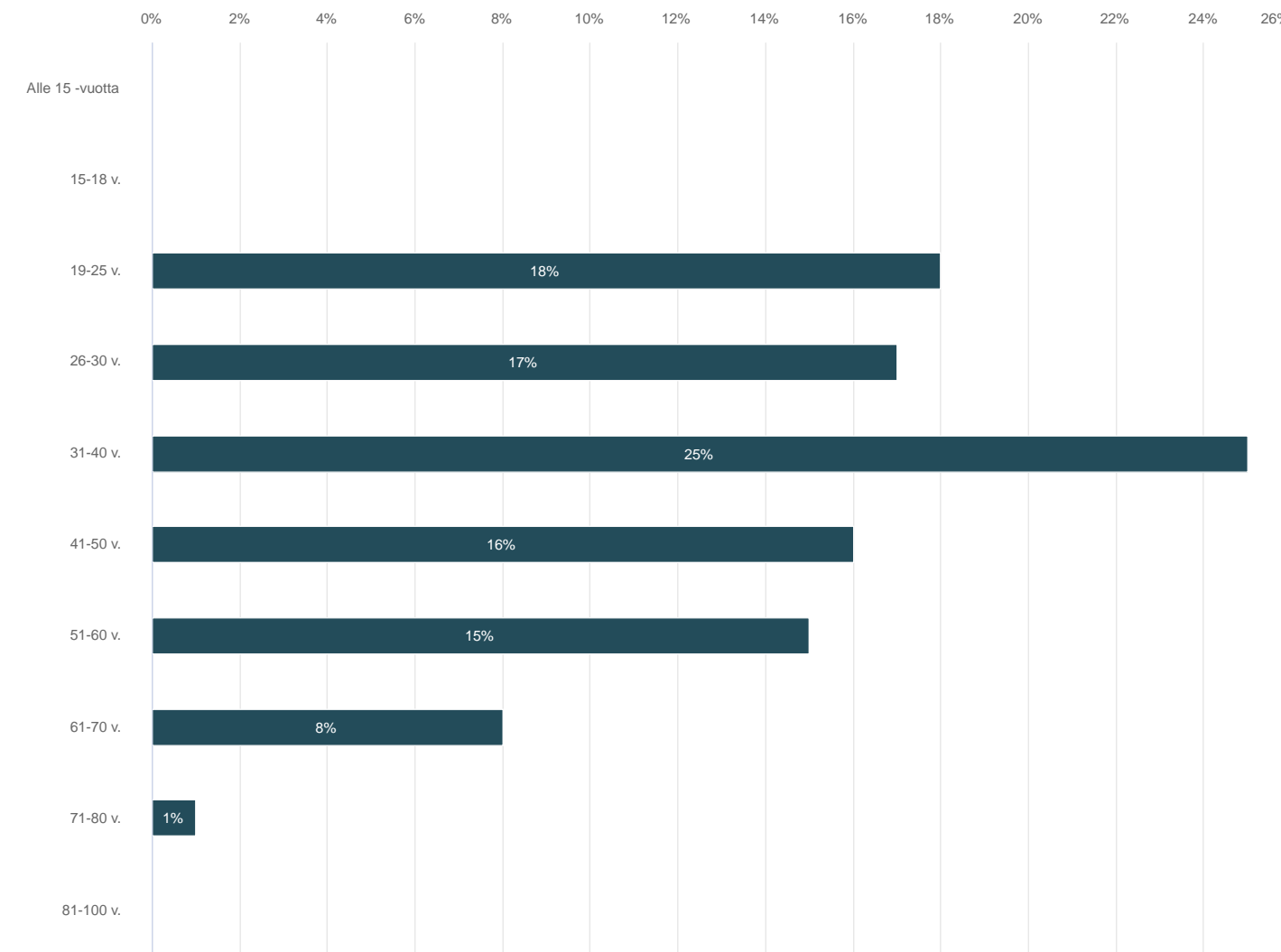
Perusraportti

Lahden kulttuurikohteet ja opastus

Vastaajien kokonaismäärä: 79

1. Ikäsi

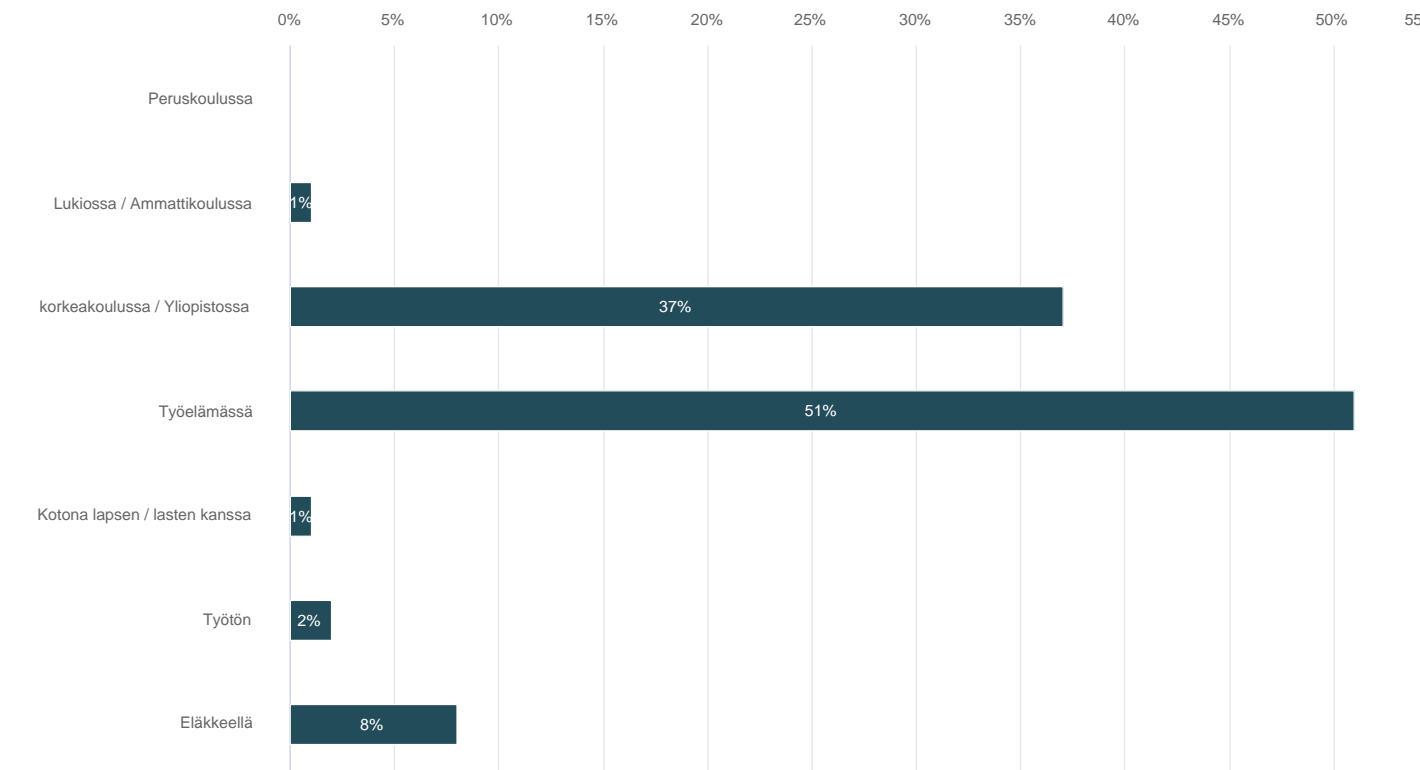
Vastaajien määrä: 79

	n	Prosentti
Alle 15 -vuotta	0	0%
15-18 v.	0	0%
19-25 v.	14	17,72%
26-30 v.	13	16,45%
31-40 v.	20	25,32%
41-50 v.	13	16,46%
51-60 v.	12	15,19%
61-70 v.	6	7,59%
71-80 v.	1	1,27%
81-100 v.	0	0%

2. Olen

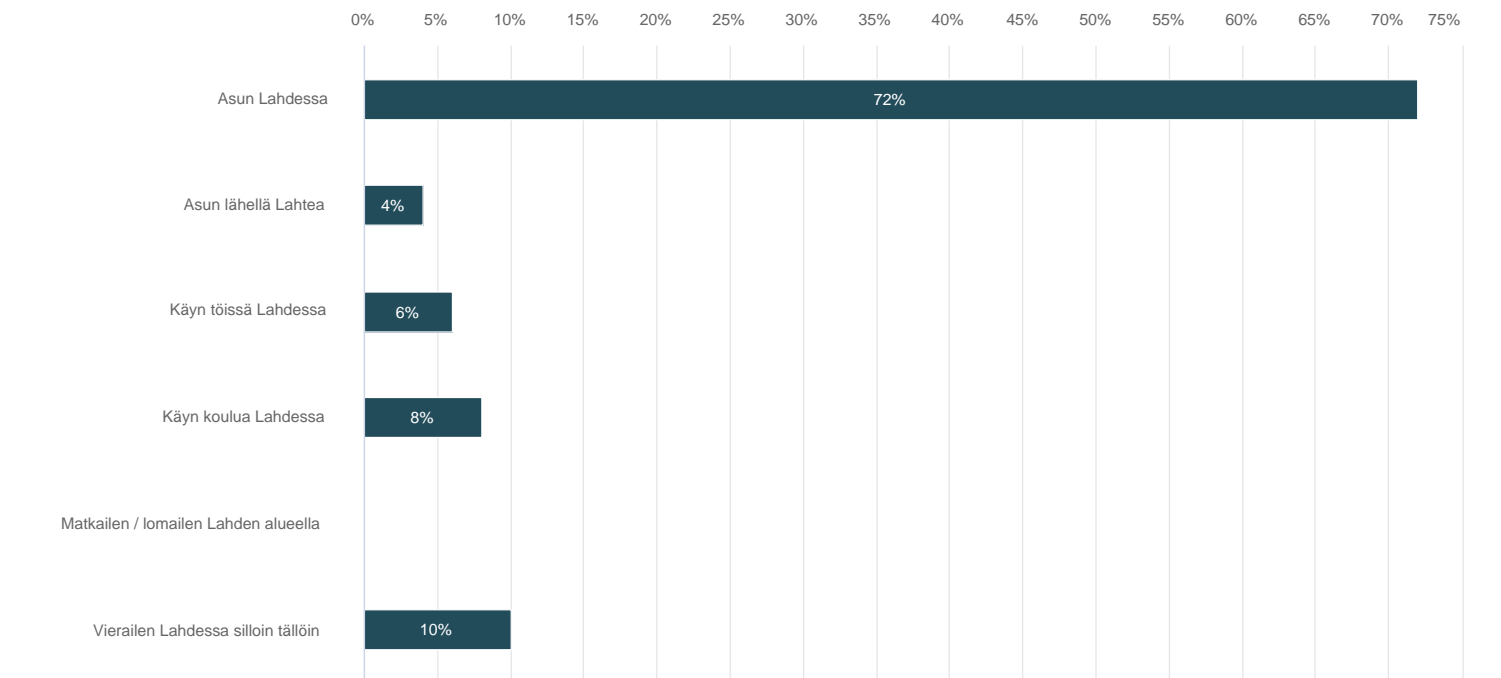
Vastaajien määrä: 79

	n	Prosentti
Peruskoulussa	0	0%
Lukiossa / Ammattikoulussa	1	1,27%
korkeakoulussa / Yliopistossa	29	36,71%
Työelämässä	40	50,63%
Kotona lapsen / lasten kanssa	1	1,27%
Työtön	2	2,53%
Eläkkeellä	6	7,59%

3. Käytän palveluita Lahdessa, koska...

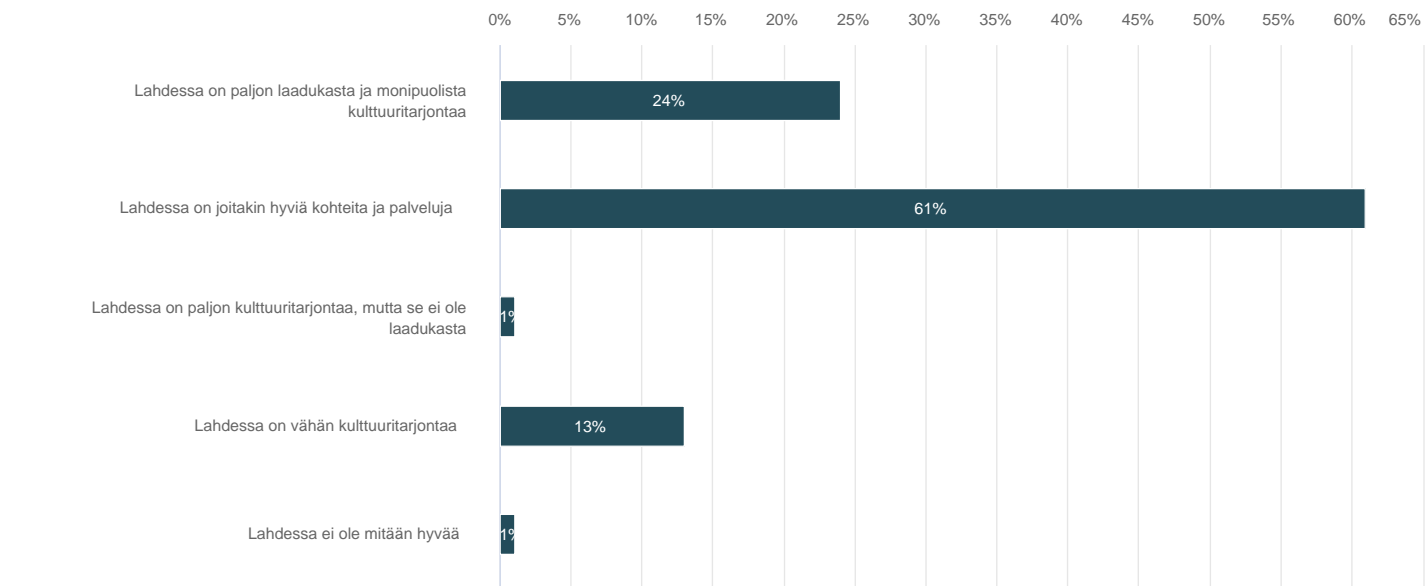
Vastaajien määrä: 79

	n	Prosentti
Asun Lahdessa	57	72,15%
Asun lähellä Lahtea	3	3,8%
Käyn töissä Lahdessa	5	6,33%
Käyn koulua Lahdessa	6	7,59%
Matkailen / lomailen Lahden alueella	0	0%
Vierailen Lahdessa silloin tällöin	8	10,13%

4. Millainen kulttuurikaupunki Lahti mielestäsi on?

Vastaajien määrä: 79

	n	Prosentti
Lahdessa on paljon laadukasta ja monipuolista kulttuuritarjontaa	19	24,05%
Lahdessa on joitakin hyviä kohteita ja palveluja	48	60,76%
Lahdessa on paljon kulttuuritarjontaa, mutta se ei ole laadukasta	1	1,26%
Lahdessa on vähän kulttuuritarjontaa	10	12,66%
Lahdessa ei ole mitään hyvää	1	1,27%

5. Mikä on erityisen hyvää / huonoa

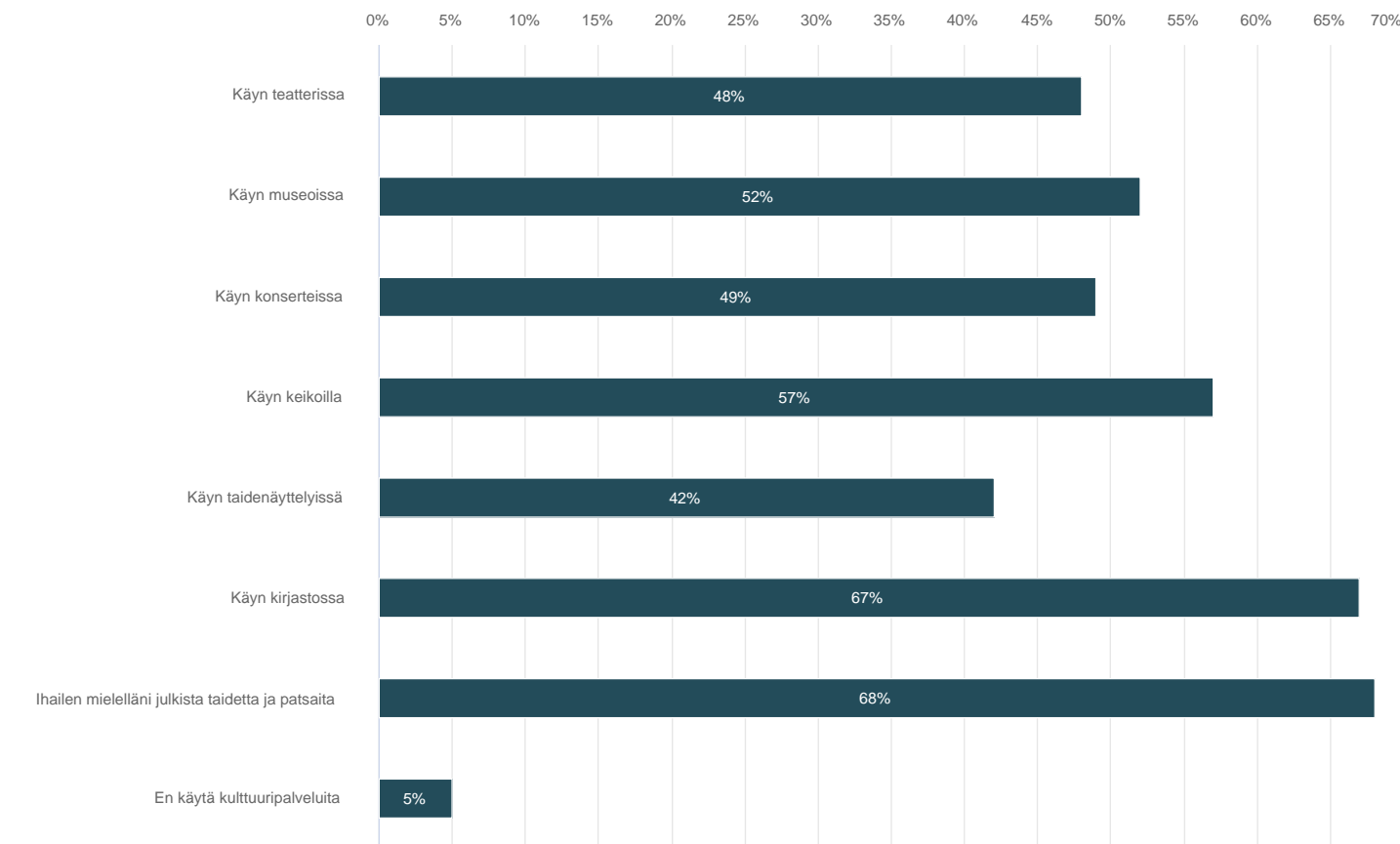
Vastaajien määrä: 44

Vastaukset
Teatteri toisinaan hyviä esityksiä (ei kaikki) Orkesteri upea. Museot . yhtäaikaan kiinni taidemuseo ja kaupungin museo. Ei hyvä.
Meillä on kulttuuria, paljonkin ja erilaista, mutta se tuntuu jäävän aina urheilun jalkoihin.
Monipuolisuus on hyvää. Olosuhteet puolestaan heikkoja. Kisapuiston yleisöolosuhteet ovat järkyttävät, teatterissa ei ole aitoita ja rakennus on luotaantyöntävä. Kirjaston edusta on epäsiisti.
Mielestäni täällä on suhteellisen hyvä kaikkatarjonta, myös Kaupunginteatteri ja esimerkiksi Radio- ja tv-museo saa multa kiitosta. Kaupunginkirjasto on myös viihtyisä ja tarjonnaltaan laaja. Pidän täällä olevista puistoista ja esim. Lanu-puisto on mielenkiintoinen ja erilainen.
Hyvää: Museot, sinfonia Lahti, teatteri Juko, musiikkioppilaitokset esim. Lahden musiikkiopisto, Sopenkorven kesanto. Huonoa: ruohonjuuritason toiminnan puute, omaehtoiset tapahtumien puute, konservatiivisuus sisällöissä, yksipuolisuus, Fringen lässähdys, jolloin jo aiemmin toiminut taidelauantai ajettiin alas.
Tuntuu että monesti tapahtumista ei ole tarpeeksi mainontaa tai ne hukkuvat massaan. Monesti tulee yllätyksiä että ai tälläistäkin on Lahdessa. Tai tapahtuman jälkeen vasta kuulee siitä.
Hyvää: Muotolisäisällöt, Sibeliustalon eri ulottuvuudet/ sisällöt, Kirjastot, Malskin uusi muoto, teatteri- ja musaskenet alakulttuureineen.
Täällä on lähes jokaiselle jotakin ja kaikki on saavutettavissa nopeasti ja yleensä kävellen tai pyörällä. Uudisrakentamisessa toivoisin kauniimpia rakennuksia, jotka erottuisivat koko maata vaivaavasta laatikkobuumista. Muraaleita saisi olla enemmän, vaikka lähes joka nurkalla. Sillä erottuisi (vrt. Philadelphia).
Teatteri on hyvä
En osaa sano..
Kaupunginteatteri, kesäteatteri, Sibeliustalo
Konserttien tarjonta hyvää
Hyvää on: kaupungin teatteri ja lukuisat harrastajateatteri. Ravintoloissa ja baareissa on loistava tarjonta elävää musiikkia.
Omaleimaiset kohteet mielenkiintoisia, kuten Sopenkorven Kesanto. Lisää tällaisia rentoja kohteita kaivataan.
Matkustaminen on helpompaa. Pienemmät elinkustannukset. Kaunis luonto lähellä. Suhteellisen lähellä Helsingiä. Huumeiden väärinkäytön ongelma ja työttömyys.
Sibeliustalo/Sinfonia orkesteri. Teatteritalon ulkoinen olemus ollut susi jo syntyessään.
Teatteri on hyvä, muuten ei kauheesti itseäni kiinnostavia juttuja ole tullut vastaan. Kaupungin museon asehuone on harvinaista herkkua.
Tykkään ulkona olevista kohteista, kauniista lenkkireiteistä ja mielenkiintoista puistoista sekä niissä järjestettävistä tapahtumista. Arkkitehtuurisesti kiinnostavissa kohteissa on myös kiva käydä. Myös varsinkin perheille suunnattu tekeminen on kiinnostavaa ja elävöittää kaupunkikuvaa. Kaupungin kirjasto on hyvin varusteltu ja siellä on toimivat palvelut.
Erityisen hyvinä pidän kaikkia ja konserttipaikkoja: Sibeliustalosta Torveen.
Aikaa ennen korona-aikaa oli paljon opiskelijoiden tai opiskelijaryhmien näyttelyitä erilaisissa keskustan tiloissa, kuten tyhjissä liikehuoneistoissa.
Miksei kysymyksessä 3 voinut valita useampaa kohtaa esim. asun lähellä Lahtea ja työskentelen Lahdessa.
Elävää musiikkia löytyy, keikkoja ja konsertteja,
Tuntuu, että missään ei oikein ole mitään mainontaa/opastusta kulttuuririennöistä.
Sibbetalo! On hieno!
Museot, teatterit, konsertit - monipuolinen tarjonta
Erityisen hyvää on kävelyetäisyydellä olevat kohteet. Huonoa on etten ainakaan itse ole löytänyt koottua tietoa eri palveluista. Menoinfo on jotenkin kökö.
Taidetta ei ole. Museot ei kiinnostavia.
Hieno luonto, mutta voisi olla enemmän opastusta esim reiteistä. Kulttuurikohteita on kai muotoin tarjolla, mutta poikkeusainakoina ne ovat jääneet käymättä. Hyvä kirjasto. Huonoa Lahdessa on ilmeisen epäonnistunut sosiaalipolitiikka ja nuoret huumeiden käyttäjät. Myös ihmisistä huolehtiminen on osa kulttuuria
Kulttuuritarjonnan yhdistäminen luontoon.
Lahdessa on paljon julkista taidetta ja tapahtumia ulkotiloissa ilmaiseksi saatavana. Konserttitarjonta on laajaa ja laadukasta. Kirjastoissa on äärimmäisen hyvä tarjonta.
Ne saattavat olla kaukana esimerkiksi julkisesta liikenteestä tai niihin tarvitaan monia eri välineitä
Hyvää on Arboretum ja pikku veskun puisto, sekä Ankkurin rantaraitti. Sopenkorven kesanto on mielenkiintoinen, sitähän tullaan luultavasti kehittämään hieman. Huonoa on itse sataman alue, todella kivinen parkkipaikka. Museot on tosiaankin nyt työn alla, niitä odotellessa.
Ladut
Musiikkitarjonta. Lukuisia keikkapaikkoja. Tosin legendaarinen 8-sali menetettiin, mutta ehkä saadaan vielä uusi tilalle. Katukuvaa elävöittää myös sallitut graffitit, niitä voisi olla lisääkin.
Esim. Museot joita täällä on. Kaipaisin enemmän näyttelyitä, museoita ym. Ja ehdottomasti näistä kaikista näkyvämpää mainostusta, jotta tavoitaisi myös tällaiset ihmiset jotka ei hae niitä aktiivisesti.
Lahden Gospelkuoro
Mielestäni teatteri ja konserttitalo/sibeliustalo tarjoavat paljon hyvää meille lahtelaisille. Huonoa on mielestäni mahdollisuuksien tiedottaminen, toivoisin enemmän informaatiota mahdollisuuksista esimerkiksi postitse.
Luonto(saipauserkää, luolat, hollola-käikunlähde, häränsilmä yms luontokohteita kiitettävästi!) galleria uusi kipinä, rautatienkatu/oviisankatu, vanhat rakennukset,
Lahdessa on mielestäni paljon elävää musiikkia ja erilaisia keikkoja, joista näkee mainoksia (esim.somessa), mutta muusta kulttuuritarjonnasta ei ole itselle ainakaan sattunut siimään kauheasti infoa. Kolmisen vuotta Lahdessa asuneena kaipaisin selkeää tietoa ja infoa kaikista Lahden kulttuuritarjonnasta.

Vastaukset
Radiomäen radio- ja tv-museo ylittää laadukkuudellaan, on "pillossa" oleva helmi. Samoin hiihtomuseo on laadukas, mutta radiomuseon tavoin ei ehkä kuulu teemaltaan itseäni ensimmäisenä houkutteleviin paikkoihin. Osallistavat näyttelyiden osat, joissa pääsee itse tekemällä kokemaan ovat molemmilla museoilla ovat erityisen hyviä piirteitä. Torvi+Tirra keikkapaikkana hyvä. Myös Sopenkorven kesanto ajatuksena kuulostaa hyvältä, en ole kunnonla vielä vierailut. Kulttuuripalveluita (varsinkin kaupungin ylläpitämiä) ei mielestäni markkinoida riittävän houkuttelevasti Lahden alueella tai lähistöllä.
Sibeliustalo Kaupunginmuseo Odotan pääsyä uudelle Malskin alueelle Teatteri Vanha Juko Keikar
Kaupunginteatteri ja sinfoniaorkesteri tarjoavat laadukkaita esityksiä. Taidegallerioita ja tapahtumiakin löytyy. Nämä siis hyviä asioita. Kiinnostavia museoita ei juurikaan ole.
Paljon gallerioita ja erilaisia tapahtumia, joihin mm. paikalliset yrittäjät lähtevät mukaan. Paljon taidetta, patsaspuisto yms. näkyvillä. Kulttuuri tuntuu elävältä, myös mm. kahvilakulttuuri on monipuolista. :) Museokioski oli todella kiva Museon korvaaja, kun se oli Niinkin pieneksi putiikki mainiota näyttelyitä ja osallistavia tempauksia. Nyt tetysti odotan Malskilta paljon. :) Konserttialoa ja sen konsertteja on kehuttu paljon, mutta en ole itse ehtinyt kokea. Kirjastolle kiitokset!
Malski kiinnostaa. Saadaanko sinne laadukkaita näyttelyitä. Kipinä on hyvä galleria. Pääkirjasto on aivan mahtava!

6. Millaisia kulttuuripalveluita käytät?

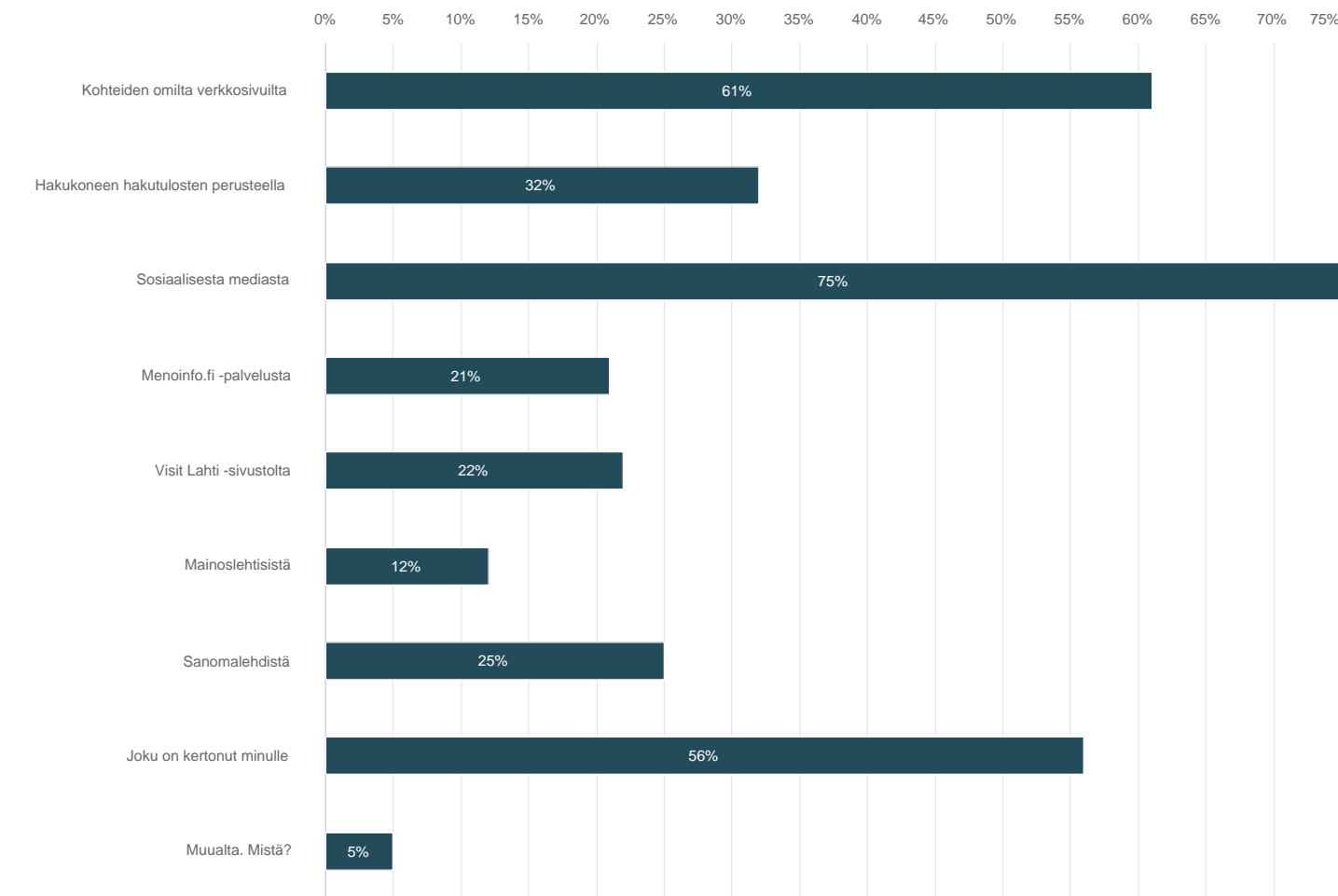
Vastaajien määrä: 79 , valittujen vastausten lukumäärä: 307

	n	Prosentti
Käyn teatterissa	38	48,1%
Käyn museoissa	41	51,9%
Käyn konserteissa	39	49,37%
Käyn keikoilla	45	56,96%
Käyn taidenäyttelyissä	33	41,77%
Käyn kirjastossa	53	67,09%
Ihailen mielelläni julkista taidetta ja patsaita	54	68,35%
En käytä kulttuuripalveluita	4	5,06%

7. Mistä saat ja haet tietoa palveluista ja tapahtumista?

Vastaajien määrä: 77 , valittujen vastausten lukumäärä: 238

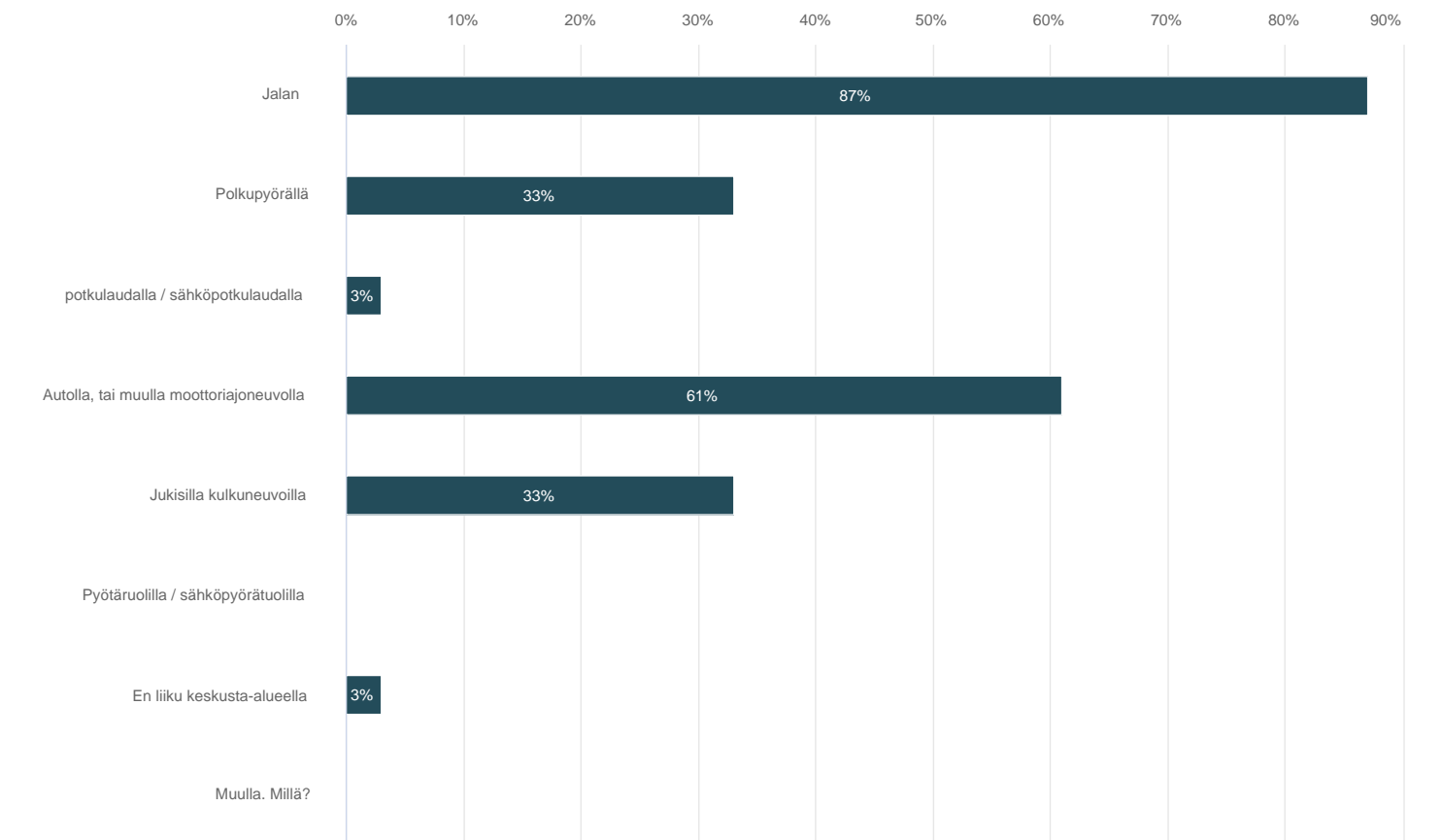
	n	Prosentti
Kohteiden omilta verkkosivuilta	47	61,04%
Hakukoneen hakutulosten perusteella	25	32,47%
Sosiaalisesta mediasta	58	75,32%
Menoinfo.fi -palvelusta	16	20,78%
Visit Lahti -sivustolta	17	22,08%
Mainoslehtisistä	9	11,69%
Sanomalehdistä	19	24,68%
Joku on kertonut minulle	43	55,84%
Muualta. Mistä?	4	5,19%

Avoimeen tekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muualta. Mistä?	Kaupunginteatterin mainoksen esim. Jekyll&Hydesta oli mahdollon jättää huomiotta ja tuli käytyä katsomassa onneksi ennen kuin esitykset loppuivat
Muualta. Mistä?	Google-haku
Muualta. Mistä?	Julisteista kaupungilla

8. Liikun Lahden keskusta-alueella...

Vastaajien määrä: 79 , valittujen vastausten lukumäärä: 173

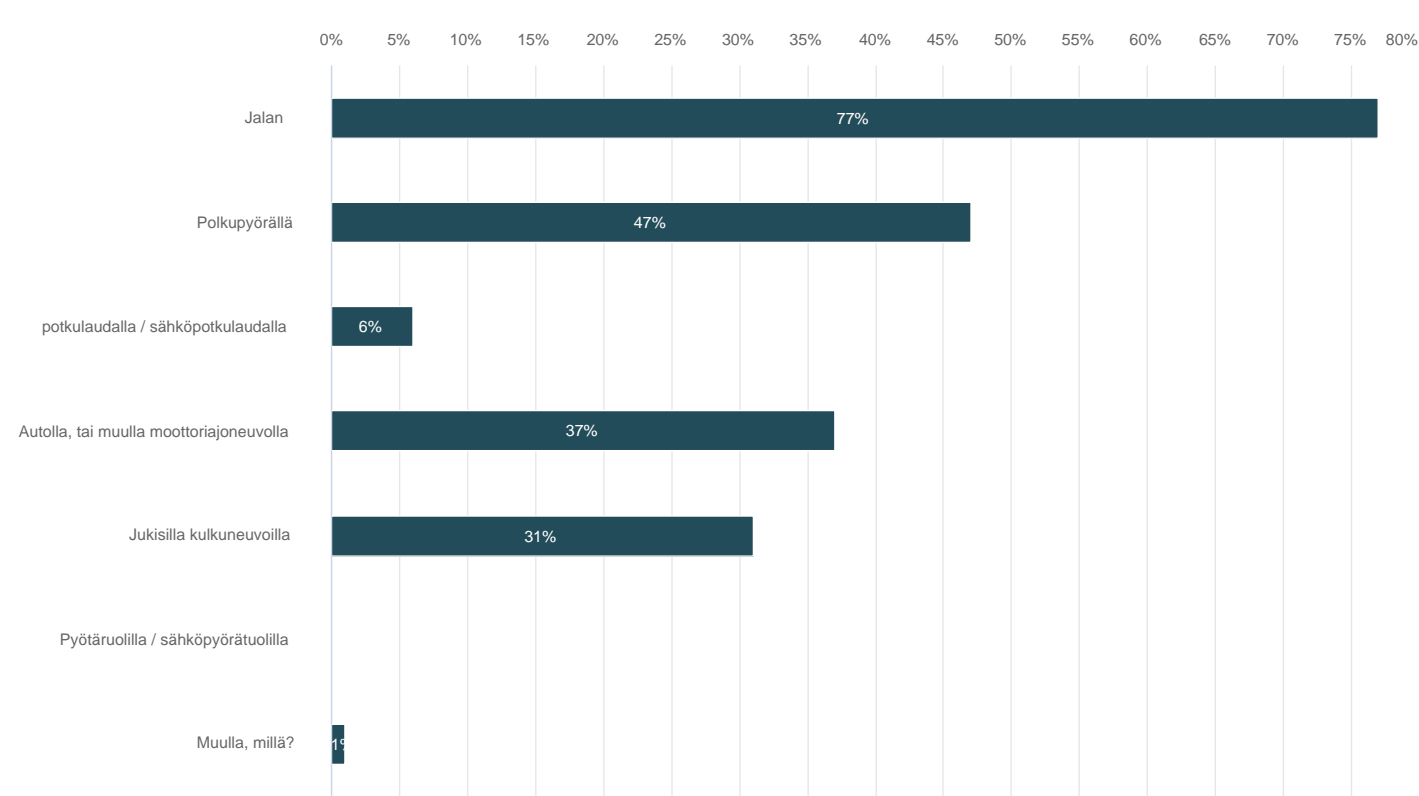
	n	Prosentti
Jalan	69	87,34%
Polkupyörällä	26	32,91%
potkulaudalla / sähköpotkulaudalla	2	2,53%
Autolla, tai muulla moottoriajoneuvolla	48	60,76%
Jukisilla kulkuneuvoilla	26	32,91%
Pyötaruilla / sähköpyötaruilla	0	0%
En liiku keskusta-alueella	2	2,53%
Muulla. Millä?	0	0%

Avoimeen tekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
--------------------	--------

9. Haluaisin liikkua Lahden keskusta-alueella...

Vastaajien määrä: 78 , valittujen vastausten lukumäärä: 156

	n	Prosentti
Jalan	60	76.92%
Polkupyörällä	37	47.44%
potkulaudalla / sähköpotkulaudalla	5	6.41%
Autolla, tai muulla moottoriajoneuvolla	29	37.18%
Jukisilla kulkuneuvoilla	24	30.77%
Pyötäruoilla / sähköpyöratuilla	0	0%
Muulla, millä?	1	1.28%

Avoimeen tekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muulla, millä?	Ratikalla kheh :)

10. Jos liikkuminen haluamallasi tavalla ei ole mahdollista, niin miksi?

Vastaajien määrä: 16

Vastaukset
Talvisin kevyen liikenteenväylät aurataan viimeisenä, se vaikeuttaa kävelyä.
Huonot julkisen kulkuyhteydet, talvella kävelyteiden kunnossapito on aliarvoista
En ymmärrä kysymystä.
Onneksi vielä on mahdollista, mutta tulevaisuudesta en tiedä.
Lähinnä oma laiskuus, ja se kun koulu muutti hevonserseeseen, johtanut moottoripainotteiseen liikkumiseen.
Oma auto on ollut käytössä pitkään, koska en ole kokenut, että julkisten kulkuneuvojen käyttö olisi helppoa ja mukatonta. Polkupyörää voisi käyttää enemmänkin, jos siihen itsensä totuttaisi. Se kuitenkin vaatisi elämänmuutoksia eli erikseen keskustaan menemisen, eikä hoitaisi asiotta työmatkoilla käyttäen omaa autoa.
Asun niin kaukana että pyörällä ei jaksa polkea keskustaan eikä bussit kulje.
Koska käyn Lahdessa vain koulun takia, en ole jaksanut roudata sinne omaa polkupyörää. Kaupunkipyörät voisivat olla kivat.
Keskustassa ei ole jätetty tilaa lumisille talville eli lumen läjitystiloja ei ole. Myöskään kauppiaita ja heidän tarvitsemaan toimituksia ei ole huomioitu. Kuormaa purkava iso auto on liki aina tukkimassa ajokaistaa.
En uskalla tulla keskustaan pyörällä, koska pyöräni on arvokas ja pelkään, että se varastetaan.
Kaukana... liikun suurimmaksi osaksi siis autolla mutta haluaisin liikkua enemmän kävellen/pyörällä
Minulla ei ole sähköpotkulautaa
En liiku pyörällä, koska pelkään, että se nyysitään keskustasta. Lisäksi mielestäni Lahdessa huomattavissa määrin vaarallisia ja huonolla näkyvyydellä olevia suojateitä, jonka vuoksi en liiku myöskään paljoakaan kävellen.
Turhaa tehdä rautiovaunu liikennettä! Lsi vois petrata.
Keskustan ja koko lahden liikenekulttuuri hieman hirvittää esim. pyöräilyn kannalta.
Julkisenliikenteen surkea suunnittelu!

11. Lahden keskusta on helppokulkuinen ja esteetön.

Vastaajien määrä: 79

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
1	10	6,77	7	535	2,26

12. Miksi on / ei ole?

Vastaajien määrä: 39

Vastaukset
Autoille saatava paremmat katu yhteydet. Yksisuuntaiset pois, lisää kadunvarsi parkkeerausta.
Talvikunnossa pito etenkin puistoissa heikkoa.
Jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden reitit on samoja, ja koska Lahessa on paljon mäkiä, saa aina pelätä, ettei joku tule pyörällä niskaan. Joissakin kohdissa jalankulkureitit on kapeita, niillä on esteitä, tai ne eivät sitten enää jatkaakaan samalla puolella tietä. Keskustassa on myös alueita, jotka ovat niin epäsiistejä ja rumia, etteivät ne edes houkuttele kävelemään. Esimerkkinä Trion takana Vapaudenkadulla oleva pätkä (hotelli edessä), ihan kuin roskakuliussa kävelis.
Ei ole, koska maalaiset autolijat on laitettu etusijalle viimeiset 50 vuotta
Mielestäni keskustassa on suhteellisen hyvät kävelykadut, myös pyörätiät on osittain hyvin huomioitu.
Vähän parkkipaikoja
Pyöräreitit voisi olla selkeämmin merkitty ja niitä voisi olla esim. autokaistojen yhteydessä. Autoille on hyvin parkkipaikoja ja jalankulku helppoa, joskin aurauksessa voisi kiinnittää parempaa huomiota risteysiin ja suojatien paikkoihin.
Talvella paikat usein liukkaat, autolijat on usein arvaamattomia (ei käytä viilkua, ajaa miten sattuu ja tai ylinopeutta) Keskustassa on muuten mielestäni helppo liikkua ja mennä. Muutama suojatie on vaan vaarallisia, näköesteenä puu tai muuten huono sijainti talvisin esim mäessä.
Ok. Katusuunnittelu.
Valtaosin pyöräreitit selkeästi merkattu. Vesijärvenkadun suunnitelmien soisin toteutuvan, jolloin sillä pyöräily olisi itselle ja jalankulkijoille turvallista.
Alue on tasaista, ei pahempia mäkiä, leveät jalkekäytävät, bussilla pääsee torille ja siitä on helppo jatkaa jalan eteenpäin
Kohtalaisen selkeä kaupunki suunnistaa jalan paikasta toiseen. Ainakin keskustan alueella. (Kauenpana liikkeussa käyttäisin polkupyörää, kun alkaa hieman jo nuo kilometrit tuntua.)
Huono talvikunnossapito, ahtaat kadut ja epämääräinen liikennejärjestely
Sujuva auto liikenne olisi tämän kokosen kaupungin keskustan elinehto. Sujuvat siirtymiset paikasta toiseen vähentäisivät päästöjä ja lisäävät liikevaihtoa yrityksille, myös kulttuurin harrastajia olisi enemmän. Nythän liikennejärjestelyt huononee koko ajan.
Lahti on pieni kaupunki, jossa on pieni väestö.
Yksityisautoilun rajoitukset keskustassa. Katujen muokkaukset henkilöauto liikenteen hankaloittamiseksi.
En ainakaan ole törmännyt mihinkään erityisen esteelliseen.
Tieremontit välillä rajoittavat pyöräilyä
Mäkinen maastonmuoto tuo automaattisesti miinusta helppokulkuisuuteen. Lahen keskusta on kuitenkin pieni mikä tekee siitä helpon liikkua, pyöräteihinkin on panostettu viime vuosina, mutta esimerkiksi vesijärvenkadulla on todella ikävä pyörällä, valot eivät ole siellä pyöräilijäystävällisiä.
Autoilla on liikaa valtaa, pyöräily on hankalaa koska jalankulkijat eivät kunnioita pyöräkaistoja.
Mukulakivikadut ja korkeat katukivetykset vaikuttavat esteettömyyteen.
pysäköinti kallista, osassa voit maksaa kortilla osassa ei - kaipasi yhtenäistämistä.
Uusi pyöräväylä on hyvä Aleksanterinkadulla, muualla tuntuu että ihmiset kävelee missä sattuu ja pyörällä liikkuminen on vaikeaa
Autojen ylivalta on jotakin aivan järkyttävää. Myös ajokulttuuri saa kevyen liikenteen käyttäjän tuskastumaan. Autoista lähtee kova meteli ja onko niitä kaistoja oltava niin monta keskustassa. Pyörällä mennessä tuntuu, että porukalle on ihan uutta, että pyöräkaistalla ei saa kävellä ja bussista tullessa ei pidä jäädä jaarrtelemaan pyöräkaistalle.
Ei ole. Korkeuseroja on paljon ja useaan vanhaan kiinteistöön on portaita.
Pieni keskusta mutta paljon korkeuseroja.
Jalankulkijat on huomioitu muissa liikennejärjestelyissä (autot)
Keskustassa ei ole jätetty tilaa lumisille talville eli lumen läjitystiloja ei ole. Myöskään kauppiaita ja heidän tarvitsemiaan toimituksia ei ole huomioitu. Kuormaa purkava iso auto on liki aina tukkimassa ajokaistaa.
Mielestäni siellä ei ole esteitä. Ainakin lastenvaunujen kanssa liikkuminen oli helppoa jo vuosia sitten, tänne ei varmasti ole ainakaan huonontunut sen jälkeen.
Keskustahan tuntuu koostuvan kahdesta pääkadusta, eli selkeää siinä mielessä.
Torin kivetyt ei ole kiva korkareille, eikä kadun mukulakivi autoille. Lisäksi Lahti on pelkää mäkeä, mutta se nyt on tekemätön paikka.
Suurimmilta osin helppokulkuista ja esteetöntä. Toriparki autolijoille todella kiva, mutta normaaliaikana kävelijöitä todella paljon, jolloin poislähtö hidasta, kun suojateillä ei ole valoja.
Luistelurata on kiva ja ihana idea lahti-energiatalta, mutta 'leillä', mukulakiviprki
Kävellen keskusta on suhteellisen helppokulkuinen, mutta paikalliselikenteen tai oman auton kanssa kulkeminen turhauttaa usein (esim.bussien kiertyle torin ympäri, mukulakivikadut ja yksisuuntaiset keskustassa, joita ulkopaikkakuntalaisena hankalo oppia muistamaan).
Kadut ovat melko leveitä mutta mukulakiviä, rotvalleja, epätasaisuuksia yms. paljon. Samoin talvella usein tosi liukasta, vaarallista erityisesti mäissä.
Keskustassa on liikaa autoja ja autokaistoja eikä riittävästi pyöräiteitä.
En osaa vastata tähän, koska minulla ei rajoitteita, en ole ehkä huomannut mahdollisia ongelmia? En ehdi koululla ollessani juuri käydä keskustassa.
Palvelut ovat melko laajalla alueella.
Tori ei ole oikea paikka bussien pääte pysäkeille.

13. Opastus Lahden keskusta-alueella on riittävävä ja selkeää.

Vastaajien määrä: 79

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskijajonta
1	10	6	6	474	2,33

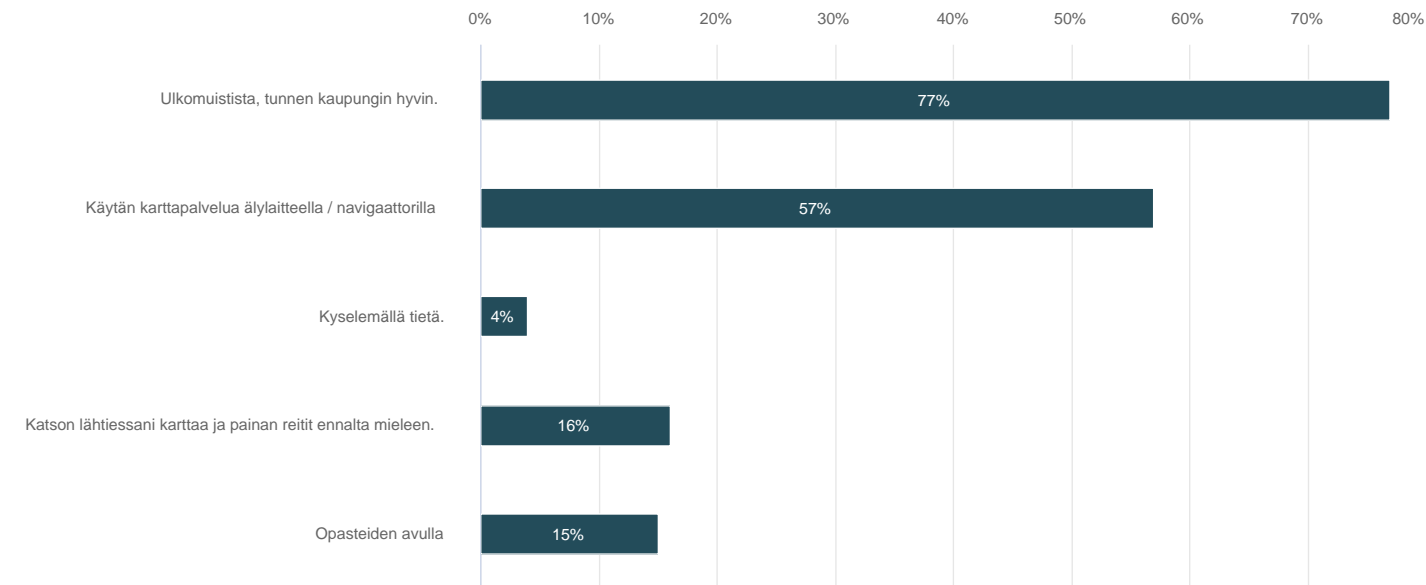
14. Miksi on selkeää / epäselkeää?

Vastaajien määrä: 37

Vastaukset
Mikä opastus? Parempi luottaa googlemapsiin.
Tästä olen kuulut kommentteja myös muilta Lahessa kävijöiltä, esim. Matkakeskus on tuntemattomalle ihan mahdoton paikka! Siinä joutuu lähes päivittäin neuvomaan ihmisiä. Linja-autoissa ei ole näyttöä tai kuulutusta, missä mennään, jolloin ei tiedä, missä pitäisi jäädä pois. Eikö tähän voisi saada jonkinlaisen parannuksen?
En osaa sanoa, koska sukuni on asunut aina täällä. Ei tule kiinnitettyä huomiota, sillä vanhasta muistista löytyy kaikki.
En oikein osaa sanoa, itse Lahtelaisena en osaa edes kaivata keskusta-alueella sen kummempaa opastusta. Kaupunkimme keskusta kun on kuitenkin kohtalaisen pieni, joten mielestäni paikat ja palvelut löytyvät sieltä hyvin.
En osaa sanoa, kun paikkakuntalaisena harvemmin seuraan opasteita...
En osaa sanoa kun harvoin on tarvinnut opasteita. Asunut niin kauan lahessa tai lähialueella, että korkeintaan nopeasti joutuu katsomaan puhelimen navigaattorista
Vanhentunut, ei-kattava, ei-inspiroiva yleisopastus kohteisiin ja palveluihin.
Katujen nimet löytyy hyvin, rakennuksissa lukee teatteri/kirjasto/ museo ym
Tähän en osaa vastata, kun olen käyttänyt puheilinta tarkentaakseni kohteiden tarkemman sijainnin. Eli ei ole sen vuoksi tullut edes etsittyä opastuskyttejä juurikaan.
En ole kaivannut lisäopastusta. Vielä hetken aikaa sitten oli Vapaudenkadulla torille osoittava opaste turisti-infosta. Siellähän sitä ei ole ollutkaan, toivottavasti opaste on poistettu. En enää ole kiinnittänyt asiaan huomiota.
On helpompaa saada tietoa Internetistä.
40 vuotta keskustaa käyttäneenä ei koivin paljoa opastusta tarvitse :) joten vaikea sanoa onko opastuksen määrä riittävää ja laatu selkeää.
En ole kiinnittänyt huomiota mihinkään erityiseen opastukseen, mutta enpä ole sellaista etsinyt/tarvinnut.
Hankala vastata, kun siitä on hetki, kun on keskustassa käynyt ja en muista kunnolla, miten opastuksia on. Matkustajasatama, kaupunginsairaala jne. ovat varmaan ihan hyvin opastettu, mutta kulttuurikohteiden esim. museoiden opastuksia en muista....
Koen liikkumisen suhteellisen helpoksi, mutta välillä esimerkiksi torin alueella linja-autoja käytettäessä on tapahtunut kömmähdyksiä ja lähdetty eri suuntaan kuin on pitänyt. Oman huomioni perusteella en ole ollut ainoa, jolla samaa ongelmaa silloin tällöin
Itse en koe liikkumista epäselväksi sillä olen asunut lähialueella koko ikäni, mutta voisin kuvitella niissä olevan parannettavaa. Erityisesti julkisen liikenteen pysäkit vaatisivat selkeytystä.
Ei jalankulkijoille ole opasteita.
En edes muista nähneeni opasteita.
Esim. katujen numerot ja nimet ei aina selkeästi risteyksissäkään
Paikallaan tönöttävät opasteet tuntuvat siltä, ettei niissä ole ajankohtaista tietoa.
Koska ei ole mitään mielenkiintoista mihin opastaa.
Esim käännyin väärästä tien risteyksestä kun ensi kerran etsin Mukkulan kampusta
Opasteita on mielestäni riittävästi.
Paikka on selkeä, jos tiedät mihin menet ja olet paikallinen :)
En ole kaivannut opasteita, joten en osaa arvioida niitä mitenkään.
En osaa sanoa, en ole kiinnittänyt huomiota
Tiedän alueen entuudestaan, joten en kaipaa lisää opasteita. Jos suunnistaa uuteen liikkeeseen tai palveluun, saa tiedot hyvin karttapalveluista.
Sekavaa
Ei ole opastuksia.
Varsinkin nuo paikallisliikenteen pysäkit ja reitit ovat erittäin epäselkeitä sekä epäloogisia alkuun ennen kuin niitä oppii tulkitsemaan.
En ole kiinnittänyt opastuksiin huomiota koska olen asunut koko elämäni Lahdessa joten en niitä tarvitse.
Hieman epä johdonmukaista joissain kohdissa, mutta liikkuminen on itselleni niin tuttua jo Lahdessa, että vaikea arvioida. Useimmiten suunnistaa puhelimen avulla tarvittaessa.
Ulko-opetukset rakennuksissa ajoittain
Näin pieni kaupunki ei juurikaan tarvitse opastusta, mutta kiinnostaviin kohteisiin voisi olla opasteet.
Sama kuten edellisessä 11. ja 12: en välttämättä osaa huomioida ongelmia.
En ole kiinnittänyt asiaan huomiota.
Missä on opastusta?

15. Miten suunnistat liikkeessasi kaupungissa?

Vastaajien määrä: 79 , valittujen vastausten lukumäärä: 134

	n	Prosentti
Ulkomuistista, tunnen kaupungin hyvin.	61	77,22%
Käytän karttapalvelua älylaitteella / navigaattorilla	45	56,96%
Kyselemällä tietä.	3	3,8%
Katson lähießäni karttaa ja painan reitit ennalta mieleen.	13	16,46%
Opasteiden avulla	12	15,19%